

Pe plajă, la Mamaia.

Fotografie de E. IAROVICI

FLACARA

Nr. 14 (87) — 15 IULIE 1956

■ **TEZAUROL** — de Eusebiu CAMILAR ■ **UN REPORTAJ DIN MINELE DE MANGAN** — de Dragoș VICOL ■ **Tăticu' are note proaste** — povestire de Ilie STANCIU ■ **REPORTAJ DIN FRANȚA** — de V POZNER ■ **REMBRANDT** — de Petru COMARNESCU ■ **IAZUL CROCODILILOR** — schiță Indiană ■ **Versuri** de Nina CASSIAN, Ion BRAD, George DAN, V. KERNBACH ■ **Schițe** de HUSZĂR Sándor, Al. I. GHILIA ■ **UN REPORTAJ DE PE MARILE ȘANTIERE NAVALE POLONEZE** ■ Actualități din țară și de peste hotare ■ Teatru, cinema ■ Noutăți științifice, literare ■ Reproduceri în culori din pictura sovietică.

PREZENTI!

... O comună îndepărtată, pierdută între bălțile pe care Dunărea le formează la tot pasul în regiunea Galați: comuna Pisica. S-ar părea că prea rar se întâmplă evenimente care să poată tulbura viața molcomă de pe aici. Dar într-o zi, la urechea tinerilor săteni a ajuns chemarea ...

1. ... Și iată câțiva dintre ei. S-au strâns în curtea colecționistului Manole Moraru, unde instructorul raional de U.T.M. Clement Bădescu le citește ceva dintr-un ziar. Este Apelul pe care C.C. al U.T.M. l-a adresat tineretului țării, chemându-l pe șantiere.

2. Mult timp de gândire n-a trebuit. Bagajele s-au făcut și primii tineri din comuna Pisica s-au urcat într-o șalupă care-i va duce la Galați. Pe mal au rămas prietenele, prietenii... „La revedere, băteți! Spor la muncă! Vom veni și noi!...”

3. Și acum, în șalupă, pe drumul fără pulbere al Dunării. Proaspeții brigadieri Alexandru Grigore, Costică Sandu, Constantin Moraru și Dumitru Tândără sînt nerăbdători să se vadă cît mai repede la Galați.

4. Șantierul și tovarășii l-au primit cu brațele deschise. Încă din prima zi, noii brigadieri și-au însușit disciplina și frumoasele obiceiuri ale brigăzii...

Fotografii de M. IVANCIU

CULESUL GRÎNELOR

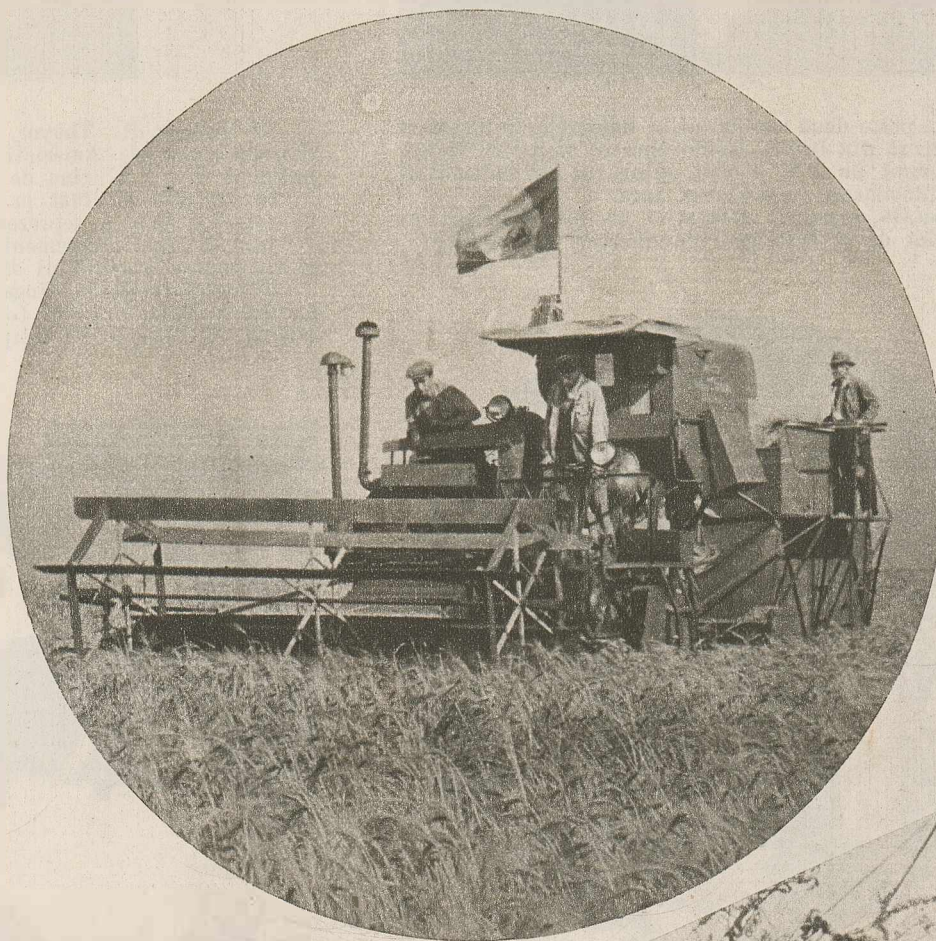
Culesul grînelor... Literatura ne-a dat despre el, în anii copilăriei, imagini contradictorii, cînd năclăite în idilism, cînd scăldate în sînge și sudoare. Cosași zîmbitori chiuind pe ogor ca la nuntă, juna Rodică cofa pe umăr astîmpărînd setea flăcăilor, ane rumeioare și tineri vînjoși, ode goale și fals înflăcărare. În spatele acestui tablou se auzeau însă icnete, harapnicul logofetilor; călcau pe pămîntul înfierbîntat picioarele crăpate, se înfulecau în grabă boțuri de mămăligă rîncedă ca să nu se irosească vremea pentru strînsul holdelor străine. Sub suliman, fețe supte și îndurerate.

Tabloul acesta nu s-a uitat. Dar vremea l-a înnegurat. Răsare în minte o altă imagine, a zilelor noastre. Și, oricît s-ar părea de ciudat, ea se leagă de o cifră: 12 milioane de tone cereale vor fi culese de pe lanuri. 1.200.000 de vagoane, țel al sirguinței și priceperii unui popor.

Ochiul, oricît de ager, nu poate cuprinde decît pînă la marginea zării. Gîndul îmbrățișează însă o țară întregă.

Gîndul poposește la cei vrednici care au intrat în lanurile pîrguite și au terminat la timp secerișul, îi laudă și îndeamnă la lucru. E mîndru de cei din raioanele Segarcea, Caracal, Cujmir și Bălești, care au isprăvit în cîteva zile culesul orzului. E înmădat de colectivității din Sîntana, care recoltatul orzului au pus pe cîteva tarale culturi furajere. Privește cu drag sacii adunați în magaziiile colectivității din Roșiorii Oradei, care au strîns trei-patru mii kilograme orz la hectar. Felicită pe țărani din Iacea Mare care au luat la Biled chitanța numărul unu pe raion. Ridică sprinceană nemulțumirii cînd îi vede pe tractoriștii din Suceava că n-au terminat reparațiile. Se supără de-a binelea cînd trece prin raionul Giurgiu și vede că oamenii bat pasul pe loc și spicele se scutură. Zgîlție pe adormiți, îi alungă la cîmp pe cei ce se zăvorăse în birou.

Și hăt tîrziu, în prag de toamnă, gîndul ostoit zăbovește mulțumit în ușa silozurilor pline, însoțește batozele spre remize, poposește în pragul unei case în care năvălește aburul pîinii noi. Apoi, mulțumit de rodnicia holdelor și hărnicia oamenilor, încheie bilanțul muncii. Și chiar de pe acum, trăind clipele acelea, nu se îndolește că va fi excedentar.

*Secerișul orzului la G.A.S. Fundulea, ↑
raionul Brănești, regiunea București.*

*Colectivității din Găneasa, regiunea
București, au început din vreme
secerișul. Elena Zaharia și Ioana
Dobre purtînd primii snopi ai
recoltei ↓*

Timpe de peste două săptămîni, o delegație de lucrători din agricultură din R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Ucrainiană, condusă de F.S. Koval, ministrul agriculturii al R.S.S. Moldovenești, ne-a vizitat țara.

În Capitală, membrii delegației au fost și oaspeții ai cercetătorilor de la Institutul de cercetări agronomice.

DI. Robert H. Thayer, trimisul extraordinar și ministrul plenipotențiar Statelor Unite ale Americii la București, a oferit o recepție cu prilejul sărbătorii naționale a S.U.A., ziua de 4 iulie — Ziua Independenței S.U.A.

La recepție au luat parte conducătorii ai partidului și guvernului, oameni de știință și de artă, reprezentanți ai presei.

Au participat de asemenea șefii ai ambasadelor și legațiilor acreditați la București și alți membri ai corpului diplomatic.

În fotografie (de la stînga la dreapta): Grb. cpt. Joseph S. Kennedy, atașat al aerului al Marii Britanii, tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, dl. Robert H. Thayer, în timpul recepției.

La invitația Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R., un grup de deputați ai parlamentului Braziliei ne-au vizitat țara, timp de câteva zile.

Printre altele, în timpul șederii în țara noastră, oaspeții brazilieni au făcut o vizită și la Palatul Pionierilor.

Colectivul Teatrului Național „I. L. Caragiale” s-a întors în țară după turneul plin de succes întreprins la Paris, unde a participat la Festivalul internațional de artă dramatică.

fotocronica
FLACĂRI

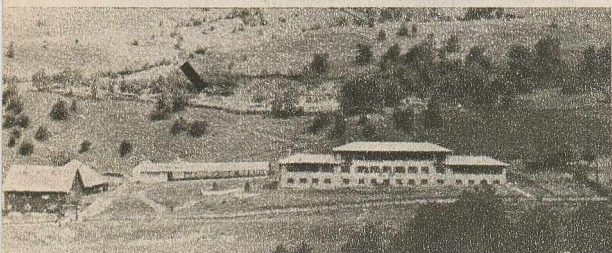
STAȚIUNEA „POIANA MĂRULUI”

Un drum de fier cu linie îngustă te poartă de la Zăvoiu, cale de 22 km, printr-o pădure deasă de fagi. Din stînga, dinspre vale, se aude susurul Bistrei. La capătul celor 22 km, se află „Poiana Mărului”, o frumoasă stațiune așezată între munții Blajul, Țarcu, Muntele Mic și Nedeia, în imediată apropiere a riului Bistra și a pirăului Șocul.

În cele 22 de vile din stațiune, sînt găzduiți în fiecare an sute de oameni ai muncii din regiunea Timișoara și alte regiuni ale țării.

În fotografie: vila „Bistra” din Poiana Mărului.

Bohatic LEON
corespondent-Caransebeș

ÎNTRECEREA VOLUNTARILOR CRUCII ROȘII

Ca și în restul țării, echipele de Cruce Roșie din Arad s-au întrecut în cadrul fazei orășenești a concursului pentru cea mai bună echipă sanitară voluntară. Din cele 19 echipe participante, prima reușită a fost echipa Gării C.F.R.

În fotografie: participantele la concurs, înainte de desfășurarea probelor practice.

Fotografie de VEISS-Arad

ÎNTR-O FILATURĂ DIN IAȘI

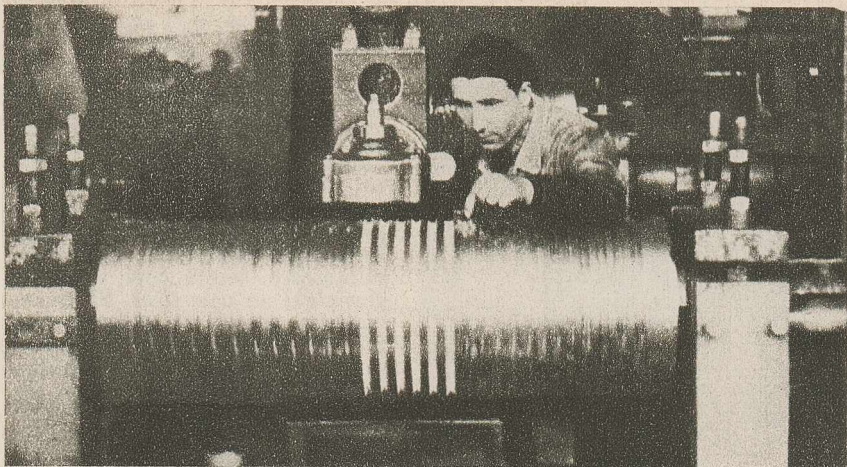
Fotografia aceasta redă o parte din imensa sală a filaturii fabricii „Țesătura” din Iași. Aici, munca mecanizată face ca numărul lucrătoarelor să poată fi redus la minimum.

Pentru o cît mai bună calitate a produselor, își dă aportul și tînărul inginer Dumitru Dragu. În fotografie îl vedem explicînd unei muncitoare, modul cel mai ușor de verificat calitatea panglicii de semitor.

Recent inginerul Dragu a plecat în R. P. Albania pentru a face schimb de experiență cu specialiștii în filatură și textile din acea țară.

Fotografie: Paul GOLDSMIDT-Iași

Iată-l pe strungarul Ion Vasilescu de la „Industria sirmei” din Brăila, lucrând la strunjirea unui cilindru pentru valțul de la laminor cu care se va realiza un produs nou: sîrma cu profil periodic. Acest produs, foarte necesar în armarea metalică a betonului, pînă acum n-a fost fabricat în uzinele din Brăila.

Foto: Constantin ION

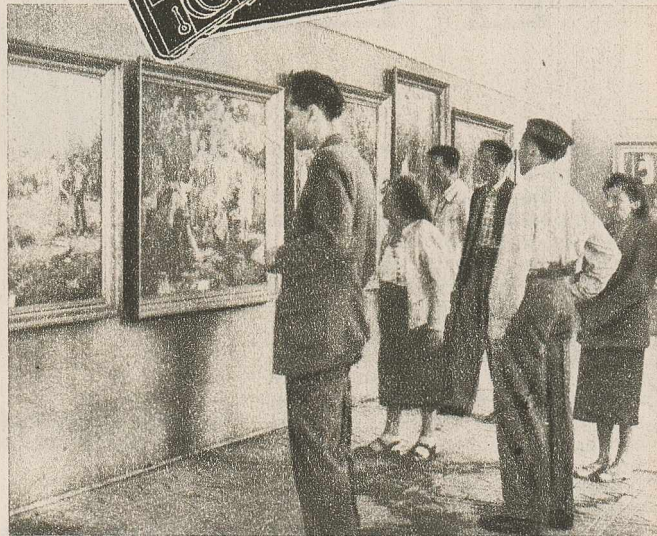
La începutul lunii iulie, viața culturală și științifică a țării noastre a cunoscut un important eveniment: lucrările sesiunii generale științifice a Academiei R.P.R., în cadrul căreia s-a sărbătorit și împlinirea a 90 de ani de la înființarea Societății Academice Române. În fotografie: acad. dr. C.I.Parhon, președintele de onoare al Academiei R.P.R., rostind cuvîntul de deschidere a sesiunii.

Peste 60 de tineri muncitori și funcționari ai marilor întreprinderi din Arad și Timișoara au fost invitați ai tineretului din orașul Békéscsabo din R.P. Ungară. Întîlnirea aceasta a fost un nou prilej de strîngere a relațiilor de prietenie dintre tineretul român și maghiar.

Fotografia îi arată pe tinerii din Arad și Timișoara în fața statuii revoluționarului Kosuth, din Békéscsabo.

fotocronica FLACĂRII

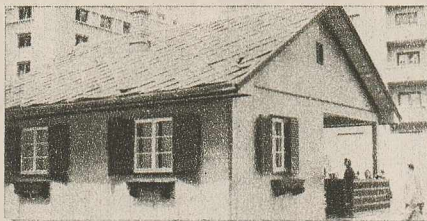
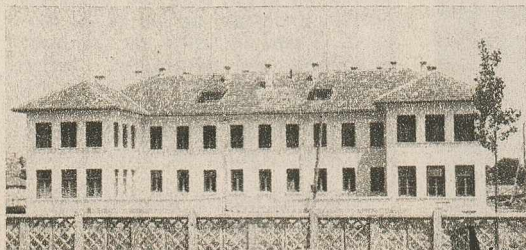
Într-unul din pavilioanele parcului de cultură și odihnă „I.V.Stalin” s-a deschis expoziția lucrărilor de diplomă ale absolvenților institutelor de artă plastică „N.Grigorescu” din București și „I.Andreescu” din Cluj.

INTR-UN MIC CENTRU MUNCITORESC

Comuna Prejmer, centru muncitoresc în regiunea Stalin, s-a îmbogățit cu două construcții impunătoare, recent date în folosință. Unul din edificii este clubul muncitoresc al fabricii de postav „C. David”, înzestrat cu bibliotecă, sală de spectacole, sală de lectură etc. Cealaltă clădire este creșa aceleiași întreprinderi, construită din fond directorial, cu sprijinul salariaților, care au prestat muncă voluntară. În această creșă, utilată cu toate instalațiile moderne, vor fi îngrijiiți, sub supravegherea unui personal de specialitate, 80 de copii ai muncitorilor.

În fotografie: clădirea creșei.

Fotografie de I. FRIDMAN-Orașul Stalin

MATERIALE NOI

De multe ori v-ați întrebato: ce se face oare cu rămășițele provenite din prelucrarea lemnului? Institutul de cercetări de pe lângă Ministerul Industriei Lemnului (ICEIL), după experimentări de câțiva ani, a pus la pînc fabricarea pe scară industrială a așa-ziselor plăci aglomerate, care vor avea o întrebuințare multiplă, începînd cu panouri și îmbrăcăminte izolatoare pentru barăci și case prefabricate, lambriuri, cofraje pentru betoane și terminînd cu dale și panouri pentru pardoseală.

Un produs deosebit de valoros pentru construcții se află în curs de experimentare la - „Butoiul” - București. Este vorba de tuburile de placaj care se obțin prin înfășurarea unei foi continue de placaj înțeliat de rășină de fenol formaldehidă.

RAFF-corepondent

LĂCĂTUȘUL PARAȘUTIST

Obiectivul fotografului l-a surprins aproape de sol, în timp ce, de la o depărtare de peste două sute de metri, 15.000 de oameni i-au urmărit coborîrea.

Cine o fi oare curajosul care și-a dat drumul cu o parașută dublă de pe aripa unui avion, la o înălțime de 1200 metri? Întrebarea aceasta și-au pus-o participanții la mitingul de aviație organizat de A.V.S.A.P. la Timișoara.

Acest parașutist este tânărul Tudor Rozilier, lăcătuș la fabrica „Ion Fonagy”.

Aplauzele spectatorilor au răsplătit nu numai pe Tudor Rozilier, ci și pe alți parașutiști curajoși, ca: Cristu Bosca, Teodor Tănăsescu, Marius Boiangiu, Helmuth May, Nicolae Gardina, precum și pe planoriștii și aviatorii sportivi care au executat cu artă și măiestrie numeroase numere de acrobație aeriană.

Fotografie de E.ROBICEK-Timișoara

Avuțiile ce ni le înapoiază Uniunea Sovietică sînt de o colosală valoare materială. Eu, însă, mă gîndesc la nemăsurata valoare istorică, pentru că fiecare grup sau obiect în parte

reprezintă pagini de istorie. Tablourile marilor noștri pictori Theodor Aman, Grigorescu, Andreescu, Tattarescu, înfățișează parte din „clasicismul” artei noastre plastice, vremea zbuclumatu-lui nostru pionierat artistic.

Readuse în țară, aceste capodopere ne vor îmbogăți galeria națională și vor fi nesecat izvor de inspirație și de învățătură, pentru cei ce își înmoaie penelul în culorile naturii și în nuanțele translucide ale văzduhului. Pentru pictorii noștri, contemplarea și

TEZAUURUL

studierea capodoperelor vor fi o academie a realismului, unde vor învăța disciplina împlințării în contemporaneitate, după pilda celor de demult și mari...

Odăjdiile cusute cu fir fin, ca firele luminii soarelui, vor aminti tuturor artiștilor, din toate domeniile artei, că legile ajungerii la desăvîrșire trec prin dragoste, migală și răbdare... Ele amintesc de mîinile simple din alte veacuri ce treceau firul prin catifea sau purpură, cu conștiința că țes firele timpului.

Multe din obiectele ce ni se înapoiază înfățișează vremuri de mult apuse, civilizații străvechi; unele monezi sînt ale unor cetăți de pe țărmurii Pontului Euxin, de pe cînd corăbiile Elinilor dibuiau necunoscutul Mării, mî-nate de temerari întemeietori de colonii; ele ne aduc aminte de viața străveche a pămîntului nostru, de pe cînd pe bărăganuri migrau

carele scitice în lungi șiraguri, din zare în zare, în căutare de ierburi grase și ape statornice. Dar la cite nu ne gîndim, în fața acestor comori și fragmente de istorie, strînse cu dragoste, de către cei mai vechi! Fiecare ac de aur sau gămălie de rubin conține poate o vreme, poate o civilizație.

★

„Cloșca cu pui” sau Tezaurul de la Pietroasa e suvenir a unei vremi întunecoase, despre care omenirea știe încă atît de puțin! E vorba de acea învîrtejire a semințiilor din adîncul Asiei către Europa, consemnată în vechea istorie sub denumirea de „năvăli-

rea barbarilor”. Ce a fost, la drept grăind, această „năvălire” a neamurilor? Ce le-a mînat, către Vestul pămîntului, părăsindu-și locurile de obîrșie și țînd timp atît de lung, continentul Europei în vuietul surd al copitelor, în urui-tul roților? Istoricii știu mai bine aceste pricini dramatice ale mig-rării Asiei. Noi vom aminti doar de cumpenele naturii, de înspăi-mîntătoare secete care au secat fluviile și au ucis flora. Să ne în-chipuim cîmpii și podișuri, vîi ale fluviilor și riurilor, uscîndu-se în lungul unor generații, devenind, încet-încet, cimitire ale oamenilor și turmelor. Păstorii negri și aspri, de pe pămînturile uscate, au prins a se uita cu jînd, cu mîna streășină, către vest, în-cotro bănuiau că se află pămînturi bune... Și astfel, cu mult înainte de a se întinde peste om-nire noaptea Evului de Mijloc, carele ciobanilor întunecoși au prins a se disloca tocmai din a-

de Euseblu CAMILAR

Valoroase tablouri ale clasicilor picturii noastre (sus), precum și obiecte de-artă din metale prețioase (jos) din tezaurul ce ne-a fost înapoiat de Uniunea Sovietică.

dîncul Orientului Extrem, pînă la pășunile noastre, împingîndu-se unele pe altele...

E nefolositor să căutăm nu-mărul semințiilor cite s-au împins așa. Ne vom opri la Vizigoți, de pe la anii 375. Împinși de nu-rul înspăimîntător al Hunilor, aceștia întemeiază pe pămîntul nostru țara Caucaland, sub îm-păratul lor Antanaric. Oricine trece cu trenul spre Buzău va zări la vest, pe la Tohani și Mizil, un deal mare și pleșuv, dealul Istriței. Cam prin acele locuri, se întindea, acum o mie cinci sute optzeci și unu de ani, Caucaland, țara vizigotă. Din viața acelor oameni în căutarea statorniciei, au rămas multe mărturii. Știm că erau de origine germanică; se închinau zeității Odin sau Guthan, după cum adeverește o invocație de-a lor, în care închină acestui zeu noul pămînt, Sciția sau Ovim...

★

După secolii, niște oameni din satul Pietroasa aveau să desco-pere pe dealul Istriței o comoară de-a vizigotilor, „Cloșca cu pui”, alcătuită din obiecte neprețuite. E destul să amintim Tava de aur, grea de 7 kilogra-me, Vasul de turnat vin (sau amula), împodobit cu perle, înalt de 35 cm; Pathera sau Vasul de sacrificiu cu diametrul de 25,7 cm, care are în mijloc o figurină înaltă de 7,5 cm și în me-dalion un grup, alcătuit dintr-un păstor, un cîine, un leu și un leopard. Vasul în chip de panteră, împodobit cu smaralde, safire și granate, cu un diametru de 18,5 cm și adînc de 10,5 cm; un grumăjer de 20 cm, bătut în pietre prețioase; Agrafa în chip de vultur...

Iată doar cîteva din odoarele ce alcătuiesc „Tezaurul de la Pie-

troasa". Prețul lor e nemăsurat, și au trecut prin multe întâmplări, după descoperirea lor. Îndată ce le-au găsit, oamenii din Pietroasa le-au vândut unui zidar pe...

1200 franci și acesta le-a mutilat pe multe, mai ales dezbătând din aur pietrele prețioase. Tava a fost tăiată în patru, spre a fi... mai ușor transportabilă.

Pentru o bună și cinstită informare asupra acestei comori, poftim cititorii să cerceteze ce a scris despre ea Odobescu și ce-au scris istoricii, singurii în măsură să lămurească lucrurile și vremurile... Noi, am scris ce ne-am pripuit și ce am putut, mai mult cu bucuria noastră decât cu știința; am scris cu bucuria noastră, pentru că aceste neprețuite bunuri ni se întorc acasă. Purtăm, pentru asta, recunoștință Uniunii Sovietice și îndeosebi lui Vladimir Ilici Lenin, căci dacă aceste bunuri ni s-au păstrat, o datorăm griii lui față de orice bunuri artistice! Într-adevăr, prin grija lui, atâtea avuții au fost apărute de distrugerile războiului civil! Cine s-ar mai fi gândit la artă, în toiul acelor cumpene? Și, totuși, Vladimir Ilici s-a gândit, și îl vedem și prin aceasta cât a fost de mare acest apărător și răspînditor al binelui și culturii... Grija lui față de bunurile artistice a fost dată în primire oamenilor sovietici de azi, care le-au păzit în vremea ultimului război, punându-le la adăpost de foc și viitor.

Tezaurul de la Pietroasa, moștenit de străvechi, odăjdile, tablourile marilor noștri pictori și tot ce constituie gestul de prietenie al Uniunii Sovietice au mișcat inima poporului român. Rămânem adînc recunoscători. Și gestul acesta se înscrie în inimă și în noua noastră istorie...

Teșături de mare preț și alte lucrări de artă din tezaur.

In fața unui numeros auditoriu, dr. S. Radhakrishnan a rostit în aula Facultății de științe juridice expunerea despre „Idealurile Universității”.

Între 26—29 iunie a sosit în țara noastră, într-o vizită de bunăvoință și prietenie, dl. dr. Sarvapalli Radhakrishnan, vicepreședinte al Republicii India. Înaltul oaspe a fost primit la Prezidiul Marii Adunări Naționale și la Președinția Consiliului de Miniștri, unde a purtat convorbiri cu conducătorii statului despre probleme privitoare la dezvoltarea economiei naționale a celor două țări.

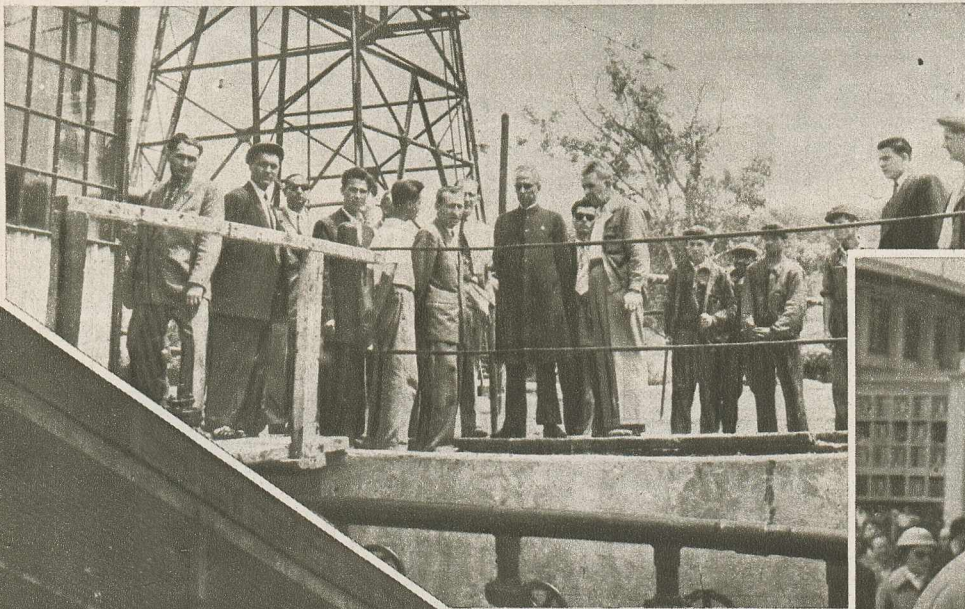
În cursul vizitei dl. dr. S. Radhakrishnan a ținut o expunere la Uniwersitatea „C. I. Parhon” intitulată „Idealurile Universității”. De asemenea înaltul oaspe a vorbit în fața deputaților Marii Adunări Naționale.

Apreciind activitatea științifică a dr. S. Radhakrishnan, Academia Republicii Populare Romîne i-a acordat titlul de membru de onoare al Academiei R.P.R.

Dorind să cunoască unele realizări ale economiei noastre, vicepreședintele Indiei a făcut o vizită la schela petroliferă Boldești și la uzinele de utilaj petrolifer „I Mai”-Ploești. Oaspetelui i s-a făcut o caldă manifestație de prietenie.

Vizita solului poporului indian în țara noastră a însemnat o nouă contribuție la strângerea legăturilor de prietenie dintre poporul român și marele popor indian.

UN SOL AL POPORULUI INDIAN

← *Înaltul oaspe a manifestat un deosebit interes pentru metodele de exploatare a petrolului folosite în țara noastră.*

Pe aeroportul Băneasa, înainte de plecare, vicepreședintele Republicii India, dr. S. Radhakrishnan, își ia rămas bun de la tovarășul Chivu Stoica, președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R. ↓

Dr. S. Radhakrishnan vizitează uzinele „I Mai”-Ploești.

CINEVA SE AMESTECA...

- schiță -

de HUSZÁR Sándor

Colete și telegrame de expediat, bani de trimis, ori mai ales de primit — câte chestiuni urgente și arzător de importante! Omul care așteaptă e totdeauna nerăbdător și grăbit, căci mai are multă treabă azi și acuș-acuș e amiază. Funcționarul pune ștampile, calculează și-ți spune rezultatul — în lei. Slujbașul de la poștă nu-i unul tocmai prietenos, căci trebuie să-și încordeze fiecare fibră nervoasă pentru a putea munci în acest neîncetat date-vino, în vacarmul acestor veșnice discuții.

Mama Zsuzsa, cu cele două plase și cu coșul ticsite la piață, se zbate ca peștele pe uscat, pînă să intre pe ușa cu decluc automat; apoi se oprește în mijlocul sălii. Ei, acu' încotro? Jóska a rugat-o aseară să dea pe aici — că tot se duce și la piață — să vadă de ziare, că nu prea vin regulat. Iacă, acu-i aici!

Ce n-ar face ea pentru Jóska! E un copil atât de bun! Pîinea lui Dumnezeu. Se împlinește anul de cînd a isprăvit cu universitatea, la Bolyai. E profesor. Mai deunăzi a fost pe la ei un copil și a întrebă dacă tovarășul profesor este acasă. Așa a zis: „tovarășul profesor” — mîncă-l-ar mama... Las'că și ea cînd vorbește de Jóska, spune: „fecioru-meu, profesorul”.

Dar care dintre atîtea ferestruici o fi aia de după care trebuie isprăvită pricina lui Jóska al ei? Mama Zsuzsa își lasă lucrurile într-un colț și se uită împrejur zîmbind, ca și cum și-ar cere iertare pentru pachete, apoi scoate recipisele de plata abonamentului și se oprește — așa la întîmplare — la una din ferestruici: una la care nu mai aștepta nimeni. Și mama Zsuzsa își zice că are să se găsească cineva s-o lămurească. Dincolo de geam, o tinerică bate la mașină. O vreme, mama Zsuzsa tot frămîntă între degete hîrtiile, aruncîndu-i priviri rugătoare, apoi se hotărăște să-i vorbească:

— Domnișoară, aș vrea să aranjez cu niște ziare...

Tinerica — o fată cu coade care mai păstrează un oarecare aer rustic — ridică privirile. Doamne, că urît și-a mai mînjit gura — gîndește mama Zsuzsa cu părere de rău. Dar tinerica, nu la ea se uită, ci undeva în spatele ei — și zîmbește, cocheta, nevoie mare. Mama Zsuzsa se întoarce: un tînăr. Și începe să vorbească mai către el, mai către fată:

— Știi, vă rog, fecioru-meu, profesorul... M-a trimis aici pentru o...

...ă cu niște ziare...
Băiatul e bine legat, 'năltuț și are niște ochi cam șagalnici. Zîmbește și el. Te-am prins — trece o lucrare victorioasă prin ochii fetei. Nu-l lăsa să scape din mreje — îi șoptește instinctul de femeie. O fi inginer? O fi medic? Te pomenesci că el e „partida” pe care i-a prezis-o din cărți, fosta coloneasă de la mandate!... Și tocmai acum și-a găsit să pice și bătrîna asta!

— Nu știu ungurește — îi aruncă ea, continuînd să bată la mașină.
„Nu știe ungurește; mare ghinion — își zice mama Zsuzsa cu jumătate glas. Doamne, că și Jóska asta la ce mă trimite prin locuri de-astea, cînd bine știe că nu mă pricep!” Apoi, începe să-i explice tînărului:

— Dar, știi, fecioru-meu nu poate veni, că-i profesor. Și apoi, locuim la Dîmbu' Rotund și-i departe...

Dar tînărul nu mai zîmbește. Se pare că vrea să spună ceva, numai că nu găsește cuvînte, la repezeală, așa că dă doar din cap. Și n-o lasă să plece; îi face semn cu mîna să rămîna. Apoi începu să vorbească romînește cu domnișoara.

— Nu-i just, tovarășă dragă, — zice el drăguț, fără pic de reproș. Fata ridică, cocheta, din sprîncene: asta vrea să facem cunoștință.

— Crezi? — și ride.

Tînărul începe să se infurie.

— Da! Imaginează-ți: cred. Știi dumneata de cîte ori au alungat-o pe vremuri, pe femeia asta, din diferite birouri, cu fraza asta nepăsătoare: „nu știu ungurește”...?

„Ia te uită, dom'le, cum s-a înfipt și asta pe linie!” — așa obișnuiește să zică și fosta coloneasă. „Că iute mai e de limbă! Și-o fi luat în cap că el are să facă critică constructivă”.

— Închipluie-ți dumneata, politicianule, — zice fata zîmbind scurt și obraznic — nu-s reacționară și totuși nu știu ungurește.

Tînărul se infurie și mai rău.

— Și ce, te-mbolnăveai dacă-i spuneai frumos că nu știi, și-o îndrumai la vreun coleg?! Doar cei mai mulți știu ungurește...

— Cum îți permiți dumneata...?! — se răstoiește fata. — Ce te apuci să mă insultezi? Altă treabă n-ai?

Fata țipă, căci vrea să-l facă de rușine față de toată lumea. Dar, însetată de-a binelea de dorința de a-și lua o satisfacție completă, îi strigă șeful de secție:

— Vino, tovarășe Kocsis. Obraznicul asta vrea cu tot dinadinsul să facă scandal. A zis că-s șovinistă pentru că nu știu ungurește. Legitimăză-l, te rog!

Bărbatul negricios, grăsuț, cu ochelari, care se numește Kocsis, se ridică, scoțîndu-și ochelarii și se apropie, ca o cloșcă ce vede mița dînd tîrcoale puilor.

— Las' pe mine, Lenuțo! Dumneata vezi de mașina de scris, căci situația trebuie s-o trimit la ministru — și repetă ca să audă toată lumea: E chiar pentru ministru. (De-acu' să mai aibă curaj cineva să se ia de el!) Las' pe mine, că aranjez eu.

Mai face un pas pînă la ghișeu și aruncă o privire asupra celui cu pricina.

Simplu, dar bine îmbrăcat, să tot aibă douăzeci și cinci de ani. — O fi student.

— Ce vrei? — îl ia Kocsis de sus.

— Mai nimic. Doar atît: să vă purtați omenește cu publicul.

— Te pomenesci că vrei să mă scoți șovinist și pe mine?! — ia Kocsis o atitudine energică. — Ai dat greș, tinere: eu sint... ungur!

— Să-ți fie de bine — răspunde tînărul ironic. — Și oare din pricina asta în secția dumitale nu se stă de vorbă cu maghiarii? Ori crezi că în cazul acesta ai fi suspectat ca... maghiarofil?

Mama Zsuzsa stă între cei doi bărbați care se ceartă. E amărită rău:

— Vai, ce rușine... Că putea, zău, să vină Jóska... Măcar de-aș înțelege ce zic...

Discuția atrage tot mai multă lume. Tînărul e aprobat din ce în ce mai des. Kocsis, speriat, se decide pentru asaltul final, ca să isprăvească o dată povestea:

— Ei, drăcie! — țipă el. — Dumneata ești un provocator și nimic mai mult! Las' că-ți arăt eu! Da' și pe vremea lui Horthy îi apărai tot atît de vitejește pe romîni? Ei? La asta să-mi răspunzi! — și zîmbește triumfător.

Tînărul, însă, îi ride în nas. Vreme de explicații nu mai are, căci mulțimea adunată în jur, a luat cuvîntul:

— Nu de asta vorbim acum — zice unul cu șapcă, din cele cu clape pe urechi; se vede cît de colo că-i din careva periferie.

— Ce te tot bîții, ca măgarul popii-n rumeguș?! Mai bine vezi de aranjează pricina bieteii femeii!

— Poftim? — horcăie Kocsis.

— Da' de ce, frate? Că-i mai ușor să faci demagogie, decît treabă! — își dă cu părerea altul.

— Chînezește să-l întrebe, la naiba, și nici atunci n-are voie să n-o servească — mirie un țaran cu desagă.

Kocsis vede roșu. De-acu' numai tonul ridicat l-ar mai salva, dar prea sint mulți, adversarii. Și unde mai pui că se nimerește vreunul să se ducă la director, să-i poarte vorbe — și atunci, ce te faci cu cei treizeci de ani de serviciu, din care trebuie să iasă o pensie bunicică? Or, el a evitat întotdeauna încurcăturile și scandalurile. Nu-i un om în toată poșta, care să poată spune ceva rău despre el! Certatu-s-a el vreodată, cu cineva? Deși e șef de secție și ar avea dreptul, ba chiar și îndatorirea s-o facă. Și, totuși, nu se ceartă cu nimenea. Ce mai încurcătură...

Kocsis se bîlbîie și respiră greu, că el nu... că el numai așa... Ei, dar bineînțeles că va aranja totul... bineînțeles. Că doar de aia a venit încoace. Numai că, dacă toată lumea tocmai de el se leagă...

Mama Zsuzsa, săraca, stătuse încremenită stană, toată vremea — uitîndu-se cînd în dreapta, cînd în stînga. Nu prea pricepe ea romînește, dar de înțeles a înțeles că aștia pentru necazurile ei se ceartă. Ce era să facă? Tăcea și se rușina de zor — că toată pricina-s doar cîteva ziare. Apoi, Kocsis vorbi cu ea ungurește, făgăduindu-i, politicoș nevoie mare, că are să aranjeze el, personal, cu zierele.

Între timp, tînărul brunet care-i luase apărarea își ocupase un loc în coadă, la ghișeu cu mandate sosite, și acum o privea, mulțumit. Așteptînd să i se dea rezultatul, mama Zsuzsa îi trimise un zîmbet plin de căldură. Apoi, după ce isprăvi, se duse la el și-i strînse mîna, recunoscătoare.

— Mulțumesc, maică... Zău, că tare drăguț ai mai fost. Ei, degeaba, dumneavoastră, tinerii, mai apucați să învățați romînește. Fecioru-meu, profesorul, știe și el, aproape tot așa de bine ca dumneata... Dar noi, bătrîinii... vezi... Ei, pentru noi e greu de-acu' și pace.

Tînărul e încurcat rău. Zîmbește. Se lasă cînd pe un picior, cînd pe altul. Apoi roșește. Și zice cu jumătate glas, aproape rușinat:

— Nu știu ungurește.

În romînește de Galu PERIAN

MANGAN

Cînd am auzit cuvîntul acesta pentru întia oară, el a avut pentru mine o rezonanță ciudată. Ceva care sugera singurătăți și adîncimi, ceva care exprima duritate și inerție, ceva care îmi dădea imaginea unor temerare și periculoase pătrunderi în zone necunoscute și aspre.

Minereurile de mangan sînt minereuri rare, despre care se vorbește tot atît de rar. Sînt minereuri foarte puțin cunoscute de marea mulțime. Tot atît de puțin cunoscute ca și oamenii care le smulg din subpămînturi și le dăruiesc lumini, la capătul unor drumuri grele și îndrăznețe, prin labirinturile subterane pe care ei înșiși le sapă sau prin abatajele la zi.

Cu toate acestea, manganul din aceste minereuri e obîrșia fontei și oțelului, aliaje atît de trebuincioase zilelor noastre.

Dar, ca să-l cunoaștem, v-aș pofti într-o scurtă călătorie, spre

-reportaj-
de Dragoș VICOL

Fotografii de A. MIHAILOPOL

țara de sus, la unul din locurile lui de baștină: Arșița-Nepomieni...

...Se pare că însăși natura îl învăluie în cețurile ei de taină. Cine călătorește prin țara Dornelor, în susul Bistriței, spre Ciocănești, ori printre dealurile împădurite ale Șarului Dornei, va fi ispitit să se încinte, admirînd liricele frumuseți ale peisajului: munți albaștri cu frunțile rătăcite în seninuri, păduri încălărindu-și ostile verzi de cetină, finețe înflorite tolănindu-se pe coaste într-o leneșă dăruire soarelui, plute coborînd pe apele repezi, case muntenești bătute de ploii cățărîndu-se pe povîrnișuri...

Neavertizat, călătorul nu va ști să descopere drumurile care duc spre inima acestei bogății.

Însingurat și aspru, chiar atunci cînd ai aflat porțile spre el, minereul de mangan se încolăcește pe sub pămînt, printre straturi geologice, ca un titan care, deși pare că nu se teme de nimeni, preferă singurătatea și liniștea elementului său...

★

Acum cinci-șase ani, spre exploatarea de la Arșița ducea un singur drumeag, plin de urcușuri și întortochieri, prin pădure, același de zeci de ani de zile. Era un drum pe care-l puteai bate doar cu piciorul.

Cine a drumețit pe drumeagul acesta acum zece-doisprezece ani, să poposească la mina veche, poate istorisi lucruri multe... Poate istorisi, de pildă, că pe atunci vechea exploatare consta doar dintr-o jalnică înjghebare de troglodiți: o scobitură în coasta muntelui, o haldă¹⁾ de steril, un șopron dărăpănat și un tăpșan pustiu... Atît...

Oamenii intrau în așa-zisa mină după un drum de cinci-șase kilometri pe jos, prînzeau la umbra pădurii, iar seara băteau din nou cei cinci-șase kilometri pe jos spre casă... Poate istorisi de asemenea că pe atunci minerii erau un fel de soboli, care intrau în abataje pe brînci și scoteau minereul în niște covățele rudimentare, că n-aveau alte unelte decît ranga și ciocanul, că trebuiau să-și cumpere pe banii lor explozibilul și că, de

1) Depozit (grămadă) de roci nefolositoare din punct de vedere industrial.

Cît vezi cu ochii, în jur, munți și păduri. În acest peisaj pitoresc se duc locuințe și cluburi pentru muncitori.

„Toată lumea părăsește mina! La toate etajele foc!” Acest strigăt al artificierului este deseori repetat la Arșița.

multe ori, unii dintre ei nu se mai întorceau din afundul pămîntului...

Dar toate aceste istorisiri tragice sînt ale trecutului... Drumețiile mai noi spre Arșița devăluie călătorului, dintr-o dată, surprinzător, o altă stare de lucruri. „Mina veche” nu se mai înfățișează ca o biată scobitură în coasta muntelui... E o mină nouă, cu galerii largi, puternic armate, cu linii de vagonete, cu abataje largi în care încape o nuntă întregă, fronturile sînt atacate cu perforatoarele, pușcăturile zguduie munții...

Pe tăpșanul, pustiu altădată, se ridică așezări proaspete. O cabă uriașă, cu dormitoare curate, lumină electrică, spălătoare de faianță, cantină, bibliotecă, teren de sport, colț roșu.

Minerii nu mai bat cărările munților dimineața și seara. Au lepădat rîngile și ciocanele, au lepădat covețile stirbe. Mînuiesc perforatoarele sprintene, poartă salopete, căști, bocanci... Astfel înarmați, aliați cu tehnica, îndrăzneții răzbat acum pînă în cele mai mari adîncuri, dînd sute de tone de minereu pe zi!...

S-ar părea că totul e simplu într-o mină de minereuri de mangan. Perforezi, puști, încarci vagonetele și gata!... Într-o privință, da. Aici nu se lucrează cu mașini complicate, cu haveze, cu combine de mină. Nu, aici se lucrează cu istețimea. Minereul de mangan, acest nou „aur negru”, nu se covețește în strate nesfîrșite, pe care să le poți ataca ani de-a rîndul... Minereul de mangan e un minereu viclean. S-ascunde ca păstrăvul de munte, printe straturi, țîșnește ici, dispere dincolo; te amăgește ici, te ocolește dincolo. S-amestecă ori cu limonita, ori cu rodonita; se pierde printe silicați, îți aruncă în cale cvarțite... Poate de asta bătaia cu el se aseamănă cu o vînătoare. O vînătoare în care trebuie să fii dibaci, să ai curaj și răbdare...

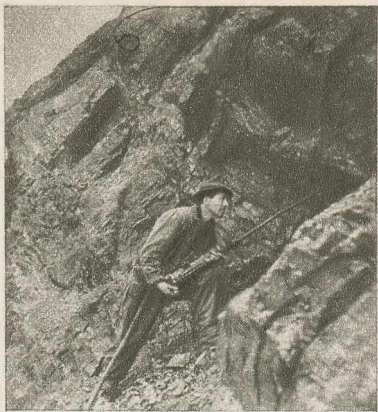
Și vînătoarea constă în descoperirea „vînelor”. O dată surprinsă „vîna” minereului, trebuie să știi să-i ghicești intențiile: încotro va fugi?... Spre adîncuri?... În sus?... Duce spre un zăcămint mai bogat ori te amăgește?...

...Pe vremuri minerii nu-și prea băteau capul cu asemenea întrebări... N-aveau de ce. Se extrăgea puțin și la întîmplare. Atît cît le trebuia patronilor să poată menține prețul manganului pe piața internațională. Industria grea a țării... importa manganul...

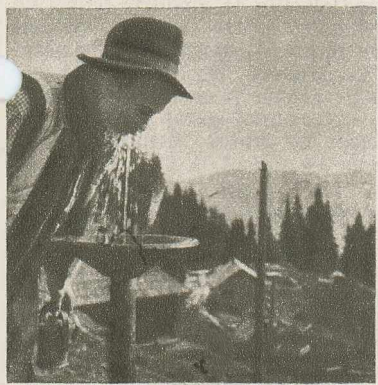
Astăzi, însă, cînd furnalele noastre cer mangan pentru socialism, bătaia cu adîncurile a căpătat o altă înfățișare. „Vînătoarea vînelor” a devenit ceva pasionant, frenetic. Ba mai mult, pasiunea s-a îngemănat cu calculul tehnic, precis, clar...

Mi-l amintesc pe șeful de brigadă Ștefan Pop. Un om mijlociu

Seful de brigadă Ștefan Pop perforează stînca.

Ca pe un bulevard din București! În vîrfurile muntelui, aproape de mină, țîsnește o cișmea.

de stat, între două vîrste, bine legat, cu un obraz smeard, miner de rînd, care acum cîțiva ani ținea, la cursul de calificare, o lecție despre metoda pușcării cu găuri și cu cuptor lărgit, după un tratat de specialitate sovietic Bockii. Era, în explicația lui, pe lîngă problemele limpezi de tehnică, o pricepere instinctivă, vie, puternică, de a citi drumul și locurile zăcămintelor.

E bine să se știe că oamenii aceștia dibaci și curajoși, care străbat măruntaiele pămîntului, nu se trag din cine știe ce generații de mineri get-beget. Minerii Dornelor au fost țărani munteni. Oieri, coșasi, ori mici gospodari cu două-trei vite și cîteva oi. Veneau la mină numai cînd n-aveau cu ce-și plăti impozitele sau cu ce-și cumpăra fîn la vite... Lucrau o lună-două, gospodărind mina cum se pricepeau, cu inventivitatea lor țărănească, făceau cîțiva bani și se-ntorceau la vetre... Munca aci era prea istovitoare și prea prost plătită ca să merite să-i închine viața. Abia în zilele noastre s-au legat de mină, transformîndu-și meseria în pasiune. O pasiune la care nu mai pot renunța, deși adeseori în firea lor răzbat reminiscențele vieții țărănești de odinioară. Minerii Dornelor sînt, mai toți, cîntăreți din fluier sau din coajă de mesteacăn, ca ciobanii; minerii Dornelor istorisesc în limba înmiresmată a țaranilor de munte; minerii Dornelor își poartă cu mîndrie uniforma cu petlițe albastre, dar duminica nu-i rabdă inima să nu se îmbrace în portul lor: cămăși albe cu „pui“, bonițe cu

cusături multicolore, șerpene cu înflorituri de mărgele și itări strînși pe picior.

Că într-adevăr mineritul a devenit o pasiune pentru ei, ne-o dovedește însăși nașterea noului șantier de la Nepomîceni, mai din jos de mina veche Arșița, șantier spre care duce un alt drum, suind în susul Văii fierului, drum străbătut pentru întîia oară în istoria locurilor de camioane, purtînd utilaje moderne și minereu.

Totul a început prin 1949. Nevoile crescînde ale industriei cereau mangan mai mult. În regiunea Dornei, alături de oxidul de mangan se aflau și alte rubedenii ale sale, rodocrositul și rodonitul. Dacă ultimul — silicatul de mangan — s-a dovedit o rudă săracă și nevrednică a fi luată în seamă, rodocrositul — carbonatul de mangan — merita o atenție deosebită.

Și unul și altul ședeau în straturi alături de oxidul de mangan, se împleteau cu el sau se despărțeau luînd căi diferite. Fiind mai puțin nobil, rodocrositul trebuia să fie prăjit, deci înobilat și de aceea era lăsat la o parte. Cînd se întilnea carbonat de mangan se închidea abatajul, se ocolea stratul, căutîndu-se mai departe fratele mai bun, oxidul de mangan. Dar luxul acesta se dovedea, în condițiile cerute de o producție sporită, a fi un mare păcat. Cuptoarele cereau mangan, mult mangan.

Așa că s-a pornit la treabă. A început goana după fratele manganului, urmărirea lui în strat, depistarea, prinderea în cîmpul de acțiune al aparatelor geologilor. Îl urmăreau ingineri și muncitori. Erau mineri din Valea Dornei dar și o mîna de mineri de la Ghelari și Teliuc.

Un inginer a explicat oamenilor ce se caută și a cerut ajutorul lor ca să se afle locul unde se găsește rodocrositul, să se evalueze cantitățile existente din acest minereu devenit tot ațîț de prețios ca și aurul.

— Adică, ce-am putea face? au întrebat minerii.

— Multe... Iaca, de pildă, ați putea încerca arderea tuturor soiurilor de sterile... Cel ce prin ardere se va solidifica și va căpăta o culoare gălbuie, acela e minereul.

...Au început apoi nopți de veghe în preajma focurilor. La toate minele, oamenii nu mai aveau somn... La toate minele nu se mai vorbea decît de „aurul“ cel nou. În abataje, selecționarea minereului a început a se face alt fel... Cu grijă, cu atenție, cu interes. Fiecare se credea un specialist, fiecare ardea de dorința de a găsi el minereul acela nobil și ciudat, de a fi el vestitorul descoperirii lui!

Și într-o noapte, la Arșița, una din străji l-a dibuit... Rămăsese în spuza focului, deasupra zgurii, gălbui, înclăștat în el. La strigătul de bucurie al străjii, minerii au dat navală. L-au pipăit, l-au întors pe toate fețele și au pornit, într-un adevărat alai, la inginer...

— Uite aurul, tovarășe inginer!... — Noi l-am oblicit!...

Inginerul a oftat ușor. A luat „moștra“ ca un preot potirul sfintei împărtășanii...

Abia apoi a început greul... Experiențe de laborator, găsirea de zăcăminte noi, experiențe în creierul munților la cuptoare improvizate de mineri, adevărate expediții geologice la care oamenii minelor luau parte cu aceeași pasiune cu care vîneau vînele de mangan...

Și astfel a fost valorificat rodocrositul — carbonatul de mangan, un minereu nou, sau, dacă vreți, un nou aur...

Astăzi, la Nepomîceni, într-o vale înconjurată de păduri, se ridică șantierul cel nou, așa cum l-au visat căutătorii lui. Cu abataje de zi, cu terase, cu galerii noi, cu un păienjenis de linii, de vagonete, cu bărăci pentru compresoare, cu cuptoare de înobilare a noului minereu...

...Și cuptoarele fumegă spre cerul înalt și albastru, supravegheate de oameni ca Mihai Galan, Ioan Irașoc sau Gheorghe Neamțu, care au dobîndit priceperea unor noi meserii, așa cum secretarul de partid din vremea marii descoperiri, Emilian Antonesi, a cucerit, animat de aceeași fre-mătătoare pasiune, titlul de inginer miner...

...Jos, la picioarele cuptoarelor, așteaptă camioanele... Carbonatul de mangan alunecă pe scocuri, în lăzi. Un „Noroc bun“ și camioanele pornesc grăbite pe drumul gălbui ca și încărcătura, spre gară. Și, călătorind spre Reșița și Hunedoara, minereul duce cu el, ca un mesaj de luptă, vrednicia oamenilor din munții Dornelor. Vrednicia lui Ștefan Forfotă, a lui Ilarie Sîndoriuc, a lui Ștefan Pop, a lui Avram Grămadă, a lui Toader Pîndelea, a inginerului Constantin Obadă, a tehnicianului Dragoș Maxim, a tuturor căutătorilor de

comori, eroi simpli și modești ai luptelor cu adîncurile pămîntului...

Pe vremuri, oamenii acestora le era rușine să spună ce meserie au... Era o meserie disprețuită, pentru hainele ei ponosite și îmbibate cu colb de minereu. Era o meserie care nu pricopsea pe nimeni. Cîrciumarii își trăgeau o-bloanele ori de cîte ori vedeau un grup de mineri apropiindu-se de prăvălie...

Astăzi minerii dorneni își poartă cu mîndrie uniformele cu petlițe albastre pe care se încrucișează două ciocane. Meseria lor a devenit un titlu de cinste. Faptele o dovedesc. Au un ortac deputat în Marea Adunare Națională — pe Spiridon Buleu; au ortaci decorați cu „Ordinul Muncii“. Și parcă toate aceste izbînzii se reflectă în privirile lor sincere, în înfățișarea lor de cuceritori îndrăzneți, în vorba lor caldă în care tremură parcă fiorul de taină al vechilor căutători de comori, în firea lor dreaptă, hotărîtă pînă la neclintire...

Foștii țărani, care îndrăgesc și astăzi fluierul și coaja de mesteacăn, care șoptesc și astăzi, în ceasurile de lirică odihnă, duiosesele versuri ale „Mioriței“, stăpînesc marile secrete ale tehnicii moderne. Îi poți auzi vorbind ori cînd despre metode și probleme complicate, cu firescul cu care ar vorbi despre vreme ori despre ultimul meci al echipei lor de fotbal...

Acolo sus, în pacea înaltă a munților și pădurilor, civilizația a despiciat drumuri nebănuite. În adînc, titanii cei îndărătnici și vicleni — minereul de mangan și rubedeniile lui — se supun îndrăzneților lor învingători. Și carnea lor dură, aspră, cu reflexe de diamant negru, se topește în flăcările furnalelor de la Reșița și Hunedoara, ca, la o vreme, să chiuie năprasnic a voie bună, în trupurile fremătătoare ale tractoarelor care ară pămînturile țării...

— Mergi deseară la bal? — Mai întrebî? Poate lipsi martie din post? O discuție obișnuită, la sfîrșit de săptămînă, între mecanicul Gh. Chîmburu și tovarășul său Gh. Ciobică.

Rembrandt: Lecția de anatomie a profesorului Nicolaes Tulp (1632) - Muzeul din Haga.

ce, pline de mândrie și orgoliu, Rembrandt se oprește de preferință asupra vieții cotidiene a oamenilor simpli. Și chiar atunci când își alege teme din biblie, la el predomină sentimentele adânc omenesti și nu o glorificare supranaturală. După cum s-a spus cu o fericită formulă, Rembrandt este acela care, împreună cu Michel-Angelo și Rubens, „a smuls marele mister din domeniul teologic și l-a așezat în adâncul inimii omenesti”. Acest mister este însăși viața, pe care conștiința lui Rembrandt caută să o cunoască temeinic și o înfățișează în felurite și contradictoriile ei moduri, reflectând relațiile dintre oameni, grelele lor încercări, dar și nobilele năzuințe ce prefac lumea, aducând mult adevăr și omenie.

Fiu al unui morar și prin mamă nepot de brutar, Rembrandt van Ryn s-a născut la 15 aprilie 1606 la Leyda, un însemnat centru comercial și intelectual al Olandei, care tocmai în anii aceia își relua îmbelșugata activitate, după o îndelungată perioadă de războaie și mai ales după cumplitul asediu ce-l suferise din partea spaniolilor. O sete de viață și de cunoaștere stăpânește întreaga Olandă, scăpată de sub tirania spaniolă. Noua republică a Provinciilor-Unite cunoaște în secolul al XVII-lea o mare înflorire. Burghezia, pînă atunci clasă progresistă și care luptase alături de mase împotriva spaniolilor, tinde acum spre o nestăvilită îmbogățire. În 1608 se înființează Compania Indiilor de vest, o puternică agenție colonialistă. Trăind în mediul micii burghezii, Rembrandt va cunceaște

Rembrandt

de PETRU COMARNESCU

Rembrandt rămîne — și posteritatea îi recunoaște aceasta cu venerație și astăzi, la trei veacuri și jumătate de la nașterea sa — o culme a artei plastice universale. El rămîne nu numai creatorul care a cuprins tot ceea ce se făcuse mai vrednic în pictură pînă la el, dar și cel care a deschis inepuizabile căi de expresie și de tehnică artei moderne. Dintre toți uriașii artei de pînă acum două-trei secole, Rembrandt este acela care s-a oprit cu precădere în viziunile sale plastice asupra omului obișnuit și a vieții celor mulți, asupra faptelor adînc omenesti și a știut, poate ca nimeni altul, să adîncească și să exprime viața sufletească a omului.

Desigur că și Rafael, și mai ales Tizian au înfățișat caracterul omenesc cu o pătrundere și o varietate uimitoare, că portretele și compozițiile lui Rubens, Velasquez și Hals, contemporanii săi, aduc o viață nespuse de concretă și plină de mișcare; dar dintre toți aceștia, Rembrandt exprimă cu mai multă forță sentimentele oamenilor obișnuiți, concentrîndu-și asupra lor toată atenția.

Dacă mai toți marii pictori dinaintea lui cultivau cu predilecție teme mitologice și biblice și portretizau pe regi sau pe marii dregători și nobili, înfățișînd mai ales atitudinile lor falni-

Rembrandt: Aman implorînd tăr-tarea Esterei - Muzeul de Artă al R.P.R.

Rembrandt: Portret de iemele - Muzeul de Artă al R.P.R.

și chiverniseala la care ajung unii, dar și sărăcia, umilirea și celelalte năpaste, de care au parte alții.

Părinții săi au căutat să-i asigure un trai mai lesnicios, dar cursurile Universității din Leyda îl atrag mai puțin decît pictura, astfel că în cele din urmă ei admit ca fiul să-și urmeze vocația. Învață la Leyda cu pictorul Iacob van Swanenburch, un artist mediocru, care însă studiase și în Italia, unde își însușise unele cunoștințe mai largi. Profesorul, uimit de grabnicele progrese ale elevului, îl sfătuiește să plece la Amsterdam, unde exista un mediu artistic mai dezvoltat. Acolo Rembrandt urmează pictura cu un maestru renumit pe vremea aceea

și tot italianizant, Pieter Lastman, dar după șase luni se înapoiază în orașul natal, pentru a studia și practica singur arta căreia i se dedicase.

Tinărul Rembrandt muncește din răsputeri. „El nu înceta să lucreze în casa părinților săi atâta vreme cât dura ziua” — amintește unul dintre biografilor săi. Dar el nu-și dobândește neîntrecutul meșteșug numai prin diferitele procedee tehnice pe care le încearcă, ci în primul rând prin observația directă și statornică a vieții din preajmă. Se observă pe sine, își studiază fizionomia și expresiile sentimentelor, studiază chipurile părinților, (căci cu portrete și autoportrete își începe activitatea de pictor), iar când porcede la construirea unor compoziții din episoadele biblice, tot atitudinile și sentimentele lor din preajmă îi slujesc ca modele și surse de inspirație. El colindă cartierele sărace ale Leydei și mai apoi ale Amsterdamului (unde

Rembrandt: Cerșetori la ușa casei (1648).

se stabilește în 1631), observând puzderia de bătrâni și bătrâne, încovoiați de ani și de suferințe și cu fețe zbircite, ce exprimă dramatica lor existență. De asemenea, este atent la orice fapt de viață și nu se sfiște să descrie aspectul unei măcelării, să picteze o vită despicată sau un cadavru adus pentru disecție.

Cunoașterea vieții materiale, a sentimentelor omului prin expresiile chipului său ori prin atitudinile trupului, îl preocupă mereu în acea epocă în care știința începe să capete un mare avânt. Nu-l interesează frumusețea în sine, nu caută oameni chipeși sau nuduri desăvârșite, ci, dimpotrivă, pictează și desenează ceea ce este interesant în realitatea înconjurătoare. Este drept că uneori înfrumusețează modelele sale, conferind celor pe care îi simpatizează o frumusețe spirituală, iar celor care se lă-lăiau în bine — femei grase, burghezi căpătuți, oameni mătă-hăloși — fără a le schimba înfățișarea, le adaugă podoabe, mai ales giuvaeruri, și îi îmbracă în stoffe rare, cu minunate reflexe coloristice.

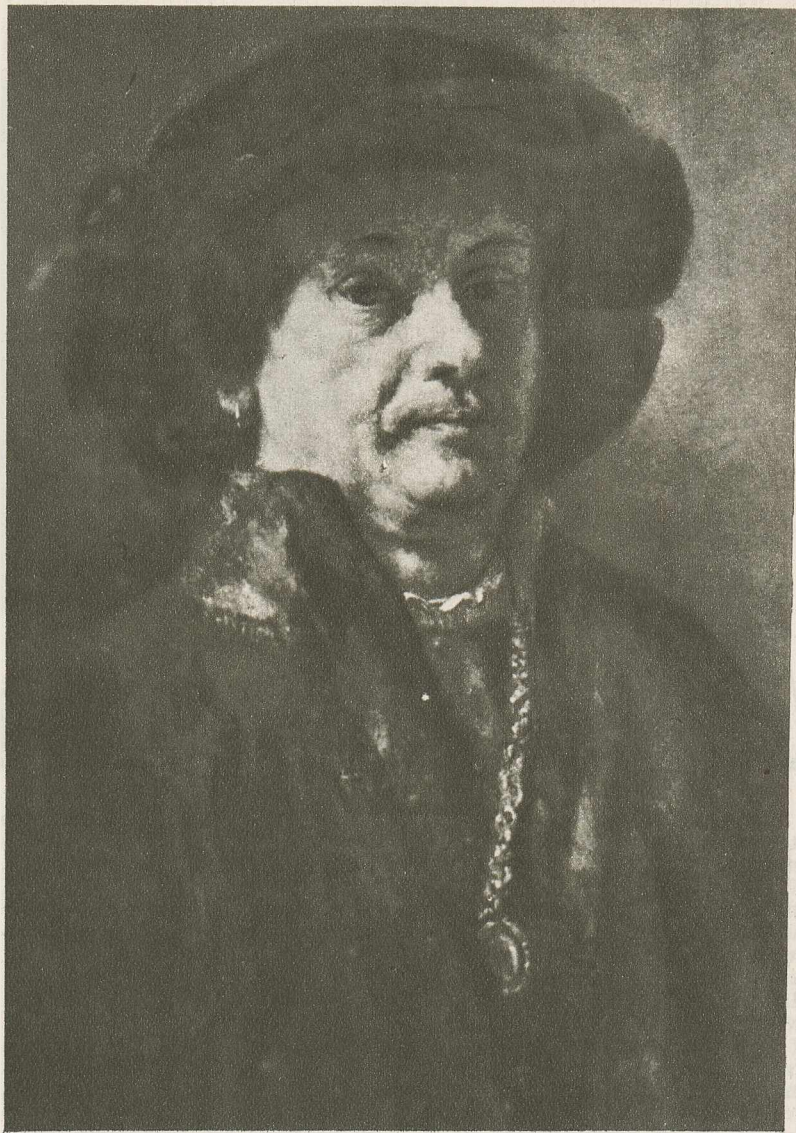
Viziunea sa capătă, fie în scenele de interior, fie în portrete și peisaje, acel colorit auriu, acele reflexe solare, care se explică în parte și prin caracterul specific peisajului olandez. Țară luminoasă și totodată încețoșată, cu vânturi puternice ce alungă norii și pun în mișcare morile, Olanda își transfigurează

mereu priveliștile, iar obiectele, chipurile, încăperile, capătă nespuse daruri de vibrație cromatică. Rembrandt știa să vadă toate acestea cu ochi de artist. Și dacă ținem seama că el pune în orice pictură sau desen nu numai rîvna de meșteșugar, dar și puternicele-i sentimente, înțelegem de ce numeroasele autoportrete sau portrete ale acelorași personaje (părinții, soția sa Saskia și, după moartea acesteia, Hendrickje Stoffels sau fiul său Titus) apar mereu alt fel, dar la fel de expresivi, uluindu-ne cît de variat știa să vadă Rembrandt, cum se pricepea să compună o imagine, nerepetîndu-se niciodată (ori de cîte ori s-ar fi slujit de același model) și, lucru vrednic de neuitare, nerămînd mai niciodată la expresiile de suprafață, ci, dimpotrivă, oglindind, prin precisele amănunte individuale, caracterul omului sau situația lui, ridicîndu-se prin precisele amănunte individuale la tipicul nepieritor.

Tocmai acest dar unic de a sezisa realul mai adînc și mai nuanțat decît ceilalți — redînd mai viu și mai caracteristic oamenii decît se știu ei înșiși — i-a adus gloria și apoi prăbușirea. I se comandau portrete individuale și în grup de către numeroșii potențați sau de către diferitele bresle, instituții și asociații — și faima îi ajunsese mare. Dar cînd garda civică din Amsterdam, condusă de căpitanul Banning Cocq, îi comandă un portret colectiv, așa cum se obișnuia pe atunci, pentru a împodobi sala de adunări a companiei, și Rembrandt nu înțelege a înfățișa pe membrii companiei în mod uniform și convențional, faima îi dispare și pictorul începe să cunoască lipsurile și apoi mizeria. Vestitul tablou „Rondul de noapte” (1642) grupează pe membrii companiei civice în momentul cînd își iau armele și dacă personajele din centru apar distinct, cu însușirile caracteristice, restul sînt mai mult sugerate în atmosfera aceea clar-obscură, cu bogate culori care radiază din umbrele adînci. Tabloul — care dovedește marile însușiri compoziționale ale pictorului și este una din capodoperele sale, alături de „Lecția de anatomie” (1632), „Sindicii postăvarilor” (1661), „Întoarcerea fiului risipitor” (1669) și de portretele dintre care nu putem uita „Omul cu turban” — nu a plăcut și comenzile de portrete au scăzut. Deși lucrează cu mai mare rîvna încă, în 1656 este declarat falit și ultimii trei-sprezece ani Rembrandt și-i petrece în mari lipsuri, creîndu-se mai departe capodoperele ce sînt astăzi fala marilor muzee ale lumii. A murit la 4 octombrie 1669.

Muzeul de Artă al R.P.R. posedă — printre altele — o reprezentativă lucrare a lui Rembrandt „Aman implorînd iertarea Esterei”, care poate fi văzută și în reproducerea alăturată. Este vorba de Aman, favoritul și sfetnicul regelui Persiei, care a vrut să nimicească pe evrei, dar regina Estera, prevenită de unchiul ei Mordechai, l-a împiedicat. Dizgrațiat, Aman a fost spînzurat. Compoziția, în care psihologia personajelor este deosebit de adîncită — îndurerata Estera stînd în cumpănă, dacă să ierte sau nu pe Aman, acum supus în fața ei — înfățișează acest

Rembrandt: Peisaj cu cele 3 colbe. →

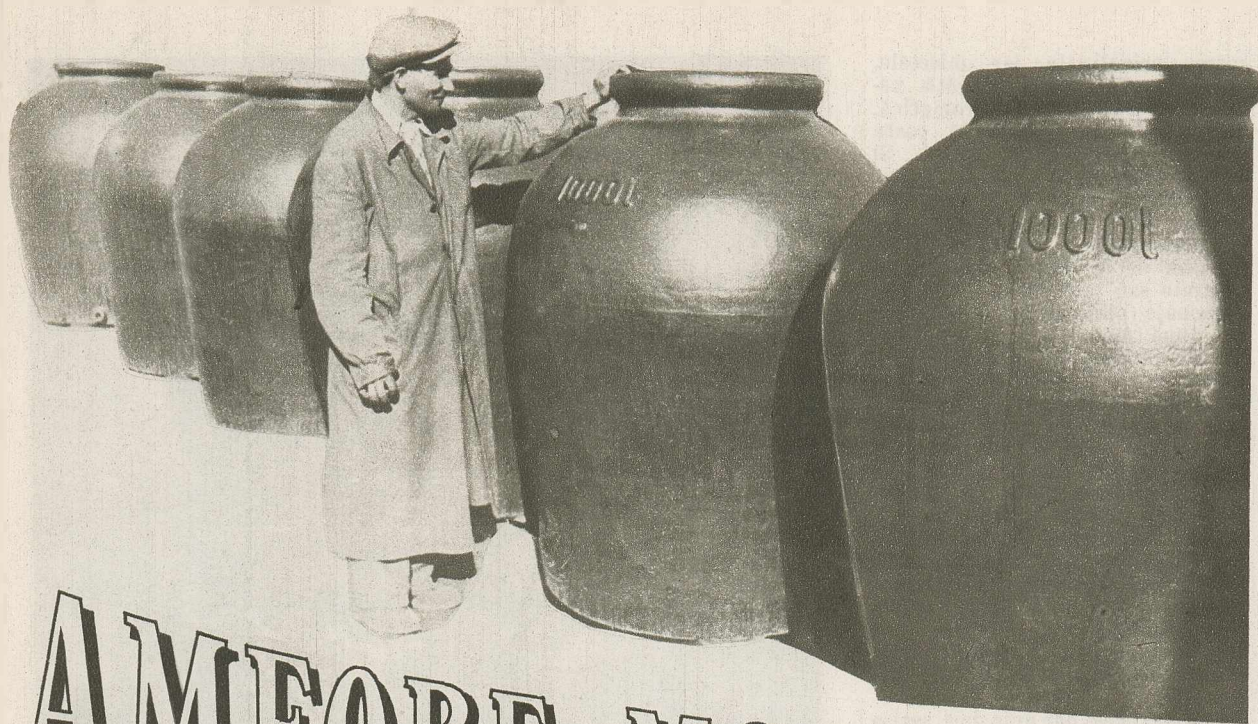
Rembrandt: Autoportret (1655)—Muzeul din Berlin.

intens moment dramatic, printr-un amestec de aur și umbre, care potențează dramatismul, exprimînd și prin colorit, ca și prin psihologie, soarta personajelor, conflictul ajuns acum la deznodămînt. Pe cînd rochia Esterei este numai soare, ca întrega ei ființă, împrejurul lui Aman plutește doar umbrele și siluetele ostașilor din fund. Lucrată în ultimii ani ai vieții, această capodoperă arată adîncimea viziunii pictorului, înnoirea pe care a adus-o el picturii mai ales prin clarobscurul, adică prin imbinarea dintre lumină și umbră.

La el, lumina și umbra nu mai sînt mijloace artificiale de joc, ci în relief anumite porțiuni din tablou, ci fac parte din conținutul viziunii sale, din înțelegerea vieții, ca o luptă între bine și rău, ca o confesiune a propriilor sale frămîntări.

Sărbătorirea inițiată în întreaga lume de Consiliul Mondial al Păcii, cu prilejul împlinirii a 350 ani de la nașterea lui Rembrandt, cinstește cu neasemuită prețuire memoria și prețioasa moștenire lăsată culturii mondiale de către acest titan al plasticii.

AMFFORE MODERNE

Desigur, în călătoriile dv. cu trenul, poposind într-o stație sau alta, ați văzut unele vagoane cu o încărcătură ciudată. Pe platformele lor erau așezate niște oale uriașe, de culoare roșie-brună, care v-au aștitat nu numai curiozitatea, ci și fantezia. V-ați gândit, poate, la vestitele amfore în care străvechii locuitori ai Eladei își păstrau grânelor și mierea. Și, desigur, v-ați întrebat la ce foloseau. Doar nu vă puteați închipui că aceste vase de proporții neobișnuite, înalte cât un om și burduhănoase cât o budană, luaseră locul vagoanelor cerealiere și cisternelor moderne! Atunci?...

Un inginer chimist v-ar fi dat ușor lămuririle necesare. El v-ar fi spus că oalele uriașe pe care le-ați observat erau făcute din gresie și serveau la transportul acizilor. Și dacă presupunem că, din întâmplare, inginerul ar fi lucrat la combinatul chimic nr. 2, atunci sîntem siguri că nu s-ar fi limitat la acest răspuns laconic, ci v-ar fi povestit o întreagă istorie.

V-ar fi rugat mai întâi să-l însoțiți într-o călătorie imaginată, într-un loc unde se înfruntau pe viață și pe moarte doi dușmani neîmpăcați: acizii și metalele. Acolo v-ar fi izbit în primul rînd faptul că de pe cîmpul de luptă se ridica un fum des și înecăcios, ceea ce dovedea că înclăstarea dintre tabere era într-adevăr crîncenă...

Gresia a pus capăt acestei lupte inegale. Ea s-a ridicat în calea acizilor asemeni unui barajimens și masiv, de pereții căruia ei se loveau neputincioși. Acizii au fost siliți să-și retragă ghearele și dinții cu care se obișnuiseră să se arunce asupra dușmanului și să-l devoreze încet, încet, pînă la piere. Această rezistență la acțiunea acizilor și a altor agenți chimici i-a atras și denumirea curentă de gresie antiacidă, dezbăluind dintr-o dată calitatea ei esențială.

Însoțindu-l mai departe pe inginer ați ajunge într-o fabrică chimică, poate chiar la combinatul nr. 2. Aci ați afla ce folosință largă și variată o au produsele ceramice din gresie antiacidă...

În multe secții, culoarele pe care le-am străbătut erau pavate cu plăci de gresie. Numeroase bazine, conducte, tuburi, vase, robineti, excavatoare, pompe — o gamă nesfîrșită de instalații și piese fabricate din gresie!

Ieșind în curtea combinatului te pomeni deodată față în față cu un „Turn din Pisa“, construit în întregime din gresie. Înălțimea lui și mai ales gîndul la materialul din care a fost făcut, v-au determinat să puneți o întrebare: oare nu se va prăbuși? Nu, turnul din gresie va rezista la fel ca unul din fontă.

Gresia vi se înfățișează tot mai mult ca un material suplu și maleabil care ia formele cele mai curioase. Vă uimește mai ales prezența ei atît de răspîndită în industria chimică. De aceea vă și aplecați urechea, cînd inginerul-șef începe să vă povestească cum s-a născut, acum cîțiva ani, gresia romînească.

Clipa aceasta, a creării pentru prima oară în țara noastră a gresiei antiacide, din păcate nu a fost immortalizată de nici un fotograf, de nici un operator de film. Totuși, ea trăiește în inimile multor oameni și în primul rînd ale acelor care lucrează în sectorul industriei chimice. Numai aceștia din urmă au putut simți întreaga semnificație a faptului, cu toate că el nu marca nici o descoperire epocală și nici măcar o descoperire.

Produse de gresie se fabricau de zeci de ani. Totuși, în vechea Romînie posibilitatea realizării lor era exclusă cu brutalitate. Specialiștii și reprezentanții concernelor chimice străine referau în toate rapoartele:

— Vă lipsesc cadre... Nu aveți materii prime și utilaje...

Și iată că, în anii primului cincinal, cu propriile noastre forțe, am început fabricația produselor de gresie. Micul grup de maeștri ceramieri care au pornit la această treabă au în firea lor ceva din eroismul oamenilor gata să înfrunte orice pentru dreptatea cauzei lor. Poate că această trăsătură comună i-a unit pe Ion Albu, Mircea Corpodean și Trofim Bumbaș. Toți au pornit la realizarea gresiei anti-

acide fără a se baza pe un contingent de cadre bine calificate, fără vreun utilaj special, fără o documentație completă.

Doi ani și mai bine au durat încercările lor. Se întîmpla de multe ori ca în poveste: ceea ce clădeau ziua, noaptea se năruia. Dar firea „de oțel“ a celor trei maeștri rezista acestor eșecuri. În mîinile lor gresia devenise o materie vie. Pentru a lucra cu această materie ei știau că trebuie să facă o distincție clară între o unitate chimică și, de pildă, una metalurgică.

Strunjirea fierului cere o mare atenție; un milimetru mai mult sau mai puțin poate duce la rebutarea unei piese de sute de kilograme. În industria chimică, însă, procesele au loc, de cele mai multe ori, departe de ochiul nostru, în intimitatea materiei. Gresia trebuie să țină seamă de multiplele reacții ale acizilor și gazelor. Cei trei maeștri nu ignorau acest fapt și de aceea lucrul lor părea multora exagerat de migălos.

Cînd primele piese au ieșit din mîinile lor, Albu, Corpodean și Bumbaș au întrezărit ceea ce de mult intrase în planurile ministerului: o fabrică de gresie! Un singur lucru n-a întrezărit nici unul: că ei, trei maeștri, care au fost întotdeauna niște oameni anonimi, vor primi din partea guvernului înalta distincție de laureați ai Premiului de Stat.

Aceasta s-a petrecut în anul 1952, în același an în care, într-un ritm impetuos, se înălța noua fabrică a combinatului chimic nr. 2. Chiar pe locul unde s-au desfășurat experimentele lor, cu un aparataj rudimentar, cu cuptoare improvizate și uscătorii în... aer liber, pe acest loc a fost construită o unitate modernă, înzestrată cu utilaj tehnic înaintat.

Pătrunzînd în interiorul acestei fabrici, întîlnind cu privirea mulțimea produselor de gresie, ne revine din nou în minte imaginea străvechilor amfore. Cuptoarele ateniene de ars ceramica, care își cuceriseră o mare faimă la vremea lor, ar părea niște bieți pitici pe lîngă cuptorul-tunel de aci, uria-

șul care numai în lungime măsoară aproape 100 de metri.

Dar la fabrica de gresie te impresionează nu numai tehnica avansată, nu numai proporțiile și complexitatea neobișnuită a produselor antiacide. Impresionant este și gradul de specializare a cadrelor. Fabrica a produs nu numai gresie: ea — dacă ne putem permite expresia — a produs și oameni calificați. Petre Zăgăreanu, Nicolae Matache, Dumitru Stroe au fost muncitori. Acum sînt maeștri. Olga Oltean, Iuliana Huniady au fost și ele muncitoare. Acum sînt maeștri. Acești oameni au învățat să preseze gresia cum presezi tabla, s-o fasoneze cum fasonezi lemnul, s-o sudeze cum sudezi oțelul, s-o toarne cum torni fonta și s-o modeleze cum modelezi sticla. Aci, după cum se vede, calificarea nu mai e o cerință obișnuită; aci se impun — nu se poate alt fel — un nivel profesional înalt.

Tehnologia produselor antiacide cuprinde operații și procese specifice unor sectoare industriale cu totul diferite. Camera de pregătire a materiilor prime îți face impresia unui mare laborator farmaceutic. Se lucrează după rețete. Răspunderea muncitorului este tot atît de mare, dacă nu mai mare chiar decît a unui farmacist care prepară medicamentul pentru un bolnav. O greșeală cît de simplă în dozarea materiilor și în amestecul lor poate avea urmări grave. Imaginați-vă ce s-ar întîmpla dacă un vas de gresie de 1000 de litri ar crăpa și acizii s-ar revărsa peste oameni, sau dacă o conductă ar respira gaze otrăvitoare!...

S-ar putea ca mîine să se treacă la un alt tip de produse. În industria chimică, mai mult ca în alte sectoare, schimbările se petrec într-o asemenea alură, încît trebuie faci eforturi pentru a le ține pas. Nici maeștrul Ion Albu, nici tînărul Petre Zăgăreanu nu vor ca aceste schimbări să-i găsească nepregătiți. Ei își consacră o parte din timpul lor studiilor celor mai noi procedee tehnologice elaborate în specialitatea lor. Această le-o cer și noile sarcini ale fabricii.

În anii care au trecut fabrica de gresie a dat zeci de mii de tone de piese. Dacă am face o mică socoteală, am vedea că plăcile antiacide produse într-un an ar ajunge la pavarea unui teren de 100.000 m. p. sau că producția anuală a unui sortiment de conducte ar putea servi la întocmirea unei rețele de distribuție într-un oraș cu 20.000 de locuitori. Cît privește inelele „rașig“ (necesare turnurilor de reacție) fabricate într-un singur an, ele ar fi suficiente pentru a umple un rezervor gigantic de 100 metri. Am dat numai cîteva cifre, dar cît de cuprinzătoare este lista produselor ceramice antiacide!

Muncitorii fabricii de gresie nr. 2 ne-au sfătuit să căutăm de pe acum, pentru anii care vin, alte cifre de comparație. Cele date de noi au și început să fie depășite o dată cu intrarea în al doilea cincinal. De asemenea, ni s-a spus să nu ne mirăm dacă ne vom întîlni cu „uriași“ (așa sînt numite vasele de gresie de 1000 litri) și mai uriași. Deocamdată se vorbește de vase de 2000 de litri. Dar cine poate ști ce ne rezervă viitorul. Anticii fărari de amfore nu au visat nicînd proporțiile vaselor de gresie produse în zilele noastre!

L. GODEANU

ALECSANDRI DESPRE MISIUNEA SCRIITORULUI

Eminescu îl numea pe Vasile Alecsandri „acel rege-al poeziei, veșnic tânăr și fericit”.

Alecsandri a răspuns acestei frumoase gratulări prin poezia „Unor critici” (1888), scriind despre Eminescu:

*E unul care cîntă mai dulce
decît mine?*

*Cu atît mai bine țării și lui cu
atît mai bine!*

*Apuce înainte s-ajungă cit de sus
La răsăritu-i falnic se închină-al
meu apus!*

Părerea lui Alecsandri despre Eminescu nu se confundă cu părerea sa despre „Junimea”. Iată ce scria el într-o scrisoare adresată lui Iacob Negruzzi, secretarul de redacție al „Convorbirilor Literare”:

„Ai dreptate de a te plînge de puținul concurs ce-ți dă „Junimea” pentru susținerea foii „Convorbirilor”. Fenomenul e curios și demn de observat. Cum? O societate românească de oameni inteligenți, profesori, juriști, poeți etc., se adună regulat în fiecare săptămînă, fumează, ia dulceți, bea ceai sau cafea cu lapte, critică orice product intelectual cu destulă justete adesea și totdeauna cu puțină indulgență... și ce produce? Să examinăm tabla de materii a anului: cîteva poezioare de amor, tot de amor și iar de amor! Cîteva traduceri din poeți francezi și germani... cîteva articole de critică și iar critică și tot critică... Iată tot! Iată productul unui an întreg de mișcare literară...” (Mircești, 12 martie 1874).

Chiar dacă uneori Alecsandri, influențat de nefasta ideologie a clasei dominante, s-a manifestat prin unele atitudini conformiste, el rămîne, așa cum se observă în scrisoarea citată, un pasionat îndrumător al literaturii pe un drum progresist.

Concepția sa despre literatură sună ca o chemare a unui om de azi: „Poporul, dar, este izvorul celor mai poetice creații, celor mai nepieritoare opere și poezii mari nu sînt decît revelații măestri ai poeziei populare concentrate în sînul lor”.

Bardul de la Mircești îl concepe pe scriitor încadrat perfect în epoca sa, oglindind în mod realist viața societății în care trăiește. În studiul introductiv cu care însoțește operele complete ale lui Costache Negruzzi, în 1872, Alecsandri scria:

„Pentru a judeca și a prețui meritul unui autor, trebuie să cunoaștem bine timpul în care el a scris, gradul de cultură a limbii în care el a fost îndemnat să scrie și dificultățile de tot soiul prin care geniul său și-a făcut drum pentru ca să iasă la lumină... Nu se cuvine oare cununa de lauri celui care a inventat și perfecționat instrumentele armoniei, nu se cuvine un respect plin de recunoștință curajosului pionier, care a străbătut pădurile sălbatice și a pregătit pămîntul pentru holdele viitorului?”

Scrise acum 83 de ani, rîndurile de mai sus îl definesc în primul rînd pe Alecsandri, care a fost într-adevăr un „pionier curajos” și care „a pregătit pămîntul pentru holdele viitorului”. Scriitorii de azi vîd în bardul de la Mircești un înaintaș și un îndrumător.

Catalogat de unii critici burghezi ca autor al unei „literaturi de ocazie”, azi, poetul Vasile Alecsandri — de la a cărui naștere se împlinesc 135 de ani — este prezentat maselor în adevărata sa valoare, iar locul său în literatura noastră este al unui mare creator realist.

Emil MANU

Mircești: Casa poetului Vasile Alecsandri.

MARIA ARSENE: „UN TOVARĂȘ VINE ASTĂ-SEARĂ”

Proza lui Maria Arsenescu — pe numele lui complet Arthur Maria Arsenescu — are ceva din problematica operei lui Alexandru Sahia. Fenomenul nu trebuie să ni se pară de loc întâmplător. El vorbește, o dată mai mult, de uriașă și fertilă influență pe care activitatea lui Sahia a exercitat-o asupra scriitorilor și gazetarilor tineri din vremea aceea, legați prin toate fibrele lor de cauza clasei muncitoare. Numeroase din schițele și povestirile adunate de Maria Arsenescu în recent apărutul volum „Un tovarăș vine astă-seară”, au văzut lumina tiparului sau au fost difuzate, după cum ne informează nota ce prefătează cartea, „în anii de dictatură din preajma și în timpul celui de al doilea război mondial”, deci într-o epocă în care problemele ridicate anterior de Sahia deveniseră, prin caracterul lor stringent, de o

actualitate și mai pronunțată.

Sînt schițe și povestiri menite să prezinte cititorului fie viața de mizerie a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din țara noastră, în anii opresiunii burghezo-mosieresti, fie lupta dusă de comuniști împotriva dictaturii fasciste, fie chipuri recoltate din bogata faună a exploataților și a paraziților vremii. Fiecare schiță sau povestire tinde să contureze fizionomia unuia sau altuia dintre reprezentanții tipici ai claselor din anii acela. Fiește, și atitudinea scriitorului capătă nefcetat alte reflexe emoționale, în funcție de caracterul moral, social sau politic al eroilor. Nu e vorba, în genere, de simpatia sau antipatia afișată ostentativ sau prin declarații formale, gratuite în esență și efectul lor. Atitudinea trăiește, cele mai adesea, în însăși viziunea de ansamblu a autorului. Potrivit întâmplării alese drept subiect și personajelor ce ajung să se definească în cursul evenimentelor, Maria Arsenescu e cînd liric, bonom, dulos, cînd revoltat, sarcastic, ironic. Unele personaje sînt desenate, astfel, în culori calde, scriitorul mărturisindu-și și în felul acesta adevăratul motiv al cauzelor celor mulți („Fetița”, „Hamatul numărul 642”, „Moș Bercu”, „Un tovarăș vine astă-seară”); altele, cele recrutate din lumea „paraziților” — a parvenitilor, a copoilor siguranței, a afaceriștilor — sînt pictate în culori ce vădesc cu prisosință punctul de vedere critic al lui Maria Arsenescu („Nenea directorul”, „Doi miniștri”, „În tren” etc). Fiecare dintre tipurile ce ne sînt prezentate constituie, prin felul său de a fi și de a se purta, o iconă caracteristică clasei sau categoriei sociale din care face parte. În sensul acesta, volumul editat de E.S.P.L.A. constituie un veritabil document literar al epocii pe care scriitorul a năzuit să o reflecte artistic în scrierile sale.

Ce-i drept, nu toate schițele și povestirile incluse în cartea ce o prezentăm cititorilor noștri sînt la același nivel de realizare. Unele dovedesc mai puțină artă compozitivă, sfîrșindu-se prea devreme, fără să exploateze artistic, în măsura cuvenită, resursele oferite de anecdotică și tipurile alese de scriitor („Molimă la Galbinași”); altele păcătuiesc printr-o oarecare atracție spre logoree a autorului, prelungind, prea puțin în forme inedite, situații deja prezentate („Nenea directorul”); unele sînt prea difuze, preferînd diluarea, în locul concentrării („Doi miniștri”, „Un tovarăș vine astă-seară”); altele sînt redactate oarecum stingaci („Lăutarul”). În ciuda acestor slăbiciuni, tînid în genere de meșteșug (unele explicate și prin condițiile în care au fost redactate, publicate și difuzate la vremea lor aceste lucrări), schițele și povestirile izbutesc să atragă atenția cititorului, uneori prin noutatea lor, și cel mai adesea prin tipurile zugrăvite.

O mențiune deosebită merită schițele „Fetița” și „Moș Bercu”, două calde și emoționante elogii aduse omului simplu, exploatat și asuprit de oligarhia burghezo-mosierescă sau ingenușiat dar nu înfrînt de strîmbătatea legiurilor economico-sociale ale regimului profesist. Recomandabile sînt, prin problematica lor — asemănătoare celeia de la Sahia — și schițele „Hamatul numărul 642” și „Afrodita”, imagini îndrăznețe — pentru anii acela — ale vîetii și luptei clasei muncitoare din patria noastră.

Năzuid să ne ofere cîteva aspecte și tipuri desprinse din realitatea socială, prea puțin zugrăvite pînă acum în literatura noastră, a Romîniei de la finele deceniului al patrulea, Maria Arsenescu a izbutit să dea cititorilor săi o carte folositoare, instructivă prin problematica și sensurile ei.

Aurel MARTIN

IAZUL

crocodililor

de Bhabani BHATTACHARYA
scriitor indian

Ilustrație de N. POPESCU

Schița pe care o publicăm în aceste pagini am primit-o însoțită de următoarele rânduri ale autorului ei:

„Gadhuli“ Bezonbogh
Nagpur-India 3/4/1956

Către revista „Flacăra“
București—Piața Scînteii, 1

Domnule redactor,

Sînt un scriitor indian. Romanul meu „So many hungers“ va fi publicat în traducere romînească de către Editura de Stat sub titlul „Foamete în Bengal“. (Acest roman a și apărut de curînd — N.R.).

Eu scriu nuvele și schițe. Editura de Stat mi-a dat adresa dv. pentru a putea să vă scriu. Alăturtez o schiță intitulată „Iazul Crocodililor“. Sper că această schiță va interesa pe cititorii dv. Voi fi fericit să vă trimit și alte povestiri.

Vă va interesa, desigur, să știți că operele mele literare au fost traduse în următoarele limbi străine: rusă, polonă, germană, franceză, italiană, daneză, suedeză, finlandeză, cehă, slovacă, bulgară și chineză.

Voi aștepta cu plăcere răspunsul dv.

Cu salutări cordiale,
Bhabani Bhattacharya.

★

Totul era pregătit pentru lupta decisivă. Atmosfera era încordată la culme. Niciînd în istorie nu fusese o asemenea dezbinare în sînul populației din Begula (așa se numește satul nostru din Bengal) și toată încordarea asta trebuia neapărat să ducă la o ciocnire. Ciocnire de concepții, urmată curînd de o ciocnire de patimi. Bolovanul care secole de-arîndul zăcuse acoperit de mușchi, fusese urnit din loc și rîmele, dînd de lumina soarelui și de aer, începuseră să se zvîrcolească desperate.

Iazul zeului Siva, căruia în mod obișnuit i se spune Iazul Crocodililor, a fost în același timp cîmpul de luptă și simbolul conflictului ces dezlănțuite. Iazul se află chiar în inima satului, în poiana brahmanilor, în fața

străvechiului templu. Era cel mai mare dintre toate iazurile din Begula și se povestea că odată cu ani și ani în urmă, cînd rîul Megmala se revărsase, o namilă de crocodil, înnegrit de vremuri, se arătase la suprafața apelor vijelioase, înotînd pe rîu în sus; dînd cu ochii de lăcașul sfînt, dihania cîrmise și o luase drept spre porțile deschise ale templului. Și, cu toate că după aceea apele scăzuseră, crocodilul rămăsese acolo în iaz. Preotul templului se jura că noapte de noapte, cînd satul era cufundat în somn, bătrînul crocodil ieșea afară, pe mal, străbătea pajîstea presărată cu copaci și îndreptîndu-se spre statuia de piatră a zeului, se oprea în fața ei nemișcat, cu ochii închiși, înălțînd rugăciuni divinității. Prezența acestui credincios al zeului Siva — care într-o viață anterioară fusese pesemne un brahman osîndit pentru păcatele sale să trăiască sub înfățișarea unei fiorease jivine — sfîntea iazul. Și, desigur, nu era o întîmplare faptul că, din s la suprafața apei înfloriseră, cine știe cum, o puzderie de zambile smălțate, cu frunze groase verzui, care, împletindu-se, urziseră în scurtă vreme un covor deasupra apei, din mal în mal. Nimeni nu se mai încumeta să se scalde în iaz, ca să nu-l tulbure pe cuviosul brahman în reculegerea sa. Cu trecerea vremii, malurile lutoase s-au surpat și apa stătătoare, prelingîndu-se prin crăpături, a format o mlaștină unde s-au prăsit cu diumul țîntării. Nici că se putea un focar mai strașnic de malarie.

Harindra, activist social din capitala unui district, tovarășul nostru respectat, a încercat să stea de vorbă cu preotul templului. Iazul trebuia neapărat curățat, malurile adîncite și consolidate, iar zambile smulse. În felul acesta trebuia pornită campania pentru izbăvirea satului de urgia malariei.

— Ce nesocotință! — strigă preotul, mirat și mîniat totodată. Să-l tulburăm pe cuviosul ce sălășluiește acolo sub chipul unei ființe necruțătoare? Să tulburăm cu silnicie liniștea sfîntului lăcaș?!

Preotul era un bărbat zdravăn, cu barbă albă. Pe fruntea lui strălucea, încondeiată cu roșu, o furcă cu trei dinți, semnul zeului Siva.

Harindra zîmbi cu îngăduință.

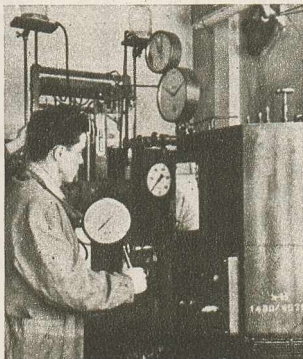
— Unchiule, zise el, crezi oare cu tot dinadinsul că mi-am ieșit din minți?

BERNA-DELHI VIA... BUCUREȘTI

Cetățenii elvețieni Pierre Franz, industriaș din La Chaux de Fonds, și Jean Buhler, ziarist, au pornit într-o lungă excursie cu mașina, din Elveția pînă în India. Excursia durează aproximativ opt luni. Itinerariul a cuprins și patria noastră, în care au făcut un popas de două săptămîni, vizitînd Bucureștii și alteva regiuni pitorești ale țării.

Iată-l pe cei doi turiști în fața Ateneului R.P.R. Lîngă „Citroenul“ cu care călătoresc, ei studiază itinerariul pe care-l vor străbate din Bulgaria și de acel — trecînd prin Turcia europeană — spre țările Asiei.

LABORATOR

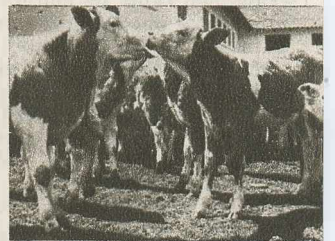
Pentru exploatarea rațională a extragerii din zăcăminte a unor cantități cit mai mari de țitel, la laboratorul central de cercetări științifice din Cîmpina, al Ministerului Industriei Petrolului, se fac cercetări permanente.

În fotografie: la autoclava de expansiune se analizează comportarea probelor de țitel în condiții de zăcămint.

Fotografie de I. Vermont-Ploiești

ÎN „CREȘA“ VIȚELOR

N-au de gînd să se muște — ci mai curînd se salută...

La G.A.S. din Dealul Mare, raionul Stalin, vițelii de rasă se bucură de o îngrijire specială în „creșa“ ce le-a fost amenajată.

Preutul îl privi bănuitor, temându-se să nu cadă cumva într-o capcană. Nu prea avea el încredere în tînărul Harindra.

— Îl vom sălăşlui pe cucernicul nostru părinte Crocodilul într-un alt lăcaş unde o să trăiască mult mai fericit. O să albă slugi să-i poarte de grijă şi să-i dea de mîncare hălci întregi de carne de capră.

— O Siva, Siva! — se indignă preutul, luîndu-l martor pe zeu. — Carne de capră! Bine, dar el se închină unui zeu schivnic! Harindra, fiule, eşti năuc! Sufletul tău a căzut în mrejele rătăcirii!

Se opri o clipă şi, încercat de curiozitate, întrebă ceva mai domol:

— Şi unde e lăcaşul ăsta? Spune!

— Ascultă-mă, unchiule, şi nu te supăra. O să luăm făptura asta preacuvioasă şi o s-o ducem în grădina zoologică din Calcutta, unde o să domnească peste un iaz întreg cu o mulţime de neamuri de-ale lui şi acolo o să poată pomeni slobod numele sfînt al lui Siva şi o să-i aducă şi pe semenii săi la credinţă.

— Siva! Siva! se schimonosi preutul îngrozit. Piei de aci, Harindra! Şi să nu te mai prind că te încumeşti să pingăreşti cu suflarea ta spurcată curtea templului nostru! Afară!

— Ascultă-mă, unchiule!...

— Siva! Siva! — şi preutul îşi atinse cu mîna smocul de păr din creştetul capului, semn al harului său, ca şi cum ar fi căutat să-şi împrospeze forţele. Apoi se întoarse şi se îndepărtă cu paşi apăsaţi.

Harindra ne împărtăşi atunci planul său. Ne vom strînge cu toţii într-o noapte, spre revărsatul zorilor, în faţa templului, înarmaţi cu sape şi lopeţi şi vom porni ofensiva împotriva zambilelor din iaz. Muncind fără preget, pînă ce preutul să prindă de veste, noi vom fi şi dovedit o bună parte din treabă. Fără îndoială că el va începe să strige ca scos din sărite şi va blestema, chemînd trăsnetul din cer asupra capetelor noastre, dar noi ne vom vedea mai departe de lucru fără să crîcnim. Atunci preutul va da o fugă în sat după ajutor. Noi vom roboti înaintea, sîrguincioşi, fără să recurgem în nici un caz la forţă, pînă ne vor sili să plecăm. Lăsăm apoi să mai treacă un timp, vom da iarăşi un asalt, tot aşa pe nepusă masă, pînă ce iazul va fi izbăvit de ierburile ce-l ţin încătuşat. Pentru a pune în aplicare planul acesta, trebuie să facem rost de o barcă nu prea mare, pe care o putem împrumuta de la pescari. Bătrînul crocodil e primejdios, însă noi o să-l gonim cu pari şi cu prăjini.

— Ce-o să se întîmple însă dacă preutul va cere ocrotirea legii, învinovăţindu-ne că am încălcat un pămînt ce nu-i al nostru? — întrebă cineva îngrijorat.

— Ar fi minunat. Nici nu s-ar putea o reclamă mai bună! Toată Bengală va vorbi despre campania noastră! Numai dacă preutul s-ar ţine dîrz. N-are decît să ne amendeze sau chiar să ne închidă, căci tot noi vom izbîndi pînă la urmă. E limpede ca lumina zilei: noi nu dorim nimic altceva decît să îmbunătăţim condiţiile sanitare ale satului şi, stîrbind malaria ce bîntuie prin părţile noastre, să salvăm mii şi mii de vieţi omeneşti.

gura piedică ce ne stă în cale este un fals sentiment religios, în numele căruia preutul vrea să ne pună beţe în roate. Trebuie să-l dăm în vileag ca pe un duşman al poporului.

Ziua sorocită prăpădului zambilelor din iaz se apropia. Totul era pregătit din vreme, dar printr-o ciudată întîmplare lucrurile luară o altă întorsătură şi nu mai fu nevoie să facem nimic.

Într-o seară, bătrînul preot o porni prin sat, din uşă în uşă, întrebînd:

— Fiule, nu-l ai văzut cumva pe Bistu al meu? A lipsit toată ziua de acasă. Se înnoptează şi nici pînă acum n-a venit.

Nimeni nu-l văzuse însă pe nepoţelul preotului, un băieţuş de 6 ani.

Şi pe măsură ce preutul, tîrîndu-şi picioarele, se apropia de marginea satului, cuvintele pe care le rostea se schimbau într-un geamăt de durere pornit din adîncul inimii. Fiica sa venise să şadă la el pentru o lună. Ce curaj mai avea el acum să privească în ochii ei, dacă Bistu se pierduse, pierise fără urmă?

Cînd bătrînul se întoarse acasă singur, strigătul nefericitei mame îl făcu să se cutremure.

— O, iazul e, tată, iazul! El mi l-a înghiţit pe Bistu!

Iazul! Nu mai încăpea nici o îndoială. Preutul simţi că i se taie picioarele şi îşi acoperi faţa cu mîinile. Nu mai era nimic de făcut.

Vestea asta ridică tot satul în picioare. Harindra o aflase şi el şi se puse ndată în mişcare. O jumătate de oră mai târziu bărcuţa lui cu două visle

luneca pe apă, în timp ce prietenii săi, împreună cu alţi oameni din sat, se apucaseră să smulgă zambilele ale căror rădăcini adînci ţineau pesemne strîns înlăntuit trupul copilului. Pe iaz ardeau zeci de făclii, din fiecare curte se adusesse un felinar şi nenumărate lumini se răsfrîngeau în apa întunecată. Harindra venise cu o lanternă electrică. În timp ce sute de mîini dădeau atacul împotriva zambilelor, nişte năvoade mari pescăreşti măturau de la un capăt la altul adîncul iazului.

Bătrînul preot se închisese în templu, înălţînd rugăciuni zeului de piatră.

Biata mamă zăcea ghemuită în noroi şi bocea.

— Bistu, odorul mamei odor, giuvaerul cel mai frumos dintre toate giuvaerele lumii, Bistu!

Toţi erau frămîntaţi de un gînd: „Bătrînul crocodil o fi el schivnic şi sfînt, dar copilul nu poate să se afle decît în foalele lui. N-a mai rămas nic un oscior din el, aşa că nu putem săvîrşi slujba îngropăciunii spre a slobozi sufletul din cătuşele pămîntului, lăsîndu-l să se înalţe sus, acolo unde-i fericire şi pace. Ce soartă pentru un fecior de brahman, nepotul unui preot al lui Siva!”

Se crăpase de ziuă şi soarele răsărea în zare. Obosiţi, gîfînd, poticnindu-se, oamenii ieşiră pe malul iazului, cînd deodată se auzi un glas înfiorat:

— Bistu! El e!

O clipă toată lumea încremeni de groază. Cineva zărise strigoii copilului. Doar sufletul lui era osîndit să nu se mai desprindă în veci de pămînt şi de aici încolo avea să plutească deasupra iazului în orice anotimp. Acelaşi strigăt de spaimă ţîşni apoi din mai multe piepturi:

— Bistu, el e!

Toţi întoarseră capetele. Pe drum, venea, călare pe un măgar, băieţelul somnoros, însoţit de un ţăran bătrîn, care mergea pe jos.

Bătrînul, care era de fel din satul vecin, Sohagpur Seara, le povesti cum în ajun văzuse un băieţuş ce rătăcea pe cîmpul de muştar. Copilul era istovit de oboseală. Ţăranul îl luase la el acasă şi-i dăduse să mînce. Băiatul nu ştia să-i spună de unde e. Atîta doar putuse să apuce de la el: că locuia în preajma unui iaz. Ţăranului nu-i mai rămăsese altceva decît să-l culce la el pe băiat. Apoi, dis-de-dimineaţă împrumutase de la o spălătoareasă măgarul, îl urcase pe băiat călare şi o pornise spre Begula să întrebe dacă-l cunoştea cineva.

Bistu plecase de acasă să prindă fluturi. Şi atît de mult îl furase vînătoarea asta, că nici nu mai luase aminte pe unde merge. Cînd să-şi dea seama, rătăcise.

— Am mîncat peşte! — îi strigă copilul, mîndru nevoie mare, maică-si care îl strîngea tare în braţe.

Îşi privea odorul cu ochii împăienjeniţi de lacrimile de bucurie ce-i şiroiau pe obraji. Peştele era însă o mîncare de care nu era îngăduit să te atingi.

Preutul ieşise din templu şi stătea nemişcat, cu ochii la iazul pustiu de zambile. În bătaia razelor blînde ale soarelui, apa avea o culoare albastră-cenuşie, ca oţelul. Harindra ghici la ce se gîndea preutul.

— Vasăzică, cuvioase părinte, crocodilul nu era decît rodul închipuirii? — spuse el vesel. Şi dumneavoastră aţi ştiut asta — nu-i aşa?

Preutul se uită aprig la Harindra şi izbucni într-un rîs zgomotos şi înveninat, ce făcea să-i tremure barba.

— Năucule! — strigă el. Nici atîta cap n-ai ca să înţelegi un lucru la mîntea cocozului: prea cucernicul s-a făcut nevăzută şi a plecat aiurea. În lăcaşul lui cel nou vor înflori alte zambile, urzind iarăşi un covor de verdeaţă. Curînd, curînd, vom afla noi pe cine a cîstit sfîntul, pogorînd în apele lui.

Auzind aceste cuvinte stăpînii iazului se înfiorară. Într-o gospodărie, iazul foloseşte la o mulţime de lucruri, ca să nu mai vorbim de recolta bogată de peşte! Asupra cui se va abate oare norocul ăsta îndoielnic de a se bucura de bunăvoinţa preacucernicului crocodil?

Harindra simţi fiorul de gheaţă ce le săgetase tuturora inimile şi-şi aţînti privirile departe, în zare, ca şi cum ar fi văzut mijind zorile unei zile noi. Şi zîmbind visător, rosti cu o undă de bucurie în glas:

— Niciodată zambilele nu vor mai împînzi iazurile din satul Begula. Legenda preacuviosului crocodil, ca atîtea alte sute de legende, va fi spulberată de vîntul proaspăt al veacului nostru. Noi mergem tot înaintea, creştem mereu!

IN STAȚIUNILE DE ODihnă

800.000 fire de flori au fost pregătite în serele de la Mamaia pentru înfrumusețarea stațiilor. Cu ele sînt împodobite parcurile, scuarurile și aleile în întîmpinarea oaspeților, oameni ai muncii din țară și străinătate, veniți în concediu de odihnă aci.

Primele zile călduroase ale lunii iunie au adus oaspeți pe plajele de la Mamaia, Vasile Roaită și Eforie. La mare, sezonul oficial s-a deschis la 15 iunie. Casa de odihnă „1 Mai” din Mamaia va găzdui în fiecare serie de 15 zile cîte 212 oaspeți, în restul zilelor din stațiune urmînd a fi găzduiți cîte 400 de tovarăși în fiecare serie.

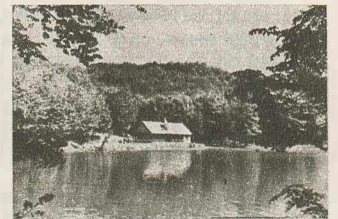
Și la munte sezonul este în plin. Oamenii ai muncii veniți în concedii de odihnă, sînt întîmpinați cu drag, organele locale C.C.S. punîndu-le la dispoziție, și în

anul acesta, condiții optime de cazare. În fotografia: Clădirea casei „1 Mai” de la Mamaia. Vedere spre lacul Ursu-Sovata

LACUL BODI

Locuri din cele mai pitorești mărginesc orașul Baia-Mare. Spre răsărit, se întinde un frumos colț de țară, cuprînzînd munții Ignișului și Gutînu, Dealul Negru, prelungîndu-se mai departe, spre Vișeu și Borșa, în munții Rodnei, pe ale căror virfuri, Puzdra și Gărgălau, strălucește în bătaia soarelui, multe luni din an, mantia argintie a zăpezii. Minunat este și lacul Bodi, situat la 5 km de oraș, în mijlocul unor păduri falnice. Aci vin să se recreeze, în zilele de sărbătoare ca și după orele de muncă, nume-

Lacul Bodi

roși oameni ai muncii din oraș sau împrejurimi.

V. SĂSĂRANU
corespondent — Baia Mare

CAZUL RUMEANȚEV — o producție a studioului Lenfilm —

Cu ultima sa realizare, „Cazul Rumeanțev”, regizorul Heifitz aduce în filmul sovietic contemporan un patos nou, plin de lirism, aduce poezia cotidianului, pe care el o ferește însă de orice poleire idilică.

Primele imagini ale filmului ne evocă un camion greu ce străbate șoseaua, spintecînd vâlul greu al ploii. La volan, șoferul, un băiat

care organizase jefuirea avutului obștesc. El era victima care trebuia să răspundă în fața organelor de stat. Arestat, conștient de nevinovăția lui, el înfruntă cinstit și deschis ancheta birocratică a unui slujbaş îngust, cufundat între paragrafele hîrtoagelor. Toate dovezile formale sînt împotriva lui. Dar prietenii lui, fata pe care o iubea, oamenii cu care muncise

apărarea legalității socialiste. Și adevărul învinge în lupta împotriva celor care încearcă să păteze cinstea omului simplu.

Povestită astfel, întîmplarea pare simplă, schematică aproape, cu caracter demonstrativ. Dar pe această schemă, necesară nouă doar pentru rezumarea filmului, apare o galerie întregă de oameni vii și complecși. Forța acestor perso-

naște galeria veridică a personajelor, o analiză adîncă în toate straturile societății sovietice contemporane. Eroul principal este interpretat de actorul Batalov-tînărul, nepotul marelui actor rus Batalov, una din cele mai proeminente figuri ale perioadei de glorie a Teatrului de Artă din Moscova. Tînărul dovedește a-și fi însușit marile tradiții ale teatrului moscovit: joc realist, adîncime filozofică, pasiune pentru idei înalte.

Aici, Batalov realizează, cu mijloace laconice, o dramă profund omenească. Ceea ce impresionează însă îndeosebi este că realizatorul personajului reușește să întruchi-peze, dincolo de dialog, procesul viu al gîndirii, fără îngroșări exterioare, fără sublinieri exagerate, calmul aparent ascunde tot timpul furtuna dramei interioare.

Rolul colonelului este interpretat de actorul Lukianov, cunoscut spectatorilor noștri mai ales din reușitul film-spectacol „Egor Bulfciov”. Lukianov pune în valoare cu multă măiestrie caracteristicile profesionale ale eroului interpretat, îmbinate cu trăsăturile esențiale ale activistului de tip leninist.

Dar ceea ce face filmul deosebit de valoros este indiscutabila măiestrie regizorală, vizibilă în variata folosire a mijloacelor cinematografice pentru sublinierea artistică a dramei. Detaliul semnificativ, ca mijloc de expresie artistică, găsește aici o variată și o justificată întrebuințare. În realizarea atmosferei cotidiene regizorul reușește să evite tentația unor amănunțimi naturaliste, tentație pe care un criticul subiectului o putea prezenta.

Calitatea artistică a filmului este determinată în primul rînd de faptul că pătrunde cu sîlă în respect în viața sufletească a unei galerii de oameni contemporani, care trăiesc intensitatea unei drame ce dezvăluie caracterele și verifică ținuta morală a eroilor.

tînăr, își aduce aminte de întîmplarea care i-a schimbat firul vieții... Și filmul este însăși desfășurarea acestei întîmplări.

Fără să știe, eroul nostru este implicat în afacerea unei bande

împreună, băieții de la garaj, cred în cinstea lui și îi iau apărarea. Crede în cinstea lui și colonelul de miliție, care condamnă atitudinea birocratică, formală, față de om, și luptă cu pasiune pentru

naje nu este declarativă, ea izvorăște din ciocnirea caracterelor în situații grele, în care omul are de ales între datorie și inerția comodității de fiecare zi.

Din acest complex dramatic se

AVENTURĂ ÎN MAREA CARAIBILOR

— O producție a studiourilor din R. F. Germană —

Titlul reflectă întrutotul conținutul filmului: „Aventură în Marea Caraibilor”, aventură în adîncimile cele mai ascunse ale mării. Operatorul cinematografic a pătruns cu aparatul său în adîncimi încă neexploarate de om, fixînd pe peliculă ornamentația feerică a corallilor și exotica faună acvatică din ascunzișurile cele mai ferite ale fundurilor de ocean.

Și, totuși, filmul nu este o simplă poveste „de aventuri” în înțelesul strict al cuvîntului. „Aventură în Marea Caraibilor” este un film de știință popularizată, care sintetizează experiența călătoriei submarine a cunoscutului om de știință german, icteolog și cinematografist amator, Hans Hass.

Hans Hass nu este la primul său film realizat în „studiourile” misterioase din adîncurile mărilor, în care recuzita obișnuită a operatorilor este masca de oxigen și lopețile special atașate de picioarele înotătorului. Filmul de față este însă primul de amploare artistico-științifică realizat în culori.

În cele două ore cît durează proiecția, spectatorul se lasă purtat pe nevăzute în mirajul povestirilor celor mai fantastice, în lumea basmelor celor mai de necrezut. Această realitate neobișnuită aflată la o adîncime de 60 de metri sub apă, filmul ne-o arată în toată varietatea ei exotică, de la rechini obișnuți pînă la rechinul-ciocan, de la vietățile cele mai mici, pînă la urmărirea înotului balenei sub mare.

Expediția științifică despre care povestește filmul doctorului Hans Hass a costat și dureroase jertfe omenești. Unul dintre membrii expediției a pierit în luptă cu o haită de rechini.

Intr-adevăr, drumul expediției nu a fost de loc ușor, nu a fost ușoară nici munca echipei de filmare, care avea ca actori principali, printre alții, „interpreți” ca rechini și balenele.

Aspectele primejdioase ale muncii expediției științifice au fost de altfel foarte sugestiv imprimate pe peliculă, fapt care constituie unul din meritele principale ale filmului.

O altă latură interesantă, necunoscută încă nici de știință, nici de obiectivul cinematografului, este luminarea fundului de mare și efectuarea filmărilor colorate ale vegetației submarine. Această vegetație bogată n-a cunoscut, pînă la acest film, lumina artificială. Și din cauza aceasta una din proprietățile ei cele mai minunate, culoarea, nu putea fi redată pe ecran. În clipa în care se aprind reflectoarele coborîte în adîncuri, cu ajutorul unor instalații speciale, se deschid vederii noastre, prin mijlocirea peliculei, o lume a culorilor, surprinzătoare prin varietatea lor necunoscută vieții terestre. O lungă secvență este realizată pe baza acestui material. Redarea științifică a acestui peisaj, încă necunoscut de ochiul omesc, capătă caracter de adevărată poezie: poezia cunoașterii de către om a ceea ce părea pînă mai ieri de nepătruns. Iată meritul principal al acestui film.

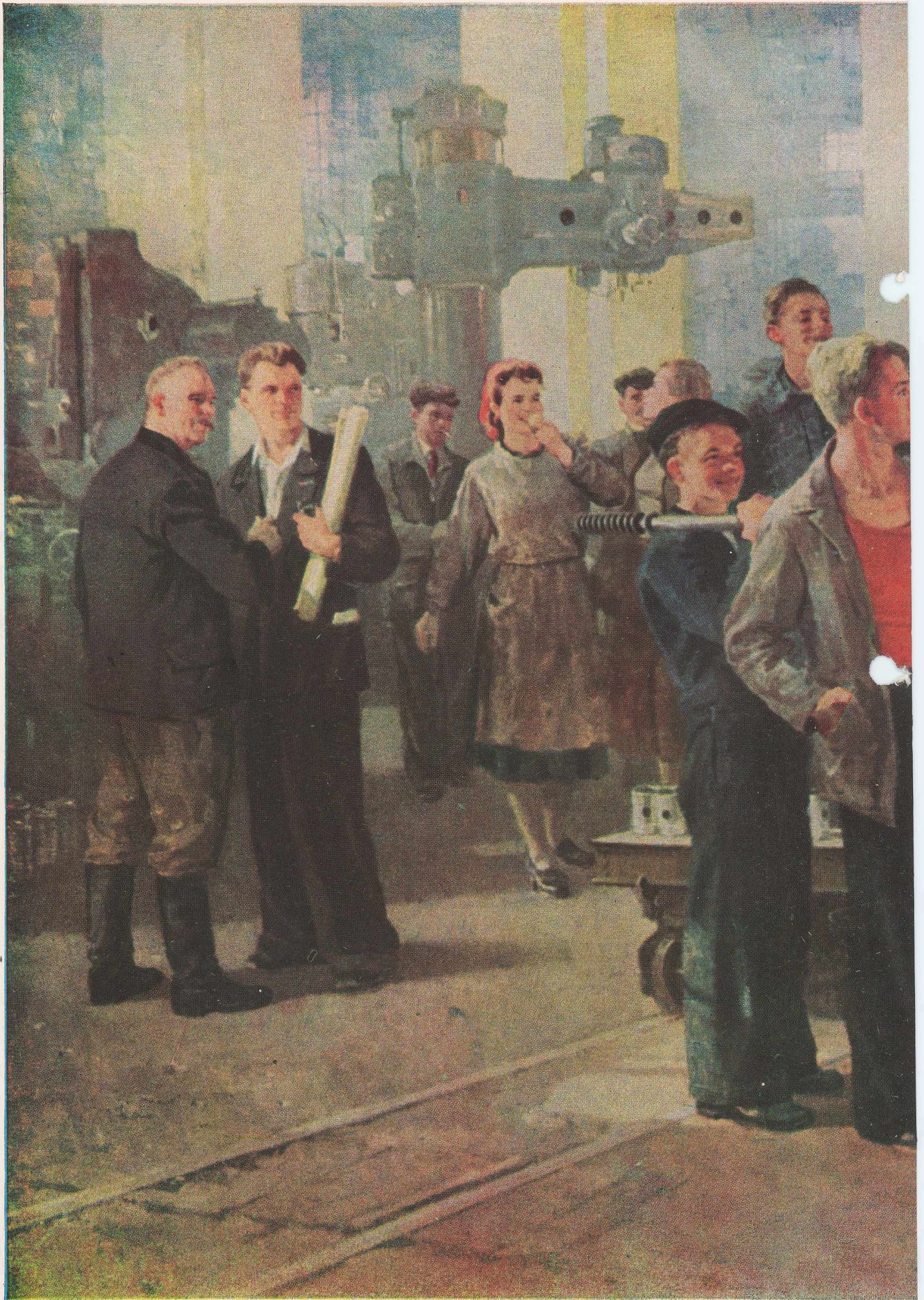
Defectele filmului intervin acolo unde se părăsește caracterul științific și se caută efecte leftine, așa-zise dramatice, prin înscenări neveridice în care se speculează excesiv elementul exotic. O asemenea comercializare a unui valoros material științific compromite într-o oarecare măsură veridicitatea filmului. Spectatorul are uneori prilejul să se îndoaie de caracterul lui autentic și științific; astfel, realizatorii se nedreptățesc pe ei înșiși. Meritele filmului rămîn însă indiscutabile și solicită neapărata lui vizionare.

Mircea SĂUCAN

T. IABLONSKAIA

A. LEVITIN, I. TULIN

Un nou număr al gazetei de perete din atelier

B. SCERBAKOV

Seara cejoasă

Săndor Plastic

czédi Săndor din Cluj. Nouă însă, artistul ne-a devenit de multă vreme cunoscut.

Benczédi Săndor practică o caricatură originală. El nu folosește nici linia și nici culoarea și, totuși, „caricatura” lui are o vervă și un umor plin de savoare. Benczédi „dese-nează” în spațiu, cu formele, cu volumele; lucrările lui sînt mici sculpturi satirice în care lutul se dovedește a fi un material plastic, la fel de util satirei ca și tușul sau cărbunele graficianului.

Dar să-l cunoaștem mai întîi pe artist. Fotografia ni-l indică oarecum: statura lui are ceva din robustețea rustică pe care o mărturisește și figura tăiată în linii largi, cu o mustață care

acoperă, discret, un mic și permanent zîmbet ironic. De altfel, cred că tocmai acest simț al umorului, izvorît mai puțin din rafinamentul unui est, cît din conformația spirală a unui om ce a trăit mulți ani în mijlocul țaranilor, a dat statuetei lui acest comic de autentică proveniență populară. Și biografia lui Benczédi ne aduce indicii în acest sens: artistul, care a făcut studii

reflectiile. Și învățătorul-artist a lucrat ani de-a rîndul. Ce a acumulat atunci, ne arată limpede lucrările lui actuale. Benczédi vede uneori caricatural lucrurile: „Birfitoarele” lui sînt șarjate pînă la grotesc, dar aceasta nu supără, pentru că subiectul cere și îngroșarea expresiei și a trăsăturilor. „Cu capra la țîrg”, amintind savuroasa poveste a lui Dănilă Pre-roașă, e privită și ea caricatu-

de „principiu” nu pare să fie cel mai... principal.

Viziunea originală a artistului, umorul și verba lui satirică, forța de caracterizare și individualizare a personajelor îi servesc nu numai în redarea concisă și plastică a unor situații comice, ci, după cum se vede, și în atacarea satirică a unor probleme, majore, în scopul rezolvării lor. Și toate aceste trăsături ale

UN „CARICATURIST” ORIGINAL

O revistă belgiană a publicat acum cîtăva vreme un articol care a stîrnit legitim interes al cititorilor săi iubitori de artă. Jules Bosmant, autorul materialului, prezenta în coloanele revistei un sculptor al cărui nume era necunoscut specialiștilor și cititorilor din Liège, Bruxelles sau Anvers, un sculptor dintr-un oraș ce le era probabil la fel de necunoscut. Era vorba de sculptorul Ben-

superioare la Academia de Arte Frumoase din Budapesta, a preferat să-și reia munca de învățător și a cerut chiar — acum două decenii — să fie numit într-un mic sat de pe muntele Korond. Aici, Benczédi se afla împlîntat în miezul vieții, îi simțea pulsul, putea urmări oamenii, traiectoria evoluției lor sufletești, putea cunoaște îndeaproape mai micile sau mai marile lor cusururi. Mai ales, putea să-și modeleze în lut impresiile de viață,

dar cu indulgență și chiar cu oarecare simpatie pentru naivul său personaj, leșit parcă din basmele populare.

Alteori, artistul devine incisiv. Priviți „Demagogul”: satirizarea e subtilă, dar categorică, și se simte antipatia autorului pentru acest tip uman dezgustător, care practică minciuna ca o profesie. Aceeași atitudine satirică se regăsește și în „Muncă de lămurire”, în care „argumentul” hotărîtor într-o discuție

artei lui Benczédi ni le-au relevat mai ales lucrările sale din expoziția regională clujeană de anul trecut (din 1949, artistul a fost chemat la Institutul de Arte Plastice din Cluj) și le vom regăsi, desigur, în expoziția personală pe care o pregătește în prezent.

Sculptorul Benczédi Săndor, lucrînd la una din micile sale compoziții satirice: „Muncă de lămurire”.

Demagogul

Birfitoarele

Cu capra la țîrg

Din zilele războiului civil și pînă astăzi, fasciștii spanioli s-au făcut vinovați de pîierea a peste un milion de patrioți.

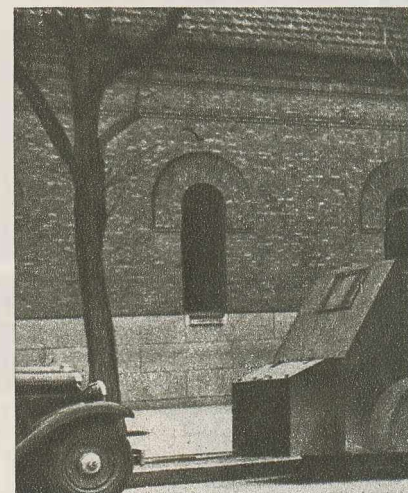
strîns nu poate înfrunta țeava mitralierei, masacrul a fost executat întocmai ca la carte.

Foarte puțini au putut scăpa cu viață, refugiindu-se prin împrejurimi. Printre ei se afla și Orlitsch. Dar după cîteva zile a fost prins de jandarmii care mișunau prin sate, urmărind și hărțuind pe țărani ce dăduseră ajutor coloanei.

„Anchetat“ la statul major, a fost bătut îngrozitor. Cînd s-a trezit dintr-un lung leșin, se afla în închisoarea de la Saragosa. Cîteva luni mai tîrziu, un așa-zis tribunal militar îl condamna, num după 30 minute de deliberare, la 30 ani temniță. În acea zi, tribunalul pronunțase zeci de condamnări la moarte și sentințe de cîte 30 de ani închisoare.

Cînd Orlitsch s-a trezit din leșin, la închisoarea din Saragosa, lângă el se aflau doi medici. Un comunist și un socialist. Ei fuseseră condamnați la moarte în 1941, iar în noiembrie 1944 încă se mai aflau la închisoare. Vina lor? După înfrîngerea republicii, dăduseră ajutor medical republicanilor grav răniți care nu putuseră fugi și fuseseră ascunși.

În fiecare noapte la orele 11, se citea cîte o listă în sălile mari din aripile închisorii. Cei strigați trebuiau să părăsească celula. În noaptea aceea, printre cei chemați se aflau și medicii. În sală li s-au pus lanțuri pentru ultimul lor drum spre locul de execuție. Orlitsch s-a apropiat de ferestre zăbrețite și i-a privit. Medici.

↑ Azi, ca și în urmă cu 17 ani, închisorile Spaniei franchiste înghit mil și mil de oameni nevinovați. În fotografie: o mașină blindată, staționînd în fața închisorii din Madrid.

← După 11 ani de detențiune în temnițele franchiste, Iosif Orlitsch (dreapta) s-a întors acasă. El este primit cu flori și salutat cu căldură de reprezentanții organizațiilor progresiste din Austria.

REÎNTORS DIN SPANIA

Segovia... Ocana... Valencia... Burgos... Albacetta... San Miguel de los Reyes...

Nu sînt nume de femei sau de sfinți și nici de flori subtropicale. Nu e vorba de orașe așezate în briza Mediteranei, sub parfumul portocalilor; și mai puțin de mănăstiri, cărți sau pinze celebre.

Segovia... Ocana... Burgos... Valencia... Albacetta... San Miguel de los Reyes...

Temnițe. Ocne și pușcării. Fiecare din numele de mai sus reprezintă „marca“ firmei franchiste, pe specialități, toate din uriașul trust al uzinelor de chinuit și schingiuit, de prelucrat materia vie — oamenii — în epave gata de împușcat, de lichidat, de asasinat în masă.

Cînd și cînd o scrisoare cu scris tremurat și pătat de lacrimi, un bilețel, cîteva rînduri, un deșinut, un om în trupul căruia s-a ciocănit, s-a scrijelat și tesluit ca într-un trunchi de lemn sau într-o muchie de piatră — reușesc să se strecoare, să evadeze printre strmele ghimpate și crenelurile sentințelor.

O scrisoare, un bilețel, un om. Și astfel putem afla și noi, o dată cu lumea întreagă, despre cele ce se petrec mai aproape sau mai departe de coasta însoțită a veșnic albastrei Mediterane, alături de pădurile de măslini și livezile de portocali, sub cerul fierbinte, pe pămîntul prîjolit de ciurma fascistă din greu încercata Spanie.

Iosif Orlitsch este unul din rarii supraviețuitori ai temnițelor și atelierelor de tortură franchiste. Condamnat la 30 de ani temniță, el a reușit să scape după 11 ani de detențiune.

Iosif Orlitsch este de origine austriac. Muncitor. În timpul războiului civil din Spania el și-a părăsit patria și familia, alergînd în ajutorul poporului spaniol ce lupta din greu cu fasciștii și cu „voluntarii“ lui Hitler și Mussolini.

După înfrîngerea republicii, refugiat în Franța laolaltă cu alți luptători republicani spanioli și antifasciști din brigăzile internaționale, drumul spre Austria fiin-

du-i încă închis, Orlitsch și-a continuat lupta. De data aceasta împotriva invadatorului nazist.

Și iată că după prima mare înfrîngere a hitleriștilor la Stalingrad și deschiderea celui de-al doilea front, Orlitsch se întoarce încă o dată cu fața spre Spania.

Crezînd că și pentru ei va bate ceasul eliberării, mii de spanioli, cei mai mulți dintre ei comuniști și socialiști, s-au hotărît să treacă înapoi frontiera, pentru a izgoni pe dictator și sîngeroasa lui clică. Acestora li s-au alăturat și mulți luptători de alte naționalități, printre care și austrieci, oameni din „Schutzbund“, comuniști și socialiști care mai luptaseră pe pămîntul spaniol împotriva fascismului.

Grupul cu care Orlitsch a trecut frontiera a primit sprijinul imediat al populației spaniole, din rîndurile căreia sute de cetățeni, muncitori și țărani, au îngroșat coloana antifasciștilor.

În amintirea lui Orlitsch stăruie imaginea unei bătrîne țărance,

căreia fasciștii, după victoria lui Franco, i-au ucis bărbatul și trei fii, numai pentru că republica le dăduse pămînt dintr-una din moșiile unui mare latifundiar. Femeia și-a binecuvîntat singurul fiu rămas, care a intrat și el în coloană.

Apoi evenimentele s-au desfășurat vertiginos. Stăpînirea lui Franco scîrțîia și se prăbușea, pe măsură ce antifasciștii înaintau. Poporul era alături de cei care s-au ridicat să-l elibereze. Totul părea atît de aproape, atît de simplu. Dar americanii, care debarcaseră în Franța, îl aleseră de mult pe Franco drept aliat...

În urma grupului de eliberare care intrase în Spania, granița franceză a fost închisă. Nici un antifascist refugiat, nici un glonte, nu le-a mai putut veni în ajutor.

Pe malul Ebrului, trupele franchiste, numeroase, bine înarmate și asigurate că „los Americanos“ nu se vor amesteca — ci, dimpotrivă... — au încercuit coloana antifasciștilor. Și cum numai un pumn

Intors capul. L-au văzut. Și-au luat rămas bun, înălțându-și curajoși frunțile, iar în clipa când, în zornăitul sinistru al lanțurilor, condamnații au pornit, două glasuri au răsunat, limpezi, puternice, sub bolțile mușgăite ale vechii mănăstiri transformate în închisoare:

— Viva la Republica!
— Viva la socialisme!

Erau glasurile celor doi medici. În noaptea aceea au fost împușcați 30 de tovarăși.

Abia mai târziu ritmul lichidării a fost diminuat. Nu se mai împușca decât o dată pe săptămână. Vinerea. După vecernie.

După un timp, Orlitsch a fost transferat în închisoarea din Valencia. Orașul este așezat pe malul mării: o cochetă aglomerare de vile și căsuțe albe, în grădinile cărora portocalii își coc sub soare, de două ori pe an, fructele mari, urii.

Din 5000 de deținuți aflați în închisoarea orașului, doar 300 erau criminali de drept comun, ceilalți fiind deținuți politici. Același lucru se petrecea și în temnițele din Saragosa, unde, din 3700 deținuți, numai 200 erau de drept comun, și la Burgos, unde în 1946 se numărau doar 80 de drept comun, față de 4000 de deținuți politici!

Cumplete sînt închisorile fran-chiste. Podelele de beton sînt umede. Prin stratul subțire de paie, folosit pentru așternut, noaptea frigul pătrunde în oase. Icteturul și tuberculoza macină rîndurile deținuților. Zi de zi sînt scoase cadavrele celor sfîrșiți în chinuri.

Majoritatea deținuților sînt condamnați la 30 de ani; vin apoi cei cu 20 de ani și doar o minoritate are de ispășit pedepse de „numai” cîte 12 ani.

Am înfîlțit deținuți condamnați

și la 70 de ani închisoare” — povestește Orlitsch.

Fiecareia dintre sentințe i s-a mai adăugat cîte o zi. Adică 30 de ani și o zi, 20 de ani și o zi ș.a.m.d.

Deținuții spun că „ziua” este pentru înmormîntare.

De pildă, la închisoarea din Burgos se află un preot catolic din Bilbao, părintele Sonedi. El a primit o condamnare de 30 ani închisoare, avînd „vina” că a celebrat liturghia pentru catolici în cadrul armatei republicane. O încercare nereușită de evadare i-a mai adus 30 de ani. Altă tentativă de a fugi, alți 30 de ani. S-ar putea ca în momentul cînd scriu rîndurile acestea, părintele Sonedi să mai aibă de ispășit peste 100 de ani în temnița din Burgos.

De cînd există tirani fasciști pe lume, felul execuției n-a variat prea mult de la o țară la alta, de la temperamentul unuia, la al celuiilalt.

În general, adversarii politici ai fascismului sînt asasinați prin schingiuire. Unii ajung chiar în fața puștilor plutonului de execuție.

În S.U.A. se folosește ultramodernul scaun electric. Hitler a alternat securea evului mediu cu camerele de gaze „ciclone”, din miezul secolului al XX-lea. Szalazistii din Ungaria aveau predilecție pentru spînzurători; legionarii din țara noastră au demonstrat o adevărată pasiune pentru spîntecatul celor agățați de cîrligele abatorului. Fasciștii japonezi întrebuițau microbii celor mai îngrozitoare boli, după cum „băieții” lui Mussolini aveau slăbiciune pentru spînzuratul de picioare (metoda Addis-Abeba) și „soapta” — împușcatul în ureche. Franco folosește „la garrote”. E o metodă mai veche — de prin secolului al XVII-lea — modernizată, pentru uciderea sălbatică a antifasciștilor.

Totuși speranța nu s-a vestejit în inimile celor închiși, iar în ultimii ani, o dată cu începerea mișcării greviste și de luptă împotriva dictaturii fasciste, florile albe și roșii ale libertății și-au desfășurat iarăși petalele.

„Deținuții sînt acum convinși că va sosi ziua în care popoarele nu vor mai admite ca Franco să primească mai departe sprijinul și ajutorul american, fără de care el nu s-ar putea menține” — spune Orlitsch.

În primăvara lui 1953, primăvara grevelor din Barcelona, în închisorile Spaniei emoția era la culme; lucrătorii țesători, șoferii, feroviarilor, metalurgiștii, tramvaiștii din Barcelona și țărani de curînd arestați aduceau cu ei, o dată cu rînilor din schingiuiri, și suflul proaspăt al luptei pentru eliberare.

Inchisorile s-au umplut iarăși pînă la refuz. Condamnările pe bandă rulantă împoșcau mii de ani de închisoare...

„Cînd am plecat din închisoare pentru a mă reîntoarce în Austria, al cărei cetățean sînt — povestește mai departe Orlitsch — am trecut prin curtea închisorii. Nu știu cum au reușit cei aproape 500 de deținuți politici, întîmplător prezenți în curte, să se așeze de o parte și de alta a drumului meu. Înainte ca gîrzile să fi putut împiedica acest lucru, doi dintre ei, un cunoscut comunist și un tot atît de cunoscut socialist, și-au dat mîinile, simbolizînd unitatea necesară, și unul a pronunțat ca rămas bun cuvintele: — Du poporului austriac salutul nostru și felicitările noastre pentru independența sa. Și spune tuturor tovarășilor și tuturor muncitorilor...

Atît a mai putut rosti înainte ca gîrzile să-l reducă la tăcere. „Ioșif Orlitsch se află azi în Austria.

Barcelona... Pampeluna... Valencia... Madrid... Nu Nu sînt nume de femei ori de sfinți și nici de flori subtropicale. Sînt numele orașelor în care azi, ca și ieri ca și mîine, poporul se ridică și luptă pentru ca pe pămîntul ud de lacrimile și sîngele mult îndureratei Spanii, florile, copiii și auritele portocale să nu mai crească înapoia zăbrelelor.

Anton ALEXE

Carnet extern

PREA MULTĂ FERICIRE STRICĂ...

Industria farmaceutică americană a pus în vânzare niște pilule noi. Inspirată, (de ce-ar lipsi un pic de poezie din reclamă?) revista „Newsweek” le denumește „drogurile fericirii” și ne asigură că, datorită lor, „zece milioane de bolnavi mintali și nevropati din S.U.A. au acum convingerea că vor putea vedea în fiecare zi viața în culori trandafirilor”.

Despre „drogurile fericirii” s-au ocupat însă și niște medici și cercetători științifici americani, ca dr. Winfred Verhlooser, medicul șef al spitalului St. Elisabeta din Washington, dr. Winkelman, de la centrul medical „Sydney Hillman” din Philadelphia și alții. Lipsiți cu totul de... poezie, ei au constatat doar că, drogurile fericirii împiedică reproducerea normală a globulelor albe, că provoacă umflături grave ale glotei, grave depresii nervoase ce pot duce la sinucidere etc. Nu ne-ar mira de aceea ca în revista „Newsweek” — iubită de adevăr cum o cunoaștem — să apară într-o bună zi un asemenea titlu: „De prea multă fericire, mister X și-a găurit teasta cu un glonte de revolver”...

Lăsînd însă la o parte aceste speculații, ar fi interesant de știut dacă și fabricanții „drogurilor fericirii” își consumă produsele sau ei văd oricum viața în culori trandafirilor, încasînd 35 de miliarde de dolari anual de la cei zece milioane de nevropati, amatori de fericire în pilule.

E. D.

A L I A N Ț Ă...

Un civil înjunghiat la Wertheim. Opt atacuri armate în provincia Baden Würtemberg. Un finar asasinat la Briesbach. Maltratarea și jefuirea a numeroși cetățeni la Heilbrunn. Populația din regiunea Stuttgart este cuprinsă de spaimă și groază. Femeile sînt molestate. Nici copiii nu mai sînt în siguranță. La Neu-Ulm zărele cer populației să circule numai pe străzi luminate și în grupuri, pentru a nu-și primejdi viața. Auto-taxiurile au fost înzestrate cu claxoane speciale de alarmă și gaze lacrimogene, în urma a nu mai puțin de 500 atacuri săvîrșite în răstimp de un an și soldate cu zece șoferi omorîți și 196 grav răniți.

Unde se petrec toate acestea?

În R. F. Germană.

Cine sînt victimele?

Oameni pașnici. Civili.

Cine sînt atacatorii?

Aliați în uniformă!

Ma! e nevoie de vreun comentariu?

M. A.

1) Uniformele sînt purtate de soldații ai trupelor americane de ocupație, iar civilii sînt cetățenii aflați sub acrotirea cancelarului Adenauer.

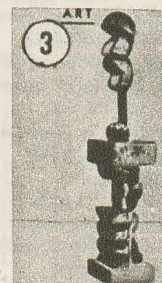
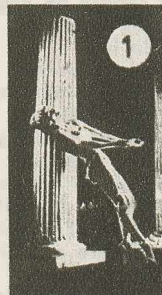
DE GUSTIBUS...

Socoteala de acasă, zice o vorbă din popor, nu se potrivește cu cea din țig. Ansamblul vest-berlinez de balet „Berliner-Ballets” a pornit să cucerească S.U.A. După ce se vede în fotografie, a pornit destul de bine înarmat: această scenă din „Or,eu” (fotografia 1) este un document cit se poate de elocvent despre măiestria artiștilor. Totuși „Revue” vine să dezmințim vechea zicală bătrînescă: se pare că „Berliner-Ballet” a dansat în S.U.A. în „condiții jalnice”, primînd gajuri de trei ori mai mici decît balerinii autohtoni, și care nu le-au ajuns nici pentru plata hotelului. Trupa vest-berlineză se poate plînge pe drept cuvînt de ingratitudea gazdelor: atît în numele Thaliei, cit și în numele guvernanților Germaniei occidentale, care după concesțiile de ordin politic și economic făcute S.U.A., aveau dreptul să spera, dacă nu mai multă considerație pentru arta lor, cel puțin mai multă ospitalitate pentru artiștii vest-germani...

Dar să nu fim nedrepti. Rafinații esteți americani, ce se pretind exponenți ai gustului public, nu arată aceeași indiferență pentru toate manifestările de natură spirituală. Au doar o înclinație, oficial susținută, pentru macabru. Iată unul din obiectele răsfațate de gustul lor, și pe care televiziunea le oferă cu generozitate (foto. 2): „vampira” cu cea mai lungă unghie din S.U.A. (4 cm), evoluează pe ecranul postului emițător din Los Angeles printre schelete, scorpioni, scaune electrice și spînzurători și, descinzînd dintr-un sicriu ca dintr-o culisă „de efect”, povestește sinistre istorii despre morți etc.

Nu știm cîți gustă acest spectacol. Dar e suficient să știm că el este socotit de impresarii lui ca o manifestare pe măsura exigențelor celor mai rafinați oameni de cultură „en vogue”.

Isteria „artistică” are și forme mai subtile de manifestare. Iată și o sculptură care se pare că a fost apreciată mult de cercurile artistice oficiale: în ciuda oricăror aparențe ea reprezintă pe „Adam și Eva”, (foto 3) iar autorul ei este... „unul din cei mai mari sculptori din secolul XX”. Se numește Constantin Brîncuș și este un român care s-a exilat de multă vreme în occident, cîștigîndu-și faima prin lucrări de genul acesteia de mai sus. Cronicarul artistic al lui „Time”, care a formulat înalta apreciere de mai sus, se declară entuziasmat de această pioasă compoziție inspirată din biblie. Dumneavoastră ce părere aveți?!

Burcea

Spaima vătăfilor

Fragmentul de mai jos face parte din poemul „Robii robilor”, în care autorul zugrăvește o frescă a luptelor și grevelor muncitorilor manuali din porturile Galați și Brăila, între anii 1909-1921, adică de la începuturile mișcării sindicale, până la înființarea Partidului Comunist Român.

Revoluțiile din 1905 și 1917 din Rusia au avut puternice ecouri în inimile robilor-hamali și robilor-căruțași de la Dunăre. Strânși în „Uniunea lucrătorilor de transport pe apă și uscat”, muncitorii portuari, în frunte cu luptătorii comunisti Ștefan Gheorghiu și I. C. Frimu, pornesc pe adevăratul drum al luptei pentru eliberarea de sub jugul vătăfilor și al caselor comerciale. Radu Burcea — al cărui bunic a fost mutilat în războiul neastîrnării din 1877 și al cărui tată a fost ucis în răscoala din 1907 — pornește în lume să-și răzbune strămoșii și părinții înșelați de „damni”.

Scena de mai jos din cîntul „Burcea, spaima vătăfilor”, înfățișează modul samavolnic și sovunist în care vătăfii, lipitorile portului, „plăteau” pe robi.

Iau vătăfii loc, toți șapte,
În cămășile de noapte,
Cu picioarele-n lighean.
Dar cumătru
Jupîn Pătru

Sare la vătăfi: — Măi frați,
De borcan să nu uități!
— Mărunțișuri — la borcan,
La borcan, pentru molan!

Rînd pe rînd, rob după rob,
Frînți, de parcă-al lumii glob
Duc pe umeri, făcuți zob,
Beji, c-un zîmbet de neghiob
Își iau banii
De la lani.

Vin rușarii cu plămîni
Plini de colb, sculptînd noroi.
Scîndurarii vin, bătrînii,
Cu plăgi vii pe umeri goi.
Vagonarii fără cămașe,
Cu vătămături la boașe,
Cărbunarii plini de zgură
Și pe păr, și-n nări, și-n gură.
Om cu om, oate cu oate,
Vin ca boii-n abator
Ca să-și pună sub topor
Gîtu-nțins pe tăietor.
— Hei, trezește-te, popor!

Lani strigă: — Ali Mehmet!
Zice Rîpă: — Dă-i juma',
Ce caută-n țara mea?
Vîndă-n Turcia salep —
Nu hamal la noi pe șlep!
— Bre, ceauș, tu berechet,
Și pusîn dam la Mehmet.
— Hai sictir la Mehlemet¹⁾,
Să-ți dea mai mult Mohamet!
(Nu la turcu' nici un ban...)
Rîpă: — Bagă-i la borcan!

Strigă lani: — Galdarof!
Beleurdă: — Dă-i juma',
Nu-l rumîn din țara mea!
Meargă la grădinarie,
La spanac, ridichi, gulle —
Nu să-mi fure-aici curmale
Și-aurite portocale!
Robu-oftează: — Dai-mi plata,
Tai la tine beregatal
Sar gîtoșii
Cu ochi roșii,
Scot cuțitele să dea:
— Mă, acum treci Dunărea,
La voi în Bulgaria!

— Azat Tulumbaglan!
Asta e creștin-armean.
Cocoș-Bălăi: — Tot juma',
Nu-l de-aici, din țara mea!

Plece în Armenia,
La rîjnița de cafeal
Cu toată smerenia!
Zice-Azat: — Am casă grea,
Mi-a născut nevastă-mea...
— Du-o, mă, -n Armenia!

Lani strigă: — Ghtula lanoși!
(Ce ochi mari și ce mustață,
Parcă-i cirilonț de rață!)
Zice Gheară: — Dă-i pe sfert!
P-asta, zău, dacă îl tert!
Ce-al săriti, mă, de pe pustă?
Tochmai la Galați, lăcustă?
— Nem so bot! zice acesta.
— Boanghino, la Buda-Pestai!

Lani larăși: — Polișciuk!
(Măi ce om! Ce mai haiduc!
Parcă-l tot din cauciuc,
În tricou-i de matroz,
Cu batiful la gît, roz).
Bărbi în bărbi și gene-n gene
Șopcălesc vătăfii-alene,
Bălăcind apa-n lighean:
— Asta-l de pe „POTEOMKIN”...

— Mărul cu viermi nu se pune
Lîngă merele-alea bune...
Zice Gură: — Bolșevici!
Eu zic să nu-l dăm nimic...
Rîpă zice: — Ba eu zic
Să-l dăm tot: E prea volnic.
— Dă-i juma' că-l venetic.
Dar cînd din lădiță lani
Numără pe masă banii,
Sare Polișciuk pe masă,
De vătăfi gîtoși nu-i pasă,
Dă cu pumnii, nu se lasă:
— Bratzi, doolnoterpet!²⁾ Frați,
Mergem Sindicat Galați,
Toți la Sindicat ne scrim,
Ceauși — Dunăre zvîrlim!

Stau vătăfii-n cumpene,
Să nu se descumpene...
Strigă Rîpă: — Dați-i tot,
Sau cîrchiți-l peste bot!
Grecul lani
'Nlînde banii,
Dar matrozul Polișciuk
Peste mină-i dă. Sar banii!
După ei sar și golanii
Pe sub mese
Să se-ndese.

Radu Burcea pe-altă masă
Sare și el, nu se lasă:
— Fraților, matrozul rus
Adevăru-aici ne-a spus!
Ridicați-vă cu toții,
Că prea ne jupeale hoții,
Sîngele, sudorile,
Ne sug lipitorile!
Atde Rîpă și robia
Dau de rîpă Romînia!
Jos gîtoșii!
Jos codoșii!
Jos vătăfii! Jos ceaușii
Și-alde lînge-clanța-ușii!

Vătăf Fani Saramură
Se ridică și înjură
Și gîtoșilor dă gură:
— Ce-ați rămas stane de piatră
Și priviți la ei cum latră?
Șo! Pe ei că-s d-ăia roșii!
Sar gîtoșii
Cu ochi roșii
Dau de azvîrlitele
Șișur'le, cuțitele!

Burcea vede ochi de robi
Cum privesc năfîngi, neghiobi,
Stau cu miure vesele
Pe la toate mesele...
Fulger gîndu-n minte-i trece:
Marl păcate sînt beji,
Bărbatul, curvăsăria.
Dar pe toate le întrade
Singur una: neghiobia!
Beat, neghiobu-l mai neghiob,
Rob la zbiri și sle-și rob!
Banda de gîtoși se strînge —
Podidește roșul sînge!
Cade Radu... Polișciuk...
Robii, ca pe saci îi duc,
Și din han pe trepte-l cară
Și-l azvîrle-n șanț afară.
Ușurat ca de-o povară
Unu-ntreabă pe podișcă:
— Mă, sînt morți?
— Nu cred... Mai mișcă...

Ilustrație de N. POPESCU

¹⁾ Mehlemet, numele dat în batjocură Istambulului.

²⁾ „Fraților, destul am răbdat!”, inițial strigăt de revoltă de pe cruciștorul „Poteomkin”.

Poveste obisnuită

de Vladimir POZNER

Ilustrație de N. POPESCU

V. POZNER

Acei care în ultimii ani au avut prilejul să cumpere „L'Humanité Dimanche” duminică dimineața, în fața intrării principale a parcului Luxemburg, își amintesc, poate, de un bătrîn vânzător de ziare, de statură mijlocie, cu figura blindă, cu mustați albe tunse scurt și cu o beretă pe cap. Venea în fiecare duminică, indiferent dacă ploua sau nu, dacă bătea vîntul sau nu. Îți întindea ziarul și-ți dădea restul, cu siguranța unui om obișnuit cu această îndeletnicire. După ce vindea cele 30 sau 50 de exemplare (în funcție de evenimente și de sezon), se îndrepta către piața Bussy, să deconteze. Mergea alene, cu o expresie veselă, mulțumit de munca pe care o făcuse și de felul în care își petrecuse duminica. Se numea Maurice Proisy.

Bătrînul se născuse la Fourmies, o lună după ziua de 1 Mai a anului 1891, dată la care micul orașel muncitoresc s-a înscris în istoria Franței. La acel 1 Mai au fost uciși la Fourmies douăzeci de muncitori. Poate și viața părinților lui Maurice Proisy a fost atunci în pericol, date fiind ideile pentru care milita tatăl său...

Maurice a aflat de mic despre tragica întîmplare. Și evenimentele din acea zi în care maiorul Chateaux a poruncit să se tragă în mulțime, i s-au întipărit adînc în minte. El trăia într-o lume în care copiii muncitorilor, lipsiți de apărare, puteau fi uciși fără a legea să pedepsească pe vinovați. Nici un fel de argument, nici un fel de discurs electoral nu puteau justifica crimele săvîrșite. A crescut în acest orașel, ce clocotea de mînie și revoltă.

Tatăl său luptase din greu cu nevoile, dar, ca atîția alții, nu reușise să scape de ele. Fusese șepcar de meserie. Maurice, care nu prea discuta despre el, povestea, totuși deseori cum părintele său, luptător socialist, l-a dus o dată la Lille, să-l audă vorbind pe Jean Jaurés. Avea pe atunci vreo zece anișori. Deși nu a putut să înțeleagă mare lucru din discursul lui Jaurés, impetuoșitatea lui oratorică, forța pe care o răspîndea în jur, l-au zguduit. Aproape o jumătate de veac mai tîrziu, amintindu-și de acea zi, Proisy mărturisea emoționat: „Jaurés era un om extraordinar... cu adevărat extraordinar!”

Maurice se înscrișese încă de tînar în partidul socialist și, în timpul congresului de la Tour, s-a dovedit un adevărat comunist. Deși nu avea o pregătire teoretică prea temeinică, experiența lui de viață

l-a ajutat să nu se abată niciodată din calea cea dreaptă a adevărului.

Locuam pe aceeași stradă și făceam parte din aceeași organizație fruntașă de partid. Proisy ar fi trebuit să vîndă ziare la colțul străzii noastre, dar temîndu-se să nu fie recunoscut și denunțat patronilor, care l-ar fi concediat imediat, își alese întrarea principală a parcului Luxemburg. Era paznic la o instituție. Imbrăcat într-o uniformă ce-l făcea să semene cu un polițist, păzea cite 12 ore pe zi ba un garaj, ba un șantier. Indiferent dacă făcea lucrul acesta ziua sau noaptea, plata era aceeași: 22.000 franci pe lună, în schimbul cărora era obligat să aibă grijă de bunurile altora, chiar cu riscul vieții lui. În acest scop, i se dăduse chiar un revolver, cu toate că n-ar fi fost în stare să facă rău nici măcar unei muște.

— Dacă ar afla vreunul din șefii mei că vînd „L'Humanité”, adio slujbă! — spunea el uneori, cu o umbră de teamă în glas.

În fiecare organizație de partid există oameni care, atunci cînd e nevoie, sînt gata să se scoale în toiul nopții și să lipească afișe sau să scrie lozinci; în schimb ei nu se lasă cu ușurință convinși să ia cuvîntul în fața cîtorva tovarăși. Alții sînt dispuși oricînd să țină un întreg discurs, dar întreprind cu greutate o acțiune de noapte care cere eforturi deosebite. Există și din aceia care, în loc să lenevească duminica mai tîrziu în pat, să se ducă la pescuit sau la un aperitiv, preferă să stea ore întregi în colțul unei străzi și, fie pe ploaie, fie în arșița soarelui, să împărtășească trecătorilor cuvîntul partidului.

Proisy făcea parte din ultima categorie și era tare mîndru de acțiunea lui. Mă întrebam, de multe ori, dacă teama care i se strecura, parcă, uneori în suflet, nu se datora nevesti-si. Nu se putea spune că era o femeie rea. Dimpotrivă. Avea suflet bun, chipul i se lumina de un zîmbet blind, chiar și atunci cînd se întîlnea cu unul dintre noi. Însă nu împărtășea ideile noastre. De ce? Nu aflasem. Proisy, de la care știam lucrul acesta, nu ne putea lămuri. „E femeie cumsecade, dar e contra — ne spunea el. Se întîmplă”. Ne dădeam seama cu toții că acest lucru se poate întîmpla, dar nici unul dintre noi nu stăruise vreodată să afle care este adevărata cauză și nu-l întrebam cu mai multă insistență: „Tu n-ai căutat s-o lămurești?” Cînd voiam să aflăm ceva de la el, ne răspundea: „Dacă-ți spun că e contra...!” Nu era clar dacă încercase s-o convingă și nu reușise, sau dacă ea era atît de potrivnică ideilor noastre, încît el nici nu îndrăznise măcar să facă acest lucru. Proisy părea profund nemulțumit. Supărarea lui a crescut,

însă, în ajunul unei campanii electorale. Cu cît se apropia ziua alegerilor, cu atît devenea mai posomorît. Madam Proisy refuza să voteze și gîndul că se pierde un vot pentru partid îl umplea de mîhnire. Dacă ar fi intenționat să-și dea votul altor candidați, ar fi reușit s-o atragă de partea lui... Dar ce argumente să folosești față de un om care se mulțumește să te asculte tăcut, cu un zîmbet binevoitor, continuînd în același timp să șteargă praful de pe bufetul din sufragerie? Simțea că-și pierde cumpătul, la gîndul că în acest bufet se găsește un buletin de vot care va rămîne nefolosit.

Dar femeia nu voia să știe de nimic. Exasperat, după ce-i eşuau toate strădanile, Proisy cerea ajutorul tovarășilor săi. Atunci, urca de obicei o tovarășă la madame Proisy, care o primea cu bunătate și politețe, ca totdeauna. Știa pentru ce o vizitează, fiindcă bărbatul ei o anunțase că va trimite pe cineva. Nu, nu putea să răspundă ce va face; voia să se mai gîndească.

— V-a spus așa? — făcea Proisy. Lasă că știu eu!

Și începea să facă ciudate planuri strategice, în care locul principal îl deținea buletinul de vot al nevesti-si. Bineînțeles, planuri zadarnice. Madame Proisy s-a încăpățînat pînă la sfîrșit să nu voteze. Necăjit, a doua zi după alegeri, Maurice s-a sculat dis-de-dimineață, cu gîndul să vîndă cu cîteva ziare mai mult.

După un timp, într-o duminică, bătrînul nu a mai apărut la intrarea parcului. Era iarnă. Lui Proisy, însă, nu i se întîmplase niciodată să lipească din cauza gerului. Un tovarăș s-a dus să-l vadă. L-a găsit bolnav.

S-a făcut primăvară, apoi vară. Starea lui Proisy era din ce în ce mai gravă. Știam cu toții că nu mai există nici o salvare, dar preferam să nu discutăm despre asta.

Ultima zi a lui iulie 1955 cădea într-o duminică și tovarășii din organizația de partid — o croitoreasă, un zidar, o dactilografă, un fost metalurgist, un paznic de la Academia de Arte Frumoase — se înțelesesă să-i facă o vizită. Eu nu mă puteam duce. Vindeam „L'Humanité” în colțul străzii noastre, locul de care el se ferise întotdeauna. I-am văzut îndreptîndu-se spre locuința lui. Vreo doi s-au oprit să-mi spună bună-ziua și au luat de la mine ziarul pe care urmau să-l ducă bolnavului.

— O să se bucure — mi-au spus ei.

Madame Proisy coborîse și ea dis-de-dimineață, să-i cumpere „L'Humanité”. O întrebasem ce mai face Maurice.

— E mai bine — îmi răspunsese — dar nu-i trece blestemata asta de tuse.

Pe musafiri i-a primit ea. Impresionați, ei au pătruns în vîrful picioarelor în camera în care zăcea Proisy, numai piele și oase, ghemuit într-un pat imens. L-au salutat sfioși, neștiind ce să spună și abia cutezînd să-l privească.

Parcă se topise. Ajunsesse pe jumătate din ce fusese odinioară, iar barba, nerasă de zece zile, îi acoperea obraji și bărbia. Asta era singurul lucru de care se plîngea: nu mai avea putere să se bărbie-rească. Fostul lucrător metalurgist săltă bolnavul între perne, cu ușurința cu care ai ridica un copil, îi săpuni obraji și începu să-l bărbie-rească. În acest timp, ceilalți, așezați împrejur, făceau glume pe socoteala bărbilor, atunci foarte la modă. Atmosfera se dezghețea, iar madame Proisy, asociindu-se bunei dispoziții generale, afirmă că ea nu poate suferi bărbosii! Era calmă, surfătoare și părea bine dispusă.

La plecare, au trecut cu toții prin odaia goală, în care se aflase mai înainte sufrageria. Madame Proisy fusese nevoită să vîndă mobilierul.

— Au venit de l-au ridicat ieri — spuse ea și o înecă plînsul.

Afară, fostul metalurgist se adresă dactilografiei:

— Nu crezi că totul e zadarnic?

— Nu! spuse ea.

Apoi adăugă:

— Cînd ajungi acasă, spală-te pe mîni.

— N-o mai duce mult — făcu croitoreasa.

Ceilalți se prefăcură că n-au auzit-o.

După zece zile, m-am întîlnit pe stradă cu o tovarășă.

— A murit Proisy — mă anunță ea. Alaltăieri, la orele 3 dimineața. Îl internaseră în spital. Se sufoca. Medicul o convinsese pe madame Proisy să nu-l mai țină acasă, pentru că nu-l mai poate ajuta cu nimic, pe cînd la spital vor face totul ca să-i ușureze suferințele. Mîine va fi înmormîntarea. Mă duc să mă întîlnesc cu Jaqueline, pentru coroană.

Rămase puțin pe gînduri.

— Spune, ce să scriem pe panglică? „Tovarășului nostru, din partea organizației de partid Mazarinne-Bussy”? Crezi că e destul?

— Ce ai vrea să mai adaugi?

— „Din partea organizației frun-

tașe Mazarinne-Bussy, a Partidului Comunist Francez.

— E mai bine așa!

Părea, totuși, nedecisă.

— Mă gândesc la madame Proisy.

— De ce? A spus ceva?

— Nu, dar nu știi că e contra?

— Oricum, trebuie să punem cel puțin numele lui și al organizației noastre.

A doua zi ne-am adunat la spital, în fața sicriului descoperit în care se afla depus corpul neînsuflețit al lui Proisy. Era în plin august, lună în care Parisul e inundat de flori. În sală fuseseră îngrămădite jerbe și coroane din dali roșii și gladiole. Am căutat să descopăr coroana noastră. Nu era scris pe panglică numele partidului și m-am căit. Mai existau, poate, oameni care nu știau încă ce înseamnă o „organizație fruntașă”. Mi se făcu milă de Proisy. Am aruncat o privire spre văduva lui. Madame Proisy ședea lângă catafalca curajoasă și calmă, fără să-și ascundă fața sub vălul negru de doliu. Oamenii de la serviciul de pompe funebre au acoperit sicriul și, purtându-l pe umeri, s-au îndreptat spre ieșire; coroanele au fost scoase și agățate pe dric. Familia ținuse să i se facă slujbă religioasă. A trebuit să așteptăm preotul, care întârziase la un muribund. Când a sosit, și-a îndreptat privirile îndelung spre coroana noastră, care fusese pusă în locul cel mai vizibil.

Ceremonia a durat extrem de puțin. Apoi tovarășii au purtat sicriul pe umeri, pînă la groapă. Deasupra mormîntului au depus o singură coroană: a noastră. Pe panglică scria: „Tovarășului nostru scump, din partea organizației fruntașe Mazarinne-Bussy”.

Un tovarăș mi-a atras atenția că s-ar impune să scriu în „L'Humanité” despre el. Nu-mi dădeam bine seama ce fapte din viața lui va trebui să aleg, din care să se desprindă un învățămînt deosebit. Am căutat o întîmplare ieșită din comun, care să facă din el un erou. Dar neputînd-o găsi, am renunțat, cu toată părerea mea de rău. Adevărat, însă, mă gîndeam la el. Se apropia o nouă campanie electorală. Mi-am amintit de chinurile sufletului prin care trecuse bătrînul la cea precedentă și, ca împins de o forță nevăzută, mi-am îndreptat pașii, nerăbdător, spre casa unde locuise.

Madame Proisy n-a părut surprinsă, văzîndu-mă. Era seară și abia se întorsese de la lucru. Slujea cu ziua pe la diferite case. De altfel, toată viața ei muncise. Așa îl cunoscuse și pe Proisy, într-o băcănie, pe Rue des Dammes.

— Maurice lucra acolo, la raionul de vinuri; eu eram vînzătoare. Ne-am căsătorit în anul 1918 și am închiriat o odăiță pe Rue de l'Ily, cu 250 de franci pe lună. Am intrat apoi femeie de serviciu într-un restaurant. Maurice se simțea prost, fiindcă eu cîștigam mai mult decît el. S-a angajat chelner la o cafenea de lângă Gara de Est. Am schimbat amîndoi mai multe slujbe, am strîns ceva bani și am deschis o prăvăliuță în raionul al XIII-lea. Însă ne-a mers prost, și am început din nou să muncim prin străini. Eu știu, domnule Pozner, ce reprezintă burghezia pentru noi! Zic unii că burghezi s-ar fi făcut mai buni, dar nu este adevărat.

A tăcut. Atunci m-am hotărît s-o întreb de ce fusese întotdeauna atît de refractară ideilor noastre.

O MARE CREAȚIE

de Ion Marin SADOVEANU

Scenă din „Apus de soare” în reprezentarea Teatrului Național.

Acum aproape jumătate de veac, scriitorul bucureștean Barbu Ștefănescu-Delavrancea își încerca mîna în drama istorică, dînd la iveală „Apus de soare”, prima piesă dintr-o trilogie. E drept, Delavrancea nu avea temperamentul de autentic dramaturg al prietenului său Caragiale. Compoziția era la el mai puțin severă, stilul mai retoric, economia strictă a creației mai puțin păstrată. Încadrarea lucrării era mai mult epică, purtînd un simbul dramatic în conspirația boierilor care nu-l voiau pe Bogdan ca urmaș, conspirație descoperită de Oana, fiica nelegitimă a domnului. Dar în ciuda acestor rezerve ce se pot face, piesa a fost și o biruitoare, astăzi ca și la început, prin fierbințea iubire de țară pe care o aduce, prin marea imagine a lui Ștefan cel Mare, pe care o creează.

Trebuie să arătăm — cu prilejul recentului spectacol al Naționalului — că în afară de priceperea și deosebita sensibilitate artistică a regizorilor Marietta Sadova și Mihail Zirra, colectivul de actori au dat o pildă hotărîră de conștiință profesională, servind piesa cu creațiile unor alese personalități. Cum stăteau odinioară în jurul lui Nottara actori mari ca: Iancu Petrescu, Liciu, Belcot, Achil Georgescu, Maria Giurgea, Ion Manolescu, Marioara Voiculescu, așa stau astăzi în jurul lui Calboreanu, marii noștri actori Ciprian, Iancovescu, Beligan, Giugaru și contribuții de seamă ca a Elvirei Godeanu

dar mai ales a Eugeniei Popovici, în Oana. A fost participarea unei deosebite măiestrii artistice în roluri episodice, care a întregit izbînda. Bunăvoința și înțelegerea au fost ale tuturor, realizările de seamă, ale fiecăruia. Scriu lucrul acesta pentru a nu lipsi de recunoștința noastră pe cei pe care construcția piesei i-a așezat ca pe un roi în jurul personajului central, Ștefan cel Mare.

Socotim că pe acest erou al său Delavrancea l-a conceput ca pe o mare energie, din care radiază valorile în toate sensurile. Acesta poate fi înțelesul adîncuman al personajului (fapt de care, vom arăta mai jos, interpretul său Gh. Calboreanu s-a pătruns). În sensul politic și ostășesc, energia aceasta îi dă domnului Moldovei patosul romantic din momentele lui mari. Pe plan social, energia aceasta strunește boierii și face dreptate răzeșilor. În furtunoasa tinerețe a lui Ștefan, energia aceasta a dat, între altele, legătura cu Răreșoia din Hîrlău, ale cărei îndepărtate ecouri stau în Oana și Rareș. Energia aceasta îi dă putința de a îndura suferința, după cum tot ea generează ultimul act (și poate singurul de mare desăvîrșire dramatică din întreaga piesă): executarea boierilor conspiratori în frunte cu Udrea. Actorul care-l interpretează pe Ștefan mînuiește, neîntrecut în măiestrie, trecerea de la o tonalitate la alta, urcînd pînă pe culmile patosului, fără să părăsească nici o clipă realismul în care scriitorul l-a fixat pe erou. Drumul lui Ștefan e frînt neîncetat în dezvăluirea sentimentelor lui și al desăvîrșirii sale scenice. Într-un fragment jucat între Doamnă, Oana și boieri, Ștefan — Gh. Calboreanu se „joacă” pesine, trăind într-o gamă amplă și nuanțată toate trecerile și schimbările de ton, de la un aspect al său la altul. Lucrul acesta trebuia să fie redat cu subtilitate de către actor, cu delimitări de fiece moment dar și cu permanentă vibrare. Și el a fost izbutit cu desăvîrșire de Gh. Calboreanu. Cînd tot rolul a fost dus de actor în felul acesta, efectul final, surprinzător, e de o impunătoare monumentalitate, pătrunsă de un fior uman care-i dă valoarea morală și artistică. Rolul acesta al lui Ștefan este în așa fel scris — și aici trebuie să-l admirăm pe Delavrancea — încît din amănuntul realist crește și se încheagă patosul. Patosul e necesar, fără el rolul nu poate fi interpretat, dar el trebuie să fie dedus, compus organic de interpret din acea structură de notații realiste ce-i stau la temelie. În notațiile acestea trăiește Ștefan ostașul, apărătorul Moldovei, trăiește dreptul judecător, apărătorul răzeșilor, pedepsitorul boierilor, trăiește soțul și, în amintire duioasă, iubitul de odinioară al Răreșoiei din Hîrlău. Dar nici una din notațiile acestea nu-l scade, nici una nu-l întunecă, pentru că avîntul patetic le leagă și le înalță pe toate. Și așa le-a înțeles cu adevăr și mare talent, cu deplină bărbăție, valorosul nostru actor Gh. Calboreanu.

— Asta voiai să știi? Ei, află că nu doream ca Maurice să facă politică, nu doream de loc. Asta îi răpea din timpul liber, care și așa nu-i era suficient, dragul de el. Avea atît de puțină vreme să se odihnească! Duminica se scula cu noaptea în cap. La șase era în picioare. Murea de necaz dacă i se întimpla să nu se poată trezi la timp. Pricepi acum de ce nu ne înțelegeam în privința asta...?

N-am spus nimic și ea a continuat să povestească:

— Aș fi vrut să-și îngrijească sănătatea. Era prea bătrîn, ca să mai poată spera în viitor. Îi spuneam mereu: „Muncești atît de mult și la ce o să-ți folosească?” El îmi răspundea: „O să fie folositor pentru cei care vor veni după noi”. „Lasă, că se descurcă ei și singuri” — bombăneam eu.

Se încruntă; eu continuam să tac.

— Și cît voia să mă înscriu și eu în partid — spuse ea — să activăm împreună! Asta era visul lui...

Apoi adăugă, ușor înveselită:

— Niciodată n-am vrut să mă duc la vot.

— Știu! — i-am răspuns.

— Nu înțelegeam de ce trebuia să mă prezint și eu. Îi spuneam: „Asta mă enervează. Dacă votezi tu, e de ajuns”. El însă nu era de loc mulțumit.

Rîse cu bunătațe și repetă:

— Ei, doamne, doamne, cît era de nemulțumit! Pînă în ultima clipă mă îndemna: „Hai să votezi!”

Tăcu, furat parcă de o amintire.

Am îndrăznit să o întreb:

— Spune, madame Proisy, ce ai împotriva noastră?

M-a privit fără să mă înțeleagă. Am stăruit.

— Dar dacă Maurice ar fi fost socialist sau radical?

Ea a făcut un gest de revoltă.

— Dar cum putea să fie!? Comunismul e cel mai prețios lucru pentru un muncitor. Ailalți ce ar fi în stare să facă pentru mine, o nefericită?

Adăugă apoi, cu simplitate:

— Dacă făceam și eu politică, aș fi activat alături de el.

Ochii femeii străluciau. Începeam s-o văd într-o nouă lumină.

— Mă tem — spuse deodată madame Proisy — ca nu cumva să fie greșite. Ia vezi!

Mi-a întins două hîrtii. Una era certificatul de înscriere pe listele electorale, cealaltă buletinul de vot. Am citit profund emoționat: „Lista Partidului Comunist Francez”.

— E bine! — i-am răspuns. Totuși, ca să fiu și mai sigur, am întrebat-o:

— Înseamnă că veți vota, madame Proisy?

— Trebuie — spuse ea — chiar dacă aș face-o numai pentru Maurice.

Am insistat:

— Și o veți face numai pentru Maurice?

— Și fără Maurice — răspunse madame Proisy.

Mi-am dat seama că din această întîmplare obișnuită se desprinde o învățătură deosebit de valoroasă, reprezentativă pentru realitățile de azi din Franța, unde partidul comunist se bucură de cea mai mare popularitate.

Traducere de GH. DINU

Tăticu' are note proaste

— povestire —
de Ilie STANCIU

În seara aceea, tata s-a întors târziu de la lucru. Îmi terminasem de mult lecțiile și, deși ochii mi se lipeau de somn l-am, așteptat, ca de obicei. Ei, dac-aș fi știut eu prin ce emoții am să trec... Mai bine mă culcam devreme, că, pentru griji și supărări — vorba ceea — era timp și a doua zi...

De la ușă m-a luat tata:

— Află, Andrei, că mâine mă duc la școală!

N-am înțeles de ce a zîmbit mama bucurată, cînd pe mine știrea m-a lovit drept în moalele capului.

Așa, vasăzică!... Tata a aflat, desigur, că am încasat un drăguț de „doi” la geometrie și acum vine la școală să vadă dacă nu cumva mai sînt și alte „surprize” prin catalog... Ca și cum una singură n-ar fi fost destul?!...

Pentru că tovarășul profesor uitase să-mi treacă nota în carnet și pentru că tot mă hotărisem s-o îndrept repede, m-am gândit că n-o să se facă gaură în cer dacă am să „uit” să-i comunic tatei bucuria asta de „doi”. Nu că mi-ar fi fost frică de vreo chelfăneală. Tata nu obișnuiește să mă bată. Dar glumele și înțepăturile lui, tocmai cînd ți-e lumea mai dragă, sînt mai rele ca bătaia. Parcă ce, nu mai țin eu minte de anul trecut, cînd pentru o notă proastă la chimie, trei luni de zile nu m-a scos din „scumpul meu Lavoisier”!... Așa că de data asta eram hotărît să tac.

Acum aflase totul, dar de la cine? De la cine?... Deodată m-a fulgerat un gând. Nicu! El trebuie să fie! L-o fi pîndit pe tata și i-o fi spus... Of, Nicu ăsta, ce mai gură spartă! Halal prieten!

— Ei, Andrei, tu nu te bucuri? mă întrebă tata mirat. Întrebarea m-a trezit din gânduri.

— Eu? Cum să nu... Desigur... M-mă bucur, vezi? mă bilbîii eu.

Ca să nu bage de seamă cît sînt de fisticit, m-am făcut că am treabă cu aranjatul cărților în ghiozdan; dar gândurile nu-mi dădeau pace. Acum, ce să mă fac? Să vedem ce-o să mai iasă din asta. Bine n-o să-mi fie, dar nici lui

Nicu. Ii arăt eu lui! Dar ce-ar fi dacă i-aș spune tatei, măcar acum, adevărul?...

Tata se spăla pe mîini. M-am apropiat de el cu pași hotărîți.

— Tată...

Ațta am spus și s-a dus curajul. Nu știu cum, dar parcă amuțisem.

— Ce-i Andrei? Spune!

Spune, spune... ușor de zis... Dar de unde să găsec cuvintele potrivite? Parcă toate îmi zburaseră din minte.

— Vezi, tată, eu, la școală...

N-apucaii să continui că tata îmi tăie vorba.

— Apropo de școală. Știi ce vreau să te rog, Andrei? Să-mi dai cărțile tale să mă uit prin ele.

Nu mai înțelegeam nimic. Să-i dau cărțile să se uite prin ele? De ce?

— Cărțile mele, tată? De școală? De-a șasea? La ce-ți trebuie?

— Ei, na! Ce tot te miri ațta? Ți-am spus doar. De miine sînt și eu elev în clasa a VI-a, la cursurile serale. La școala ta, și chiar în clasa ta!

După ce își șterse mîinile și își lăsă mînele de la cămașă, tata îmi povesti pe îndelete cum se hotărîse mai de mult să se înscrie la cursurile serale, pentru aș termina școala medie pe care o întrerupsese de mult, din timpul uceniciei. Acum era șef de atelier și avea nevoie de algebră și geometrie, de fizică și de toate cele ce învățam noi la școală.

Am respirat ușurat. Eh, săracu' Nicu... Prietenul — tot prieten... Bun băiat! Și eu care îl bănuisem degeaba!... Inșă gîndul că de miine tata va merge la școală, nu-mi dădea pace! Grozavă chestie! Cînd o afla Nicu, rămîne paf! Mă bucuram și în același timp mă simțeam neliniștit.

— Dar bine, tătucule, o să stai și tu în bancă, cum stăm noi, copiii?

— Păi, da' unde vrei să stai? Pe catedră?!...

— Dar dacă n-o să știi, o să-ți dea și ție note proaste, cum ne dă nouă?

— Cred și eu; dacă n-o să știi, o să-mi dea și mie note proaste. Dar eu o să învăț, nu glumă.

— Și dacă ai să faci vreo boacăină, o s-o cheme pe mămica la școală, așa cum o cheamă cînd se întîmplă ceva cu mine?

Tata rîse cu poftă și mama la fel. „Lasă, gîndeam eu, acum rîzi tu, dar să te vedem miine, la școală, ce-o să mai zici cînd o să trebuie să taci o oră întregă — și n-ai să vrei; și cînd o să trebuie să vorbești la lecție — și n-ai să poți...”

— Tătucule — am început eu plin de însuflețire — să-ți alegi banca a treia dinspre ușă; acolo e locul meu. E o bancă pe cinste, nu se clatină, nu scriștie cînd te ridici... și are un pupitru care...

N-am mai putut continua. Am simțit deodată în spate un fior de gheață. În fața ochilor îmi apărură pupitru: cu două pete mari de cerneală sus, lîngă gura călimării, cu tot felul de zmîngăleli cu creionul, cu socoteli scrise cu cerneală la teza de matematică. Doamne, doamne, cum mai arată pupitru acela!... Dimineața i-am cerut mamei peria de curățat scîndurile, o o cîrpă moale și ceară de parchet:

— Vai, mămico, am și uitat să-ți spun... Astăzi facem curățenie în clasă. Fiecare aduce perii... cîrpe...

Mama s-a cam mirat de hărnicia asta subită, dar mi-a dat de toate. Am băgat peria și cutia cu ceară în ghiozdan, am îndesat cîrpa în buzunar și am fugit într-un suflet la școală. Pînă a sunat de intrare, pupitru meu era curat și lucea ca oglinda. Respirai ușurat; scăpasem de o grijă. Ei, dacă s-ar putea „curăța” la fel și nota de la geometrie... Acum stăteam în bancă și mă gîndeam la tata. Îl vedeam parcă șezînd în locul meu, ghemuindu-se, așa înalt și mare cum era, pentru a încăpea în bancă, scoțînd din pupitru caietele și cărțile cele noi. O să simtă oare și el cum fi bate inima cînd va fi scos la lecție? Și el o să tremure de frică înaintea de de lucrarea scrisă și o să se bucure cînd va suna de ieșire după ultima oră? Știam că tata e iute

Nina CASSIAN

PARCURS

Am rătăcit cîndva pe căi bătute,
Pe urmele căruțelor mai vechi,
Și-mi răsuna în locul alăutului,
Hodorogeala roșii în urechi.

Cu gloduri era drumul presărat,
Și-n părți — un searbăd cîmp și fără viață.
Căruțele intrau cu mine-n sat
Și-și desfăceau ulcelele în piață.

Ulcelele erau prea strîmte-n pîntec,
Cu gîtul mic și strîmb — că nu putea
Să-ncapă-n ele valul unui cîntec.
Și nimeni nu venea, nu cumpăra.

Sărac și gol, m-am prăbușit în lut.
...Dar mîinile-mi, zgîrcindu-se deodată,
Un puls prietenos au cunoscut
Și inima din lut porni să bată.

N-a fost de atunci nici noapte și nici zi,
Doar iureșul concentricelor unde,
În care lutul ars se împlini
Ca șoldul unei mari femei fecunde.

Acum, cu apa muncii pe obraz,
Întind spre oameni amfora deplină,
Destul să bea și lumea mea de azi,
Destul să bea și cea care-o să vină.

Ion BRAD

GAROAFELE

În aceste flori se zbate
Pleptul primăverii vii.
Mîna mea le-a strîns pe toate,
Să le ții
Unde inima ta bate.

Multe visuri cresc în ele
Din pămîntul zilelor
Neuitate, scumpe, grele...
Focul lor
Arde-n ochii dragei mele.

Du-ne, timp, cu tine, du-ne!
Și garoafele cu noi!

Poate draga mea va spune:
„Amîndoi
Vom clădi un colț de lume...”

Victor KERNBACH

PROVERB

Știu un proverb chinez străvechi
Și-ades, în ceas de cugetare,
Cînd gînduri vin perechi-perechi,
El e, din ele, cel mai tare.

Au spus chinezii din alt veac,
În vorbe încrustîndu-și dorul,
Că-ar fi furtună fără leac
Cînd ar ofta întreg poporul.

O, și la noi cîți au oftat!...
Ani, secole, poate milenii
Tot adunatu-s-au treptat,
Cu jalea, bune rubedenii.

Dar, ca-n proverbul înțelept,
Și-au dat și vramurile rodul
Și a oftat întreg norodul
O clipă, cu un singur piept!

Din uraganul răzvrătit,
Iluminat de vis și soare,
Puterea nouă s-a ivit,
De azi, a masei fructifere.

la supărare; el n-o să rabde observațiile profesorului. Vai, numai de n-ar răspunde răstit, cum se răstește uneori la mine când e minios. Te pomeniști că profesorul îl va pedepsi sau îi va da notă proastă la purtare. Ce-o să facă bietul tata dacă va lua note proaste? El, care e atât de mîndru cînd vorbește despre fotografia lui pusă pe panoul frunțașilor din fabrică! Ce-o să-i spună mamei? Ce vor spune tovarășii la atelier?...

De-abia atunci mi-am dat seama cît de grea este viața noastră, a școlarilor. Prin cîte trecem, cîte mai îndurăm! O să vadă bietul tata că necazurile lui de la fabrică sînt fleacuri pe lingă acelea care ne pîndesc pe noi...

După-masă am avut ceva treabă la școală. Se înserase, dar nu mă înduram să plec, așteptînd să-l văd pe tata în chip de elev. În clasa noastră începuseră să se adune cei de la cursul seral. Mă uitam la ei și-mi venea să rîd. Era unul înalt și gras, cu fața roșie și rotundă, care se ghemuise în banca întii și nu mai putea să se miște; stătea prins ca într-o capcană. Un altul, lingă fereastră, trăgea cu sete dintr-o țigară, zvrîlind colaci de fum spre tavan. Halal elev! Se vede că nu cunoaște regulamentul; dar lasă, o să aibă cine să-l învețe... Într-un colț al clasei se strînsese un grup mai numeros în jurul unui plutonier tînăr care povestea niște chestii, pesemne tare hazlii, făcîndu-i pe ceilalți să rîdă zgomotos.

Tata nu mai venea. Se făcuse tîrziu și aveam o mulțime de lecții pentru a doua zi. N-am mai așteptat — și am plecat. Mi-am făcut lecțiile în grabă și apoi am început să caut maculatoarele mai vechi, să le pregătesc pentru tata. Am găsit niște notițe din anul trecut, un caiet cu hărți și un maculator cu probleme și exerciții. Picam de somn. Mama mă tot îndemna să merg la culcare, dar eu nu voiam.

— Nu mi-e somn, mamă, zău că nu mi-e somn. Lasă-mă să-l aștept pe tata, să ne spună cum a fost prima lui zi de școală...

Din seara aceea, am început să-l aștept mereu pe tata, luptîndu-mă cu somnul. Cînd simțeam că pleoapele mi se lasă grele, mă duceam la robinet, îmi spălam ochii cu apă rece și nu mă lăsam doborât de oboseală. Cînd sosea tata, așteptam să mînuce și apoi ne apucam de lecții. Tare mă minunam de el cît de ușor prindea totul. La matematică era mai tare ca mine, dar la gramatică tot eu mă țineam mai bine. De multe ori nu mai știam cum se terminau lecțiile. Mă trezeam dimineața în patul meu și mă miram cum de ajunseseam acolo, cine mă dezbrăcase? Așa au trecut zilele, una

după alta. Într-o după-amiază eram în curtea școlii și-l așteptam pe tata. Plutonierul cel tînăr stătea de vorbă cu colegii lui de la cursul seral. Eu mă țineam deoparte, dar cele ce discutau ei mi-au trezit deodată atenția: vorbeau despre notele pe care le primiseră pe primul pătrar. Unul erau bucuroși; aveau note bune; alții se vîlcăreau chiar ca niște copii. „De, ce să-l faci — gîndeam eu — se întîmplă, parcă eu nu știu!...”

Deodată tresării; mi s-a părut că au pomenit numele tatei...

— Vai de capul lui Rotaru — spunea plutonierul — cu doi la matematică, doi la gramatică, doi la științele naturii... nu știu, zău, cum o să promoveze...

— Păcat de el, că-i om muncitor și serios, dar dacă nu-l duce capul la învățătură... spuse un altul cu amărăciune.

Vestea m-a dat gata!... Tăticu' are note proaste... Cine s-ar fi gîndit la una ca asta?

Am plecat acasă, amărit. Nu-mi venea să mai fac nimic. Cuvintele plutonierului nu-mi ieșeau din mînt. Numai de n-ar afla mama, că tare s-ar necăji! Nu, mai bine să nu știe nimic. Destul că știu eu; voi păstra secretul și voi discuta cu tata, așa ca între bărbați! O să învăț cu el toată gramatica pe dinafară, o să facem exerciții de algebră. O să-i dau dictări și duminicile n-o să-l mai las singur: o să stau cu el și o să învățăm împreună. Mă gîndeam și umblam prin camera fără astîmpăr.

— Mai stai locului o dată și nu te mai suci atîta, că amețește omul cînd te vede — mă certă mama.

Săraca mamă dacă ar fi știut ce gînduri mă frămîntau! Se făcuse tîrziu și tata tot nu venea; dar eu eram hotărît să-l aștept chiar dacă ar fi trebuit să rămîn treaz pînă în zori. Ca să nu dau de bănuț mamei, m-am dezbrăcat, m-am băgat în pat și m-am făcut că închid ochii, dar n-am adormit. Mama se culcă și ea.

Tata veni tîrziu de tot. I-am auzit pașii pe scări, apoi cheia s-a învîrtit în broască și ușa s-a deschis încet. Tata a aprins lampa de noapte, ca să nu ne trezească. Am sărit din pat și m-am dus la bucătărie după el. Tata mîncea cu poftă, n-avea timp de vorbă. Dar eu eram hotărît să-i vorbesc deschis.

— Tăticule, știu tot, absolut tot!

Tata lăsă lingura jos și se uită mirat la mine.

— Ce știi tu, mă? Ia spune-mi!

— Lasă, tăticule, nu e nevoie să te ascunzi. Mi s-a mai întîmplat și mie, nu e nimic. De mult trebuia să-ți spun că am luat un doi la geometrie. Dar n-am îndrăznit. Acum, cînd am auzit de la colegii tăi că și tu...

— Că și eu? Ce ți-au spus despre mine?

— Ei, tăticule știi tu foarte bine. Acum, dacă am aflat și eu... Dar mamei nu i-am spus nimic. Absolut nimic! Nici nu trebuie să afle. Pînă într-o săptămînă iei și tu alte note, mai bune! Te ajut eu!

— Eu? Note mai bune? Dar ce, la școala voastră se dau și note mai mari ca cinci? — glumi tata și se ridică de la masă. Îmi aduse caietul de note și mi-l puse în față, zîmbind șiret. Iar eu priveam

uluit în caiet și nu mai înțelegeam nimic: matematică: cinci; fizică: cinci; gramatică: cinci — și apoi, la rînd, atîtea note bune la un loc cîte n-am văzut vreodată în carnetul meu.

După ce i-am povestit tatei tot ce auzisem la școală, el izbucni într-un rîs atît de gălăgios, încît mama se trezi din somn și veni speriată să vadă ce se petrece în bucătărie.

— După cum se vede — spuse tata — fiul meu nu prea are mare încredere în tatăl său. Numai că notele mele le-ai văzut, iar „doiuri” alea pe care le-ai înșirat le-a luat Rotaru Dumitru, un coleg de-al meu... Ei, bietul om, îi este cam greu cu cartea la vîrsta lui. Ce să-i faci?...

Ședeam rușinat într-un colț și tăceam. Vasăzică m-am păcălit! Și cînd te gîndești că m-a luat gura pe dinainte și i-am spus tatei de doiul de la geometrie! Ce-o să-mi mai scoată sufletul pînă l-oi îndrepta! Parcă-l aud: „Ei, cum mai merge, Pitagorașul tatei?...”

Eh, ce bine ar fi fost dacă erau și în clasa noastră doi Rotaru, iar nota proastă ar fi încasat-o celălalt!...

MIC GHID TURISTIC

SIBIU

Turnul catedralei care marchează centrul orașului și care e una dintre cele mai vechi clădiri ale Sibului.

Pentru dumneata, călătorule, care ai poposit pentru scurtă vreme în pitorescul Sibiu, adus aici de cine știe ce treburi, orele libere de care vei dispune nu pot fi risipite inutil. În acest oraș fiecare colț te va atrage cu un interes deosebit, fiecare clădire sau monument te va reține și te va face să-l cercetezi. Ca să cunoști cît mai îndeaproape Sibiu, care în ultimii ani s-a dezvoltat mult, să te ajutăm, călătorule:

Primul drum ar trebui să-l faci la Muzeul „Bruckenthal”, unul dintre cele mai interesante și valoroase muzee din țară. Acum este în refacere, însă una din cele mai importante secții, pinacoteca, este deschisă și accesibilă vizitatorilor. De asemeni oprește-te și la Muzeul de științe naturale. Foarte interesantă este Biblioteca Centrală. Aici, în afară de numărul imens de cărți, se găsesc manuscrise

vechi și documente prețioase.

Orele de seară pot fi petrecute la Teatrul de Stat, iar ziua, pe timp de vară, locul cel mai răcoros și atractiv este vestitul parcu Dumbrava.

Te plimbi pe străzile Sibului. Vel rămîne, desigur, uimit de vechimea clădirilor, unele din ele păstrate bine încă în zilele noastre. Aici, fiecare casă își are istoricul ei. Cîte din ele n-au fost zidite pe vremea cînd Gutemberg nu descoperise încă tiparul? Nu mai vorbim de bisericile monumentale din secolul al XII-lea sau al XIII-lea, una din ele cu cea mai mare și cea mai veche orgă și cu un organist care face zăimă orașului și țării.

Ați putea vizita clădirea teatrului vechi (secolul al XVII-lea), distrus de incendiu și refăcut azi. Aici au concertat Liszt și Haydn. Acum, clădirea adăpostește ciu-

bul muncitorilor de la uzinele „Independența”. De asemenea, sînt demne de vizitat casele memoriale ale scriitorilor I. Slavici și Gh. Coșbuc, și cea a compozitorului Gh. Dima.

Deosebit de interesante sînt, zidurile vechii cetăți a Sibului cu bastioanele și forturile rămase acum în plin centrul unui oraș care se dezvoltă pînă în cartierele industriale. Și dacă mai aveți la dispoziție timp liber, puteți folosi tramvaiul pentru a vă duce în pitorescul sat Rășinari, una din principalele surse de folclor și artă populară ardelenască, după cum puteți folosi autobusul I.R.T.A. pentru a face o interesantă excursie la Păltinș.

F. URSEANU

Fotografii de V. Savin

Stradă pitorescă din Sibiu de jos, străjuită de zidurile vechii cetăți.

Electrosilicataria

Executarea unei măsurători electrice în mină, în timpul electrosilicatării.

Pentru mulți dintre noi, care nu sîntem constructori, pămîntul apare ca o realitate constantă, ca un factor prin excelență durabil, pe care și în care poți construi și săpa oricum, oriunde și în orice condiții, fără nici un dubiu asupra capacității de suportare. Într-adevăr, ce se poate imagina mai solid, mai stabil, mai răbdător decît însuși pămîntul de sub picioarele noastre?

Și, totuși, lucrurile nu sînt așa. Pămîntul e un element dificil, foarte dificil și care oferă multe surprize... Să ne gîndim la pămîntul numit loess, răspîndit la noi în Dobrogea, Bărăgan și Moldova. Cîtă vreme este uscat, loessul e bun, rezistent, capabil să se mențină în maluri verticale drepte, pe metri înălțime. Dacă, însă, loessul se îmbibă cu apă, el se înmoaie, se îndeasă și determină deformarea și degradarea construcțiilor așezate pe el. Tot atît de puțin convenabile sînt și așa-numitele pămînturi argiloase cu contracții mari, răspîndite prin Oltenia și în vestul Munteniei. Același fenomen îl aflăm și în ce privește multe alte pămînturi. Cunoașterea lor științifică, comportarea lor la sarcină și îmbunătățirea lor fac obiectul cercetărilor entuziaste ale unui tînăr colectiv de specialiști în geotehnică, de la Institutul de Mecanică Aplicată al Academiei R.P.R.

În problema îmbunătățirii pămînturilor, dușmanul împotriva căruia se luptă cel mai dîrz este apa. Ea înmoaie pămîntul, îi

scade rezistența, îl umflă sau, dimpotrivă, îngheață într-însul mărindu-și volumul etc. Situația este și mai grea cînd apa își exercită capriciile asupra unor nisipuri fine în care se îmbibă. Astfel de nisipuri se găsesc din abundență în minele noastre de lignit din Muntenia, de la poalele munților (bazinele Doicești, Filipeștii de Pădure etc.) Minerii le numesc borchișuri și le socotesc o adevărată pacoste. Aceste mase de nisip fin, îmbibat cu apă, exercită mari presiuni asupra sprijinirilor din galerii, rup adeseori frontul de lucru și năvălesc sub formă de erupții puternice, încercînd totul în calea lor, pe distanțe ce ajung uneori la zeci de metri. Asemenea invazii sînt foarte greu de stăvilit, iar lucrările de înaintare prin borchiș se execută foarte încet și cu mari dificultăți.

Problema luptei împotriva acestor nisipuri fine îmbibate cu apă frămîntă de cîțiva ani colectivul de cercetători științifici de care am vorbit mai sus.

În colaborare cu un alt colectiv din cadrul Sectorului de Tehnică Minieră din ICEMIN, cercetătorii au studiat posibilitatea de aplicare în mine a unei noi metode în îmbunătățirea pămîntului — electrosilicataria. După doi ani de cercetări intense, în urma bunelor rezultate experimentale ce au fost obținute, noua metodă a fost de curînd utilizată pe locul de producție, într-o galerie din mina Palanga (Filipeștii de Pădure).

În ce constă electrosilicataria? Printr-însa se caută să se asigure o cimentare a particulelor care alcătuiesc borchișul, suficient de puternică spre a împiedica desfacerea și antrenarea acestora de către ape. În acest scop se folosește gelul de bioxid de siliciu, o substanță asemănătoare cleiului și care, atunci cînd se află sub formă de foite subțiri (pelicule) are o mare putere de lipire. Pentru cimentarea pămîntului, deci pentru obținerea în pămînt a unor asemenea pelicule, se introduce într-însul o soluție de silicat de sodiu (sticlă solubilă), iar apoi o altă soluție chimică, de exemplu, clorură de calciu. Aceasta din urmă, acționînd asupra silicaturii de sodiu, produce separarea în pămînt a bioxidului de siliciu din silicat, sub formă de gel. La pămînturile fine, aceste operații de injectare se fac cu ajutorul curentului electric.

La mina Palanga, executarea galeriei respective fusese oprită cu multe luni în urmă din cauza invaziei borchișului; acesta fusese greu stăvilit cu un dig de lemn care închidea astfel galeria. În vederea electrosilicatării, s-au înfipt în digul de lemn cîteva tuburi-electrozi care au servit atît pentru trecerea curentului electric, cît și pentru trecerea soluțiilor injectate. După terminarea operațiilor convenite, digul a fost deschis. Borchișul se întărise. Lucrările de înaintare au putut fi reluate imediat, fără nici cel mai mic pericol al unei noi invazii de borchiș.

Despre eficacitatea electrosilicatării vorbesc cîteva cifre comparative. În aceeași mină exista o altă galerie, de asemenea invadată de borchiș. Acolo nu s-a aplicat electrosilicataria. Înaintarea în borchiș cu metodele obișnuite s-a făcut extrem de greu, și nu s-a putut avansa decît un metru în timp de opt luni. În schimb, galeria în care s-a aplicat electrosilicataria a înaintat cu doi metri în numai patru săptămîni!

Aceste cifre vorbesc de la sine despre rodnicile rezultate pe care le dă punerea celor mai noi și mai bune rezultate ale cercetărilor științifice, în slujba producției.

A. B.

Instalația de injectare a soluțiilor, în borchiș.

Din toată lumea

VARANUS-ul

Urișii Dinosaurieni din epocile geologice nu au dispărut fără a lăsa urmași, care să sugereze oarecum, raportat la proporțiile generale, mărimea lor. Printre aceștia sînt unele specii de crocodili și șopirla numită Varanus, descoperită de soții Bourden, în insula Komore din Indonezia. Varanus atinge lungimea respectabilă de 4 m și, deși nu are forțele „atletice” ale înaintașilor săi, poate doborî și ucide cu ușurință un cal.

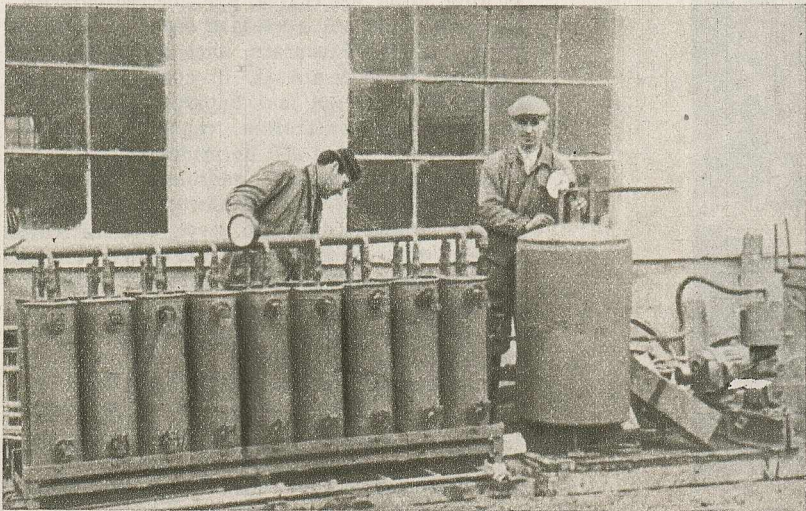
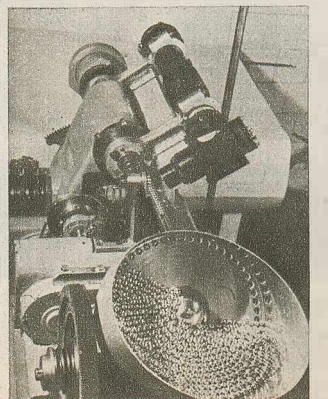
TRĂIM MAI MULT

Unele studii care s-au făcut recent asupra longevității omului în timpul diferitelor epoci istorice, au stabilit date comparative foarte interesante. S-a constatat astfel că, în ultimii 2000 de ani, durata medie a vieții a crescut de aproape trei ori. Se pare că, în epoca de bronz, datorită mortalității ridicate din rîndurile noilor născuți și ale copiilor, media de vîrstă maximă pe care o atingeau oamenii era abia de 18 ani. Acum două mii de ani, această medie crescuse, ridicîndu-se la peste 20 de ani, pentru ca, în jurul anului 1000, să se situeze în jurul a 30 de ani. Media despre care vorbim a crescut apoi, de-a lungul secolelor. Prin anul 1870, bunăoară, ea era de cca. 35,5 ani pentru bărbați și de 38,4, pentru femei, iar în jurul anului 1910, era de 47,7 ani pentru bărbați și de 50,6 ani, pentru femei. Astăzi, media longevității omului depășește chiar 60 de ani.

Aceste date sînt calculate pentru întreaga lume. Dar este clar că media actuală a longevității variază în funcție de situația economică și socială a diferitelor țări. Căci media despre care vorbim depinde, în primul rînd, de gradul de dezvoltare al asistenței sociale, de acel al educației sanitare și de nivelul de trai. Dovadă evidentă o da media duratei vieții oamenilor din țările slab dezvoltate: ea nu depășește nici azi cu mult cifra de 30 de ani.

UN NOU AUTOMAT FOTO-ELECTRIC

O nouă creație a tehnicii sovietice: un automat fotoelectric pentru controlul calității suprafeței rulmenților. Experimentat cu succes, noul aparat înlocuiește operația extrem de migăloasă și obositoare a controlului din ochi și va fi generalizat, în cursul celui de-al 6-lea cincinal, în întreaga industrie de rulmenți din U.R.S.S.

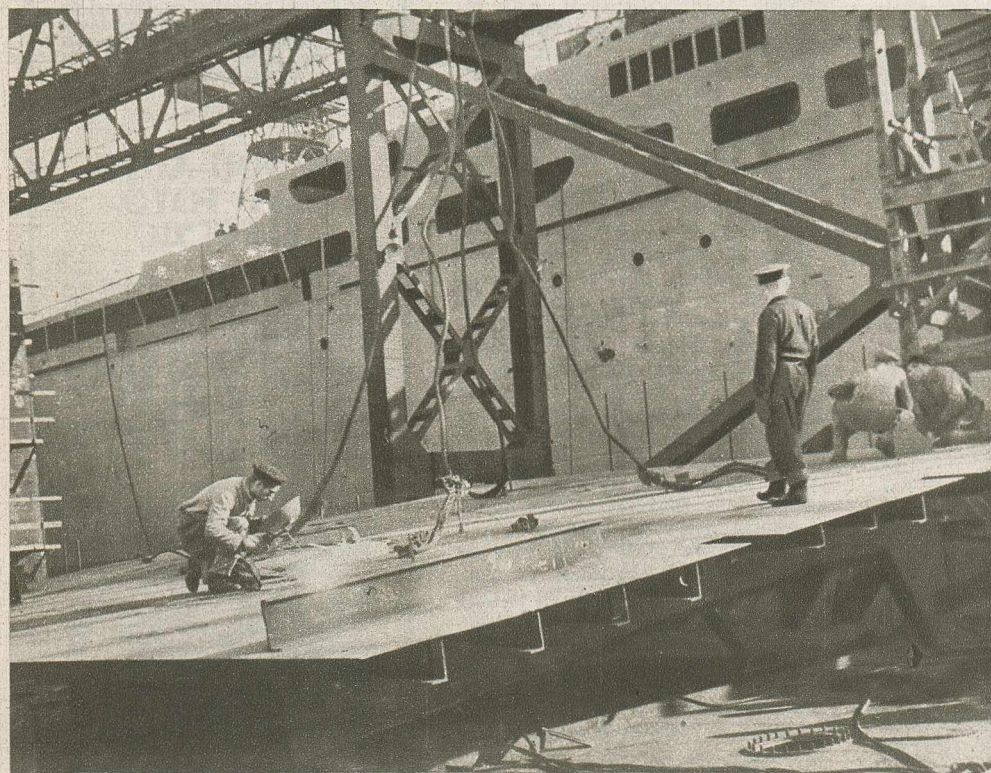
1 0.

— CORESPONDENȚĂ DIN R. P. POLONĂ —

Zeci de vapoare mari și mici sînt înșiruite în calele de lansare ale șantierului naval din Gdansk: traulere (vase pescărești) zvelte, cu linii elegante, trampe (vapoare de marfă) cu aspect impozant, cargoboturi scunde dar puternic destinate transportului de cărbuni și minereuri. Și, totuși, pe întregul șantier nu se vorbește decît de o singură construcție. „Zecemiarul“ (așa l-au botezat muncitorii șantierului) atrage atenția tuturor. Ar fi și greu, de altfel, să nu-l observi: bordurile lui, de înălțimea unei case cu cîteva etaje, vopsite în culoarea vie a miniului de plumb și împrejmuite de rețeaua deasă a schelelor, domină șantierul, atrăgînd atenția, deopotrivă, prin volumul și prin frumusețea liniilor. „Marcela Nowotko“, cea mai mare și mai modernă dintre unitățile construite în șantierele navale din Polonia, este un vas de 10.000 tone.

Urcăm pe o scară în serpentină, spre puntea superioară. „Pe drum“ avem prilejul să cercetăm de aproape carcasa de oțel a vasului, netedă ca suprafața sticlei. La construcția „Zecemiarului“ este folosită metoda modernă de lucru: părți de carcasă, denumite bloc-sectii (adeseori un asemenea bloc-sectie cîntărește 30 de tone), sînt aduse în stare finită la cala de lansare, iar sudorii le „lipesc“ repede și bine; o asemenea carcasă, în întregime sudată (și nu nitu-

Căpitanul Robert Noworyta, comandantul vaporului „Marcela Nowotko“, este vesel; în curînd, „Zecemiarul“ său va lua calea mărilor și a oceanelor.

cum se făcea în trecut), este mult mai ușoară și mai trainică, iar montarea ei durează relativ puțin.

Cînd am ajuns pe puntea superioară am asistat la o scenă neobișnuită: cîțiva tineri în salopete stăteau aplecați deasupra... unui aparat Roentgen. Nu-i nici o confuzie; este vorba cu adevărat de un aparat Roentgen. Fiecare sudură a vaporului trebuie să fie radiografiată și abia după cercetarea plăcilor radiografice, o comisie specială apreciază dacă asamblările au fost corect executate, dacă nu conțin nici cea mai mică fisură și, în consecință, dacă lucrul poate merge mai departe. Dispozițiile privitoare la construirea vapoarelor sudate impun acest control atît de minuțios.

În afară de sudorii și „radiologi“, întîlnești aici și doi oameni, care urmăresc atent desfășurarea muncii. Cine sînt acești oameni, care au aerul unor gazde? Aflăm curînd că ei sînt într-adevăr gazde; unul dintre ei este comandantul Robert Noworyta, reprezentantul Liniilor oceanice poloneze, iar al doilea, inginerul Alfred Szparalski, mecanicul-șef al „Zecemiarului“.

Noworyta va conduce această navă în prima cursă. Nu este, deci, de mirare că el nu părăsește

Un nou „zecemlar“ este pus în lucru

TONNE

După cerințele tehnicii noi, nituirea bordurilor a fost înlocuită cu sudură.

„Marcela Nowotko”, „Zecemiarul”, născut din munca avîntată a constructorilor navali de la șantierele Gdansk

puntea nici ziua, nici noaptea. Ne vorbește cu entuziasm despre „pupilul” său. Nici vorbă, vaporul este excepțional. Cu toate că posedă o mare capacitate, vasul va avea o viteză considerabilă: 16 noduri. Cabinele de comandă sînt comode, iar toate instalațiile necesare sînt puse la punct. În afară de mărfuri, vaporul va putea transporta și 20 de călători, în cabine de una sau două persoane, cărora proiectanții și constructorii le-au asigurat tot confortul.

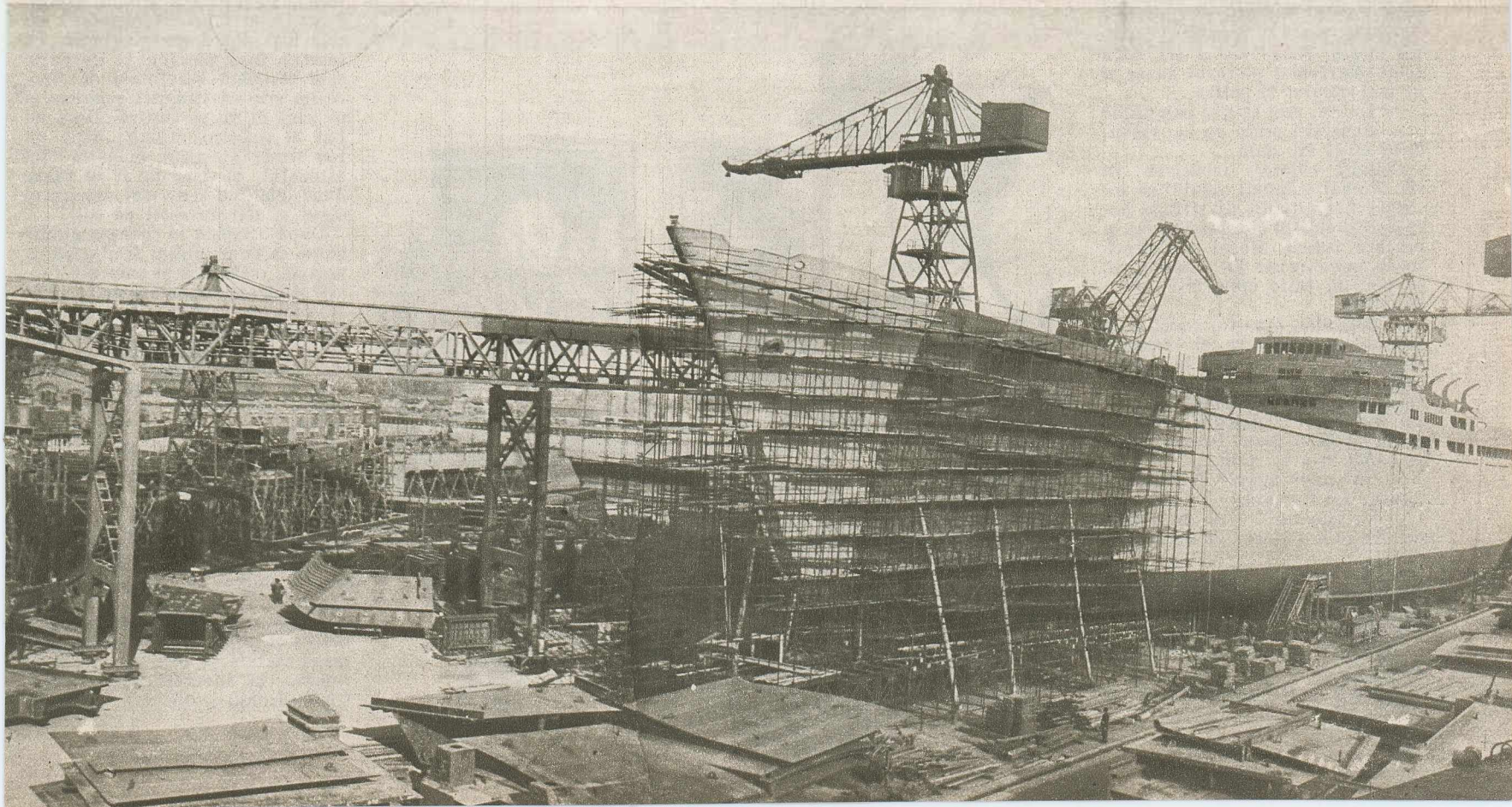
Szparalski ne vorbește tot atît de entuziast despre vas. Construcția carcasi a progresat repede și, de curînd, pe „Marcela Nowotko” a început montarea mașinilor și a mecanismelor. Aceasta n-a fost o treabă dintre cele mai ușoare, deoarece un arbore cotit, de exemplu cîntărește 45 tone, iar motorul principal, 300 tone. „Dar o vom scoate la capăt...”

Că o vor scoate la capăt, nici vorbă.

De la înălțimea punții, cercetăm panorama șantierului. Traulerele aflate în apropiere, pe cale de lansare, par a fi niște jucării de copii. Fiecare dintre ele are cam 1.000 tone. Nu sînt decît zece ani de cînd construcția unui asemenea vas. a unui cuter de 800 tone, bunăoară, parea un mare succes. Iar acum...

Ne aruncăm privirea în partea cealaltă. Pe o altă cală de lansare se zăresc contururile supluse ale carcasi unui vapor mare. Alături, macaralele transportă puternice bloc-secții de oțel. Alte două „zecemiere” sînt de pe acum în curs de construcție. Pe șantierele navale ale Poloniei noi, elanul în muncă, marșul înainte al constructorilor însuflă încredere în noi și noi izbînzii.

M. AZEMBSKI

Aritmetică simplă

— schiță —
de Al. Ivan GHILIA

Ilustrație de N. POPESCU

În acceleratul de Moldova, lume multă, îngrămădeală, huiet. Într-un compartiment își face loc cu greu un moșneag înalt, ciolănos, mohorit, îmbrăcat într-un suman vechi, cu o traistă legată de băț.

În compartiment e fum, aer stătut, cătrănit de-un miros înțepător de usturoi, cîrnați, brînză și încălzări ude care se usucă încet la căldura caloriferului, dar nici un loc liber.

— Nu bănuieți... poate s-ar găsi un locușor și pentru mine... — zice posac noul venit și privește într-un fel cam ciudat spre perechea care a ocupat mai mult de jumătate de bancă: o femeie între două vîrste, boită tipător pe gură, care stă cu picioarele strînse sub ea și cu capul rezemat de pieptul unui tînr slăbănog ce ar putea să-i fie și fiu, țigănos la față, îmbrăcat orășenește, cu o legătură de mătase verde la gît. Sus, pe poliță, un coș mare cu ouă. Junele stă rezemat în cot și nu știu ce tot face cu mîinile pe sub bluza femeii.

— Dumneavoastră nu v-ați mai putea strînge oleacă? — li se adresează moșul, de astă dată direct, și dă să pună traista pe poliță.

— Ce faci, moșule? — sare cu gura Junele. Nu vezi că nu-i loc?
— Da, așa-i — constată cătrănit moșul. Nu-i, cum să fie, dacă te-ai răscredărat pe toată banca și ai mai umplut și polița...

— Da' ce, vrei să stai pe poliță?
— Acuș țî-i arăta eu ce vreau, dacă nu-ți ții gura...

Ceilalți călători izbucnesc în rîs. Numai stăpînul coșului se încruntă nemulțumit, își strînge buzele disprețuitor și șoptește ceva la urechea femeii. Moșul se apleacă încet, pune traista jos, la picioare, pe podele, între opincile-i mari, gurguiate.

— Stai aici, proasto, c-aici fi de tine — își dojenește el traista, apoi se ridică, se descheie la suman, pune căciula în vîrfurile bățului și se reazămă în el, mocănește. — Las' c-o-i sta eu și-n picioare. Bine că m-am văzut în tren. De-acu', pînă la capăt n-o fi mult...

— Da' unde mergi? îl întreabă careva. La Pașcani?

— La Pașcani?! — se miră moșul. De ce la Pașcani? Merg la București.

Junele cu coșul cu ouă cată la el disprețuitor, măsurîndu-l de sus pînă jos cu o privire nimicitoare.

Moșul nici nu-l bagă în seamă și spune tare, răsunător, parcă s-ar sfădi cu cineva:

— Merg la București. Îi arăt eu

lui... îl învăț eu minte, tîlharul...

— Măi romînilor, ia mai strîngeți-vă, măi. Faceți-i loc să stea — grăiește gros un zdrahon roș la față de lîngă geam.

— Lasă... lăsați — spune moșul, pripindu-se deodată, apucînd traista de jos și neștiind ce să facă iarăși cu ea. — Stau eu și-n picioare. O noapte... Ce-i o noapte?... Trece...

— Cum să stai în picioare, moșule? — îi ia altcineva apărarea. Ia mai strînge-te și dumneata, cucoana... Vezi că omul stă în picioare... mai strînge-te... ce te-ai lungit așa? Ce-i aici, otel?

Cucoana, înțepată, își dă picioarele jos de pe bancă, motiv să se vîre mai mult în brațele junelui. Moșului i se face loc.

— Bodaproste, oameni buni, bodaproste — mulțumește el și îndeamnă traista sub bancă.

— Zi, așa moșule? Țî s-o făcut de petrecere și te duci la București? — spune un tîran pus pe glume și face cu ochiul celorlalți spre „cucoana”, care a ajuns acum cu totul în brațele tîrăului.

— Da, petreceril! Că numai de petreceri nu măi pot eu! Iaca na,

cum nu! — bombăni el. Cînd te atinge la pungă un ticălos de hoț, îți mai arde de petrecere!...

— Ce tot spui, moșule? Nu cumva te-o lăsat baba și țî-o furat lucrurile din casă?

— Dumneavoastră vă vine a rîde, da 'mie-mi sîngeră inima... Da' las' ticălosu', că-i arăt eu!

— Apăi, nu știi, moșule, că hoția nu pierd din țara romînească?

— Nu pierd, zici? — se răstește moșul cu minie și izbește de-a surda bățul în podea. Ba eu să știi că de aceea mă duc la București, să stîrpesc hoția...

Vorbele din urmă sînt spuse pe un asemenea ton, că toți izbucnesc în rîs. Tîranii rîd gros în hohote, tinerelul rîde batjocoritor și se tot bate cu palma peste frunte, femeia chicotește nerușinat, ca o iapă. Moșul roșește tare-tare, apoi se uită deodată țîntă la tînr și-l întreabă răstit:

— Ce rîzi, măi găinarule? Măi spiculantule, ce rîzi? Că, cînd oi ridica amuș bățu' ista de corn, intri prin coșu' cu ouă...

Minia și vorbele moșului stîrnesc alte hohote de rîs. Numai celui amenințat îi îngheață rîsul pe buze și fața i se face cînd vîntă, cînd neagră. Tîranul cel hîtru își șterge lacrimile cu dosul palmei și spune pe un ton voit serios, ca să-l întărite din nou:

— Dumitale, moșule, nu țî-i frică de nimeni!

— Chiar așa, să știi dumneata. Nu mi-i frică. Bine ai spus. Eu pentru dreptul meu mă duc... știu eu unde mă duc...

Tîranul se preface și mai curios:

— Unde mergi?
— Unde? Nu mă trageți dumneavoastră de limbă, că nu vă spui... La București, iaca na!

Ultimele vorbe sună atît de serios, că toți tac și așteaptă nerăbdători să audă urmarea. Ochii bătrînului lucesc, o mare frămîntare lăuntrică i se citește pe față și zîmbetul lui pare puțin încurcat și sfios, dar numaidecît capătă ceva mîndru și ațîțitor cînd spune:

— Iaca, aici în chimir — grăiește el repede, parcă temîndu-se că oamenii au să izbucnească din

nou în rîs și se bate cu palma peste cureaua lată — vedeți dumneavoastră, iacă aici am chitanța. Merg la București... știu eu unde să merg și am să arăt acolo... Eu nedreptatea n-o sufăr. Și nu mi-i frică de nimeni.

Se oprește încurcat, deși acum nu mai rîde nimeni, ci toți îl privesc cu luare-aminte și așteaptă.

Îi vine greu și parcă i-i, nu știu cum, silă să povestească în fața atîtor oameni străini că iată, cutare și cutare, ce s-a întîmplat, cum își face mendrele vînzătorul de la cooperativa lor din sat și ce s-a socotit el în capul lui să spună acolo unde merge... În sfîrșit, cu multe ocolîșuri, îi face pe oameni să priceapă despre ce e vorba.

— Cum? — strigă înveselit la culme zdrahonul de lîngă geam și se apucă cu mîinile de cap. — Pentru atîta lucru? Pentru că țî-a lî zece lei mai mult la o pălărie!? — omul se zvîrcolește de rîs.

Moșul deschide gura să spună ceva, dar rămîne cu gura căscată, suflă greu și se roșește ca focul:

— Ei, da' ce rîzi? Pentru zece lei! Te ce hlizești?... — biuguie el. Dumneata adică... dumneata, n-ai face nimic. Eu, nu... Uite: eu, nu!

... Că pe mine mă doare... Pe mine să nu mă greșească nimeni la preț, că-l dau în gît... Eu nu mă uit. Știu eu ce să spun acolo sus, nu mă-nvăța dumneata pe mine. Drep-tu' meu îi sfînt, taică. Să știi...

Dar din ce se înfierbîntă el, călătorii rîd mai tare... Rîd de se omoară și printre hohote îl întreabă:

— Cum moșule? Pentru zece lei?
— Te-au înșelat cu zece lei și dumneata... Păi, cît cheltui dumneata cu trenul!?

Întrebarea cade ca un trăsnet. Îl năucește complet pe moș.

— Apăi... apăi, ca la vreo sută de lei — îngaimă el moale.

Răspunsul lui înteește ba...
— Da' deștept mai ești, moșule! Pentru zece lei cheltui o sută.

— Pe mine să nu mă faci deștept, c-amuș ia...

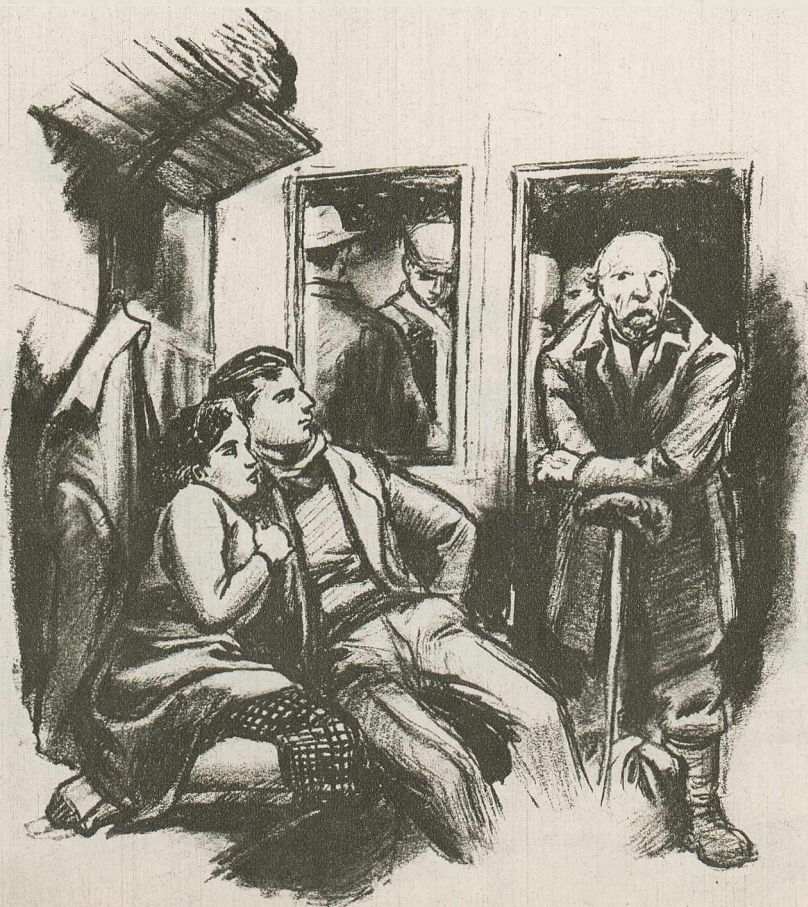
Nimeni însă nu-i ia în serios izbucnirea de minie. Ba mai curînd asta le mărește pofta de rîs. Toți, care mai de care, se simt îmboldiți să întreețină veselie, agerindu-și mintea și încolțindu-l cu cele mai ale dracului glume. Pe încetul, însă, bătrînul se liniștește și-și recapătă stăpînirea de sine. Acum știe că oamenii șuguiesc și de șagă el nu se supără. Dacă nu i-ar fi sufletul mîhnit, dacă nu l-ar roade într-atîta pungășia vînzătorului, și dacă ar fi în toane bune, ehe, ce și-ar mai deserta el sacul și i-ar înveseli pe toți!

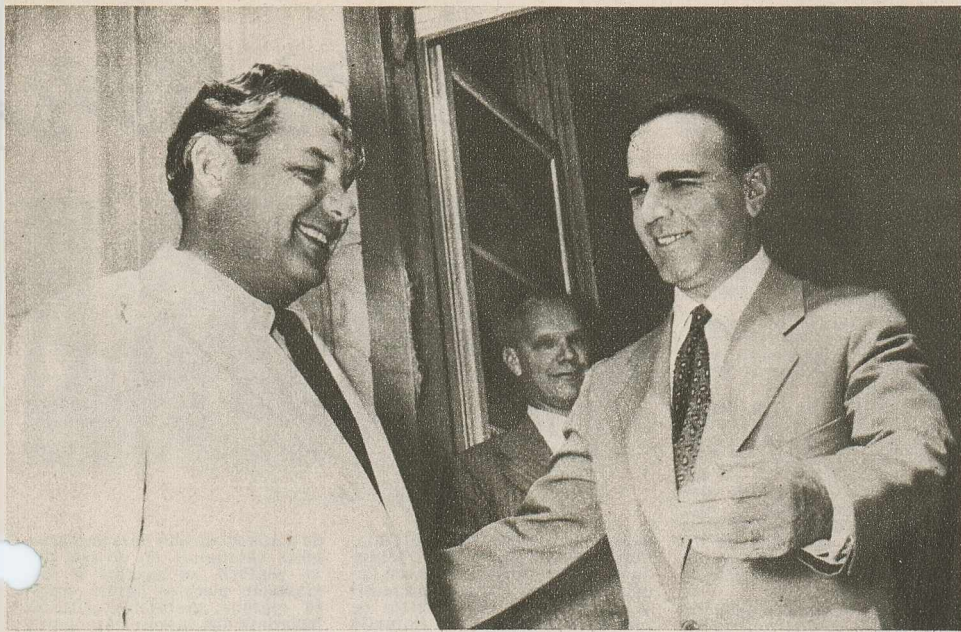
După o vreme în care s-a gîndit adînc la ceva, moșul face semn că vrea să vorbească și oamenii tac, așteptînd să audă ce-o să mai spună.

— Care-i tare-n aritmetică? — întreabă moșul. Să socotească. Să spună care-i acela, că doar nu-i stă scris pe frunte. Socoteala-i simplă. Vasăzică de la mine, potlogaru' de vînzător a ciupit zece lei. Bun. Acum ia socotiți dumneavoastră: în comună la noi sînt 700 de familii... Vasăzică 700 ori 10? Ei, vezi? Vedeți? Ce v-am spus eu? Hoțu-i hoț și dacă ciupește puțin, și dacă fură cu caru'.

Și nu-i cum o zis cineva că hoția leac n-are. Este leac și pentru hoție. Mă duc eu acolo sus și-om vedea noi!

Și moșul, mulțumit că și-a mai descărcat inima, întinde picioarele, trage căciula pe ochi să nu-l bată lumina, și adoarme ușor, ca un copil zdrobit de oboseală.

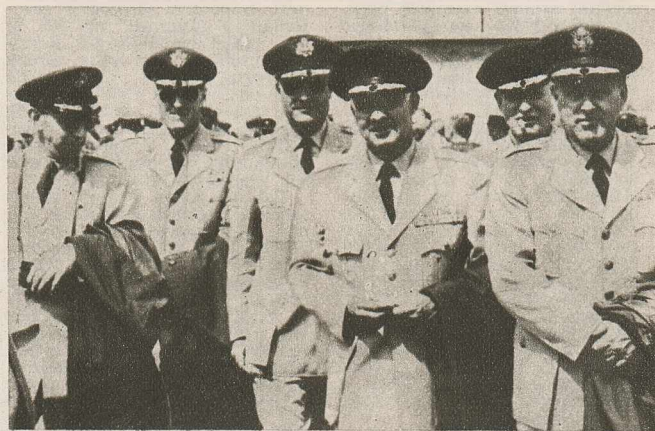
În cursul vizitei neoficiale pe care a făcut-o recent la Atena, D. T. Șepilov, ministrul Afacerilor Externe al U.R.S.S., a avut un important schimb de vederi cu primul ministru al Greciei, Karamanlis, și cu ministrul Afacerilor Externe, Averof.
În fotografie: ministrul Afacerilor Externe al U.R.S.S., D. T. Șepilov (în stînga), este întîmpinat de premierul grec Karamanlis.

Poporul egiptean a sărbătorit cu însuflețire evenimentul mult așteptat al plecării ultimelor trupe engleze din zona Canalului de Suez.
În fotografie, un aspect de la parada militară a trupelor gărzii naționale egiptene, cu prilejul retragerii trupelor britanice.

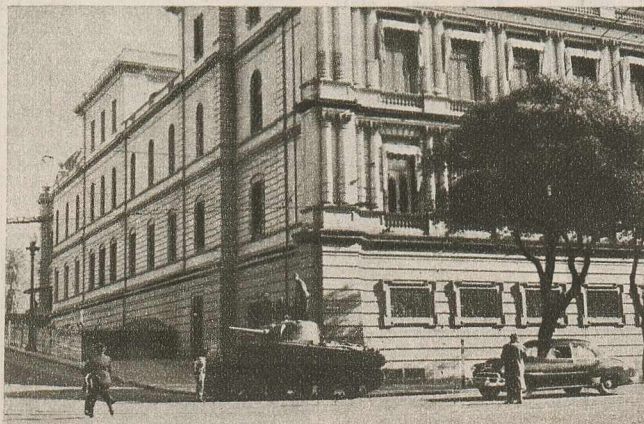

Dorind să aducă o nouă contribuție la cauza destinderii internaționale, Uniunea Sovietică a hotărât ca, o dată cu reducerea efectivelor sale armate cu încă 1.200.000 oameni, să desființeze și o serie de unități militare cu un efectiv de peste 30.000 oameni, aflate pe teritoriul R.D. Germane.
În fotografie: un aspect de la parada de plecare a trupelor sovietice de la Dresda.

Și în acest an, tradiționala paradă aeriană de Ziua Flotei Aeriene Sovietice s-a transformat într-o grandioasă demonstrație a aviației sovietice.
Iată, în fotografie: delegația militară aviațică americană, care a fost condusă, după cum se știe, de generalul N. Twining, șeful statului major al forțelor aeriene ale S.U.A.

Argentina a fost din nou teatrul unor grave tulburări interne. La Buenos Aires, La Plata, Santa Rosa și în alte orașe a izbucnit o rebeliune antiguvernamentală peronistă.
În fotografie: clădirea guvernamentală din Buenos Aires părăzită de tanchiști, după proclamarea stării de asediu.

Marele turneu pe care l-a întreprins în R.P. Chineză ansamblul de cîntece și dansuri populare românești „Clocirila” s-a bucurat de un succes deosebit.
În răgazul pe care l-au avut între două spectacole, membrii ansamblului au inițiat pe colegii lor chinezi în tainele jocurilor românești, învățînd la rîndul lor dansuri chinezești.

Răspundem cititorilor

75 DE ANI DE LA APARIȚIA „CONTEMPORANULUI”

Mai mulți cititori ne-au rugat să publicăm un articol despre vechea presă progresistă din țara noastră. Folosim prilejul împlinirii a 75 de ani de la apariția revistei „Contemporanul” pentru a răspunde în parte acestei cereri.

Se împlinesc la 1 iulie 75 de ani de când a apărut la Iași numărul 1 al revistei *Contemporanul*. Încă de la primele articole ea oglindește o concepție nouă despre literatură și știință. Revista luptă pentru răspândirea culturii și științei în mase, pentru revindicarea general democratică, împotriva literaturii reacționare a „Junimii”, împotriva falsei culturi etc.

Contemporanul a impus o linie materialistă în tratarea problemelor de estetică, luptând împotriva „artei pentru artă”. Colaboratorii revistei aduceau spiritul cel nou al cercurilor socialiste ce se organizaseră în țara noastră în acea vreme. Alimentată cu articole de actualitate, cu poezie socială, urmînd exemplul revistei democratice ruse „Sovremennik”, revista *Contemporanul* a creat un curent progresist în cultura noastră, ajutînd afirmarea concepțiilor materialiste în știință și literatură.

Printre colaboratorii revistei trebuie citați criticul materialist de mare autoritate C. Dobrogeanu-Gherea, poezii socialisti C. Mille, Dem Săpîr, Gh. din Moldova, O. Carp, A. Vereea, A. Stavri, N. Beldiceanu, prozatorii Tony Bacalbașa, Sofia Nădejde, St. Bassarabeanu, oamenii de știință dr. Gaster, Paul Bujor, I. Nădejde, G. G. Nădejde etc. Trebuie amintită și colaborarea lui I. Creangă, A. Pop Reteganul. În spiritul *Contemporanului* s-au format poezii I. Păun-Pinclo, Traian Demetrescu și Th. Necluța.

CONTEMPORANUL

Revistă științifică și literară

JOAN NĂDEJDE

ANULI TRIM I

(1919-1921)

CANALUL DE SUEZ

Tovarășul Mircea Ionescu din Galați, aflînd știrea părăsirii Canalului de Suez de către englezi, ne solicită un scurt documentar al acestei regiuni și un istoric al evenimentelor care au dus la această hotărîre.

Cu vreo două mii de ani în urmă, pe vremea domniei faraonului Nechao, sute de mii de sclavi trudeau la săparea unui canal navigabil, care urma să unească Marea Mediterană cu Marea Roșie. Așa începe povestea Canalului de Suez, din timpurile străvechului Egipt...

Mai tîrziu, canalul este astupat din ordinul unuia dintre cuceritorii Egiptului, califul Mansur, pentru a nu umbri rolul prepon-

derent pe care îl avea Damascul, în comerțul de atunci. Reconstruirea canalului n-a fost realizată decît cu mult mai tîrziu, în perioada dezvoltării capitalismului, cînd relațiile comerciale internaționale au luat o mare amploare.

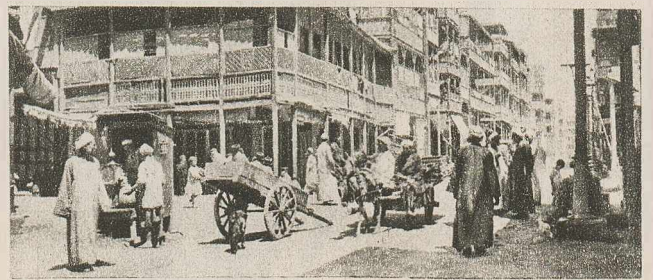
Încă mult timp înaintea începerii reconstruirii sale, canalul dezlîntă lupte fătîșe sau ascunse între diferite state, pentru dominarea lui. Și cea mai aprigă luptă se dă între Franța și Anglia. Pe la jumătatea secolului trecut, inginerul Fernand de Lesseps, om de afaceri și reprezentant al capitaliștilor francezi, reușește să obțină prin mituirea lui Said-Pașa, cîrmășitorul de atunci al Egiptului, concesiunea construirii canalului pe teritoriul egiptean. Ia rîndă și Compania Internațională pe acțiuni a Cana-

lului de Suez. Conform condițiilor concesiunii, guvernul egiptean, pe lîngă teritoriul oferit, scutește compania de plata oricăror taxe și pune la dispoziția construcției 4/5 din numărul muncitorilor necesari.

Construirea canalului a început în luna aprilie 1859, iar peste zece ani, cea mai mare construcție hidrotehnică a secolului al XIX-lea era terminată.

Lipsit de ecluze, spre deosebire de celelalte mari canale din lume, Canalul de Suez este lung de cca 173 km, iar lățimea sa e de 120-150 m la suprafață și 45-60 m la fund. La intrarea dinspre nord a canalului, se află orașul Port-Said. Al doilea oraș ca importanță și număr de locuitori este Suezul, situat la numai 3 km de intrarea sudică a canalului.

Marea însemnătate economică și strategică a acestei construcții duce, după terminarea ei, la o țări mai acerbă luptă între marile țări capitaliste. Anglia reușește să-și instaurze dominația în aceste locuri, o dată cu cucerirea Egiptului în 1882. Dar după al doilea război mondial, a mai a-

În cartierul arab din Port Said

părut un concurent puternic, imperialismul american. Străduindu-se să se infiltreze în zona Canalului de Suez, S.U.A. au reușit să cumpere, în 1948, partea ce revenea Vaticanului din acțiunile Companiei Internaționale. Într-un timp, Egiptul a devenit o republică independentă și la 19 octombrie 1954 a fost încheiat acordul anglo-egiptean cu privire la evacuarea zonei Canalului de către trupele engleze, în timp

de douăzeci de luni de la data semnării acordului. Și de astă dată, englezii au încercat să tergiverseze plecarea lor din această regiune, pretextînd „situația încordată din Orientul Apropiat”. Dar protestele vii și hotărîile ale poporului și guvernului egiptean au determinat schimbarea deciziei guvernului englez. Și astfel, la 13 iunie a.c., englezii au părăsit zona Canalului de Suez pînă la ultimul soldat.

CE ESTE UZURA MORALĂ A MAȘINILOR?

Prin acest material, răspundem tov. Măreșuță Magdalena, elevă din București, care ne-a întrebat: „Ce se înțelege prin uzura morală a unei mașini?”

Fiecare întreprindere socialistă din țara noastră folosește diferite mașini și utilaje, potrivit cu specificul producției respective. Pe măsura folosirii lor, mașinile și utilajele suferă uzură fizică, se consumă și pînă la urmă trebuie înlocuite. Uzura fizică a mașinilor poate fi constatată direct, prin sumarea lor cercetare. Observînd în-deaproape o mașină, oricine își dă seama, mai ales dacă este de meserie, că e mai mult sau mai puțin uzată, că trebuie eventual înlocuită.

Dar, în afară de această uzură fizică, vizibilă, mașinile mai suferă și un alt fel de uzură. Din punct de vedere fizic, mașina poate fi la fel de bună ca și înainte; și, totuși, fără ca ochii noștri să sesizeze vreun semn, mașina a putut suferi o uzură de ordin economic.

Să luăm un exemplu: strungul folosit într-o întreprindere costă, să spunem, 10.000 lei. Dar, între timp, datorită creșterii productivității muncii, uzina care fabrică aceste mașini-

unelte reușește să dea strunguri mai ieftine, care costă, să zicem, numai 8.000 lei. Devine evident că prețul de cost al produselor realizate cu strungul care a costat 10.000 lei, este mai ridicat decît al produselor realizate cu strungul care a costat 8.000 lei. Iată deci că, datorită dezvoltării tehnicii, strungul care a costat 10.000 lei a suferit o uzură în valoare de 2.000 lei. Aceasta nu e o uzură fizică—mașina nu a fost deteriorată; ea este o uzură cu caracter economic, așa-numită uzură morală.

Dar nu numai în cazul de mai sus mașina poate suferi o asemenea uzură. Dacă folosim un strung cu o anumită turăție, cu o anumită capacitate de producție și, între timp, se produc strunguri mai moderne, mai productive—strungul folosit de noi nu ne va permite o ridicare a productivității muncii, în măsura în care o permit nolle strunguri; nu ne va permite în aceeași măsură ca noul strung, o economisire a consumului de energie, o ridicare a calității produselor. El a suferit o uzură morală. Va trebui să fie înlocuit cu un strung de tip nou.

Uzura morală a mașinilor este o consecință a progresului tehnic. Din necesitatea sporirii continue a productivității muncii—sarcina de bază în construirea socia-

lismului—progresul tehnic trebuie stimulat și dezvoltat în permanență. Se știe, doar, ce rol important are, în creșterea productivității muncii, folosirea tehnicii moderne, a unor mașini perfecționate, care permit ca, în același timp de muncă, să se dea mai multe produse. Datorită dezvoltării tehnicii, apar mereu mașini noi, mai perfecționate, mai economice, mai ieftine. Această permanență înnoire și înaintare a tehnicii, este o garanție a succeselor în lupta pentru construirea socialismului.

Apariția neconținută a unor mașini mai ieftine sau mai productive face ca și în economia țării noastre să existe fenomenul uzurii morale, care reclamă înlocuirea mașinilor vechi prin mașini noi, a tehnicii învechite prin tehnica cea mai nouă. De aici nu reiese, e clar, că mașinile învechite trebuie aruncate la fier vechi. Ele pot însă și trebuie să fie modernizate, adaptate creator tehnicii noi, de către muncitorii și tehnicienii întreprinderilor respective. Înlocuirea vechilor mașini necesită cheltuieli mari; acestea sînt însă compensate din plin prin creșterea productivității muncii și reducerea prețului de cost, rezultate prin folosirea noului tip modern de utilaj.

DIN LUMEA „MIRUNILOR” CINEMATOGRAFICE

Ne-am adresat tovarășului Srolowici Eugen, operator de filmări trucate, cu rugămintea de a răspunde întrebării tov. Vițan Ioan din Lupeni: „Cum se realizează acea filmare trucată care permite unui actor să apară, pe aceeași imagine, dedublât?”

Credem, ca specialist, că spectatorul obișnuit nu ar putea fi decît deziluzionat atunci cînd ar afla prozaic cînd resorturi tehnice ale „Iluziilor” cinematografice. Pentru că, oricît de surprin-

zătoare ar fi efectele filmărilor noastre trucate, acestea nu sînt în ultimă instanță decît, mai mult sau mai puțin, simple chestiuni de tehnică cinematografică. Dar pentru că se pare că intere-

sează, o să încercăm să explicăm cum s-au realizat unele asemenea trucaje—de pildă, acele secvențe dintr-un film de scurt metraj pe care l-ați văzut anul trecut, în care popularul artist comic Stroe apărea întredînd o discuție cu... sine însuși (ca în fotografia 1).

Așezat în fața cortinei, actorul își joacă rolul, spunîndu-și replicile unui personaj imaginar. Operatorul filmează scena cu un aparat al cărui obiectiv este acoperit pe jumătate cu un cașeu (un carton negru, așezat în fața obiectivului la o distanță de 3-8 cm). Scena este filmată

Noi creații ale Casei de modă

A COOPERATIVEI „MUNCĂ ȘI ARTĂ”

1. Rochie din mătase naturală imprimată, pentru după-amiază. Gulerul coboară pe umăr, ținând loc de mîncă.

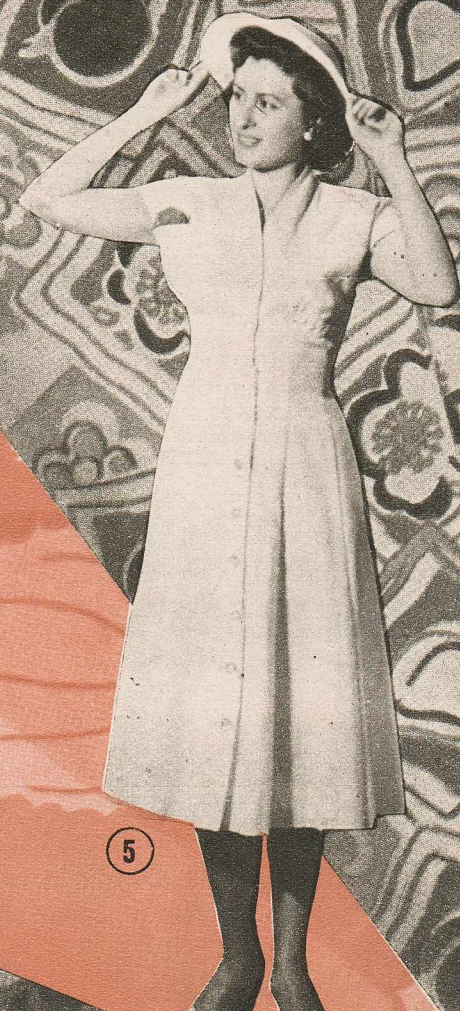
2. Rochie de dimineață din poplin în dungă. Decolteul se adîncește spre umeri, iar talia este puțin lungită.

3. Rochie elegantă foarte ajustată. O tunică trei sferturi, care se poate desprinde din talie și care este căptușită cu o mătase uni în aceeași culoare cu fondul rochiei, dă o linie nouă rochiei.

4. Rochie din poplin în carouri. Observați cum sînt dispuse carourile la bust: pense adînci formează raze care se pierd în talie.

5. Rochie tinerească din pîchet alb, netăiată în talie, închisă pînă jos cu nasturi de sidef. Pălăria e făcută tot din pîchet alb.

Fotografii de A. MIHAILOPOL

FLACĂRA Nr. 14-1956

Artistul poporului Gh. Ciăboreanu, în „Apus de soare”
de Barbu Delavrancea

Fotografie de S. STĂNINER

Prețul 1,50 lei